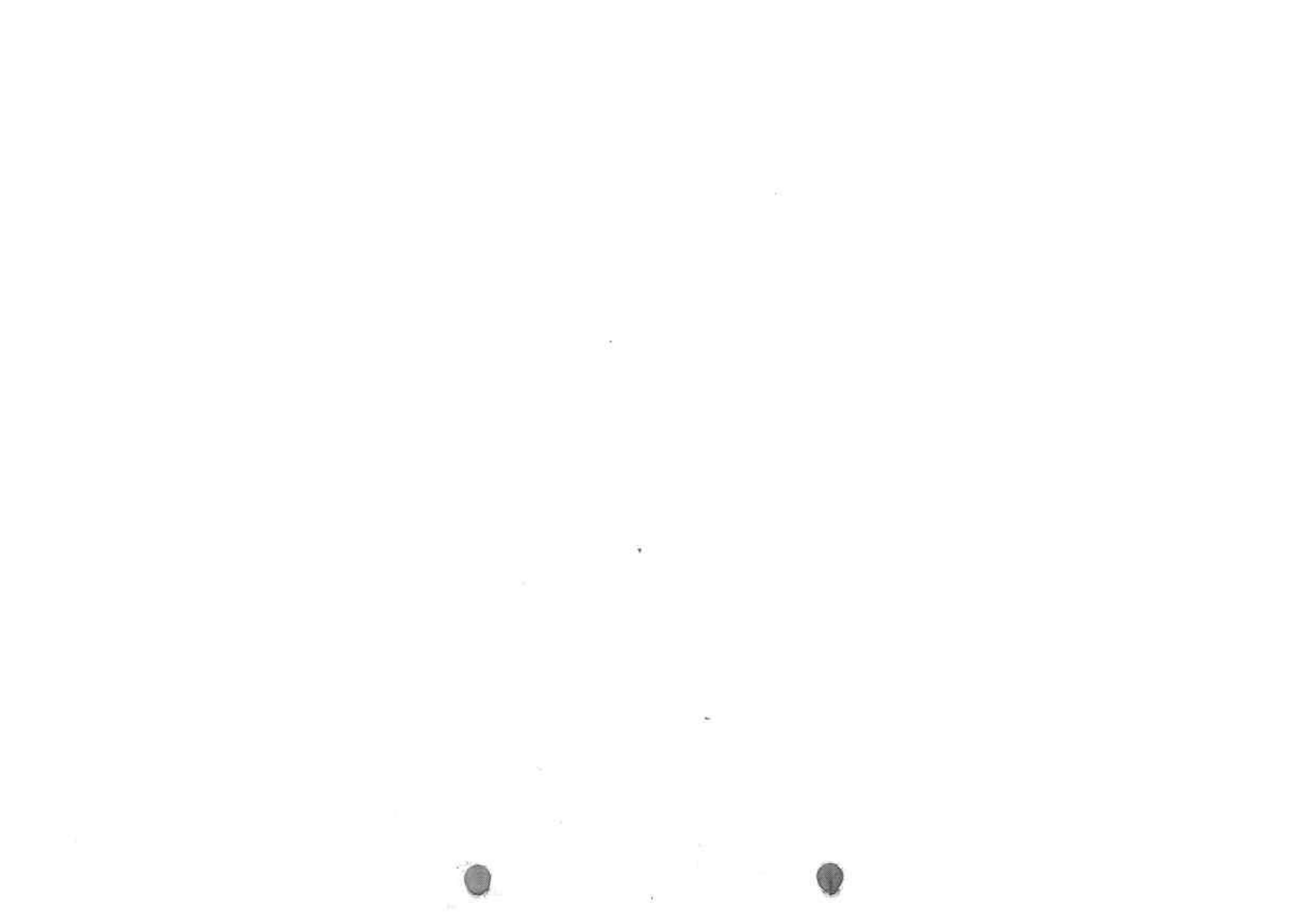

125

*Rapport fra fact-finding
mission til Afghanistan*

1. nov. - 29. nov. 1997

**Rapport fra fact-finding
mission til Afghanistan**

1. nov. - 29. nov. 1997

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	5
Den politiske udvikling i Afghanistan op til missionens gennemførelse.....	6
Kommissorium.....	8
Delegationens beretning.....	13
1. Sikkerhedssituationen i Afghanistan.....	14
A. Det Taliban-kontrollerede område.....	14
1. Har Taliban – evt. via allierede – fuld kontrol over sit område, og hvad er dets udstrækning ?	14
2. Er befolkningen generelt bevæbnet ?	14
3. Minefaren.....	15
4. Kriminalitetsudviklingen det seneste år m.h.t. grovere forbrydelser (f.eks. drab, kidnapning, røveri, voldtægt). Ordensmagtens indsats ?	17
5. Generel sikkerhedsmæssig udvikling det seneste år.....	19
6. Internt fordrevne (IDP's).....	23
B. Området der kontrolleres af den Nordlige Alliance.....	24
1. Har Alliancen - evt. via allierede - fuld kontrol over sit område, og hvad er dets udstrækning ?	24
2. Er befolkningen generelt bevæbnet ?	26
3. Minefaren.....	26
4. Kriminalitetsudviklingen det seneste år m.h.t. grovere forbrydelser (f.eks. drab, kidnapning, røveri, voldtægt). Ordensmagtens indsats ?	27
5. Generel sikkerhedsmæssig udvikling det seneste år.....	27
6. Internt fordrevne (IDP's).....	28
2. Den militære situation og andre militære forhold.....	29
A. Situation, kommandoforhold og frontlinje :	30
1. Umiddelbart nord for Kabul.....	30
2. Omkring Mazar-i-Sharif.....	31
3. Vest for Kabul mod Bamian-passet.....	32
4. Øst for Herat.....	33
5. I andre konfliktområder.....	33
B. Rekruttering af soldater til de kæmpende parter.....	34
1. Det Taliban-kontrollerede område.....	34
2. Den Nordlige Alliances område.....	36
C. Krigsfangers (KF's) forhold.....	36
1. Antal og behandling af KF hos de stridende.....	36
2. Har ICRC adgang til KF og sker udveksling af KF.....	36
3. De Politisk/Administrative forhold.....	39
A. Det Taliban-kontrollerede område.....	39
1. Det politiske system	39
2. Det administrative system.....	42
B. Den Nordlige Alliances område.....	42
1. Det politiske system	42
2. Det administrative system.....	43
C. Forbundsfæller.....	43

1. Talbans allierede.....	43
2. Alliansens allierede.....	44
4. Menneskeretsproblemer i Afghanistan	44
A. Extrajudicielle henrettelser, forsvindinger og frihedsberøvelser, herunder af politiske årsager	46
1. Extrajudicielle henrettelser.....	46
2. "Forsvindinger"	47
3. Frihedsberøvelser.....	47
B. Anvendelsen af tortur.....	49
1. Tortur.....	49
2. Nedværdigende behandling.....	49
C. Anvendelse af Sharia, herunder procesordningen	50
1. Domstolsstrukturen.....	50
2. Uddannelse og rekruttering af dommere.....	51
3. Procesordningen.....	52
4. Strabare handlinger og sanktioner i henhold til Sharia.....	52
5. Tilfælde af offentlige henrettelser og hånd- og fodamputering.....	53
6. Retssystemet i Hazarajat.....	54
D. Bevægelsesfrihed.....	55
E. Kvinders forhold.....	56
1. Skoleundervisning.....	57
2. Påklædningskrav, begrænsninger i bevægelsesfrihed og sanktioner for overtrædelse af påbud.....	60
3. Uddannede kvinders forhold	63
4. Deltagelse i næringslivet og samfundslivet i øvrigt.....	64
5. Sanktioner overfor kvinder.....	66
6. Kvinders forhold i Hazarajat.....	66
F. Religiøse forhold.....	68
1. Shia-muslimer	68
2. Ateister	68
3. Andre	68
G. Politisk tilhørsforhold.....	69
1. Tilhørsforhold til PDPA-styret, herunder KHAD	69
2. Andre	72
H. Etnisk tilhørsforhold.....	73
1. Hazaras.....	74
2. Ismailiere.....	77
3. Andre	77
I. Kunstneres forhold.....	78
J. Andre forhold.....	79
1. Længerevarende ophold i Rusland, (Sovjetunionen)	79
2. Uddannede og sekulært orienterede personer.....	79
3. Personer med Taliban-opponerende holdninger.....	80
5. Taliban's Amnesti.....	80
A. Hvem er rett omfattet ?	80
B. Hvorledes vurderes amnestien ?	81

Fact-finding mission til Afghanistan

C. Har amnestien reelt medført løsladelser ?	82
D. Har amnestien fået flygtninge til at vende hjem ?	82
E. Andet.....	82
6. Ind- og Udrejsemuligheder i Afghanistan	83
A. Transitforhold.....	83
B. Andet, herunder evt. krav om legitimisation og/eller tilknytning til det område, hvor indrejse skal finde sted.....	84
7. Pas- og Anden Dokumentudstedelse	86
8. Afghanske Flygtninge i Nabolandene.....	88
A. Iran - øgning/formindsknig ?	88
B. Pakistan - øgning/formindsknig?.....	89
C. Tadjikistan - øgning/formindsknig?	92
9. De almindelige leveforhold i landet.....	92
Bilagsfortegnelse	95
Bilag 1	96
Bilag 2	97
Bilag 3	110
Bilag 4	111
Bilag 5	112
Bilag 6	113
Bilag 7	114
Bilag 8	116
Bilag 9	117
Bilag 9A	118
Bilag 9B	119
Bilag 9C	121
Bilag 9D	122
Bilag 9E	123
Bilag 10	124
Bilag 11	125
Bilag 12	131
Bilag 13	132
Bilag 14	136
Bilag 15	137
Forkortelser:	137

Indledning

Udlandingestyrelsen og Dansk Flygtningehjælp foretog i perioden 1. – 29. november 1997 i fællesskab en rejse til Afghanistan med henblik på at undersøge en række asylrelevante forhold med relation til de sikkerhedsmæssige, menneskeretlige og humanitære forhold i landet. Nedenstående er delegationens fælles rapport.

Delegationen foretog sine undersøgelser dels i Pakistan dels i Afghanistan. I Pakistan afholdtes en række møder i Islamabad og i Peshawar, hvor en stor del af de internationale organisationer og NGO'er (Non-Governmental Organisations) med aktiviteter i Afghanistan har deres hovedkvarterer, mens informationsindhentningen foregik i forbindelse med tre rejser ind i landet til henholdsvis :

- Jalalabad og Kabul, (08.-13. november 1997)
- Kandahar og Herat, (16.-23. november 1997)
- Bamian (24.-26. november 1997)

Rejsen til Jalalabad og Kabul foregik pr. bil, stillet til rådighed af UNHCR, via den afghansk-pakistanske grænseby Torkham (ved enden af Khyber-passet). De øvrige rejser ind i Afghanistan foregik pr. UN-fly med udgangspunkt i Islamabad. De besøgte rejssemål fremgår af det som bilag 1 vedlagte kort.

Ud over de besøgte rejssemål var det også delegationens hensigt at besøge Mazar-i-Sharif og i den forbindelse andre relevante destinationer i det af den Nordlige Alliance (se side 5 og afsnit 3.B) kontrollerede område. På baggrund af et møde med UNHCR i Islamabad ved tilbagekomsten fra Bamian blev det imidlertid af sikkerhedsmæssige årsager besluttet ikke at besøge denne del af missionen gennemført på nuværende tidspunkt blandt andet under henvisning til at UN" personale fortsat var evakueret. Som følge af denne beslutning er af rapporteringen af forholdene i den Nordlige Alliances område, bortset fra Hazarajat (Bamian), begrænset.

Under missionen blev der afholdt møder med såvel repræsentanter for de stedlige myndigheder som med uafhængige kilder. En del samtaler kunne gennemføres på engelsk, mens der til andre krævedes tolkebistand. Tolkene var i alle tilfælde stillet til rådighed af UNHCR. I to tilfælde blev delegationens kvindelige deltagere nægtet at deltage i møder med myndighedspersoner i det af Taliban-militsen kontrollerede område. Endvidere kunne delegationens mandlige deltagere ikke - af hensyn til samtalepartnerenes sikkerhed - deltage i to møder i henholdsvis Kandahar og Herat med afghanske kvinder, ligesom delegationens mandlige deltagere ikke kunne besøge kvindeafsnittet af det ICRC-støttede hospital i Kandahar. Endelig deltog delegationens kvindelige deltagere - efter fælles overenskomst og under hensyn til at der var tale om et rent mandefængsel - ikke i fængselsbesøget i Centralfængslet i Jalalabad.

En oversigt over de afholdte møder og deres niveau er vedlagt som bilag 2. Det bemærkes i denne forbindelse, at nogle af de uafhængige kilder, af hensyn til forholdet til de stedlige myndigheder, ønskede at være anonyme enten i det hele eller i relation til visse emner, hvilket blev accepteret. Samtlige besøgsmaal og kilder er udvalgt af delegationen selv ud fra et ønske om at kunne samle en så bred og dækkende vifte af oplysninger om de i kommissoriet beskrivne forhold som muligt. I de

Fact-finding mission til Afghanistan

besøgte områder lykkedes det delegationen at få afholdt samtlige ønskede møder på nær tre og at besøge samtlige ønskede lokaliteter undtagen Pul-i-Charki fængslet i Kabul og Centralfængslet i Herat.

Vedrørende kildevalget bemærkes endvidere, at dette i nogen grad er præget af det faktum, at de NGO'er som var engagerede i Afghanistan, såvel inde i landet som fra Pakistan, alle med en enkelt undtagelse var bistandsorienterede og følgelig ikke konkret orienterede mod monitorering af menneskerettelige spørgsmål. Det samme gjorde sig gældende for UNHCR, som p.t. ikke havde nogen "protection-officers" i Afghanistan. Efter det for delegationen oplyste, bestod UN's direkte indsats vedrørende monitoring af menneskerettsspørgsmål i Afghanistan således for en stor del af den indsats, som ydes af den af UN's Commission on Human Rights udpegede special rapporteur, mr. Choong-Hyun Paik ved dennes periodiske besøg i landet.

Endvidere bemærkes, at delegationen blev vel modtaget overalt i det Talibankontrollerede område, og at der bortset fra de ovennævnte med Talibans kvindesyn forbundne spørgsmål, ikke var problemer i forbindelse med myndighedskontakten. Delegationen kunne bevæge sig frit og uden officiel ledsagelse og følte sig ikke overvåget. Transporten i det Talibankontrollerede område foregik overalt i UN-fly eller UNHCR-køretøjer under ledsagelse af UN-personnel, og indlogering skete i UN's gæstehuse. Til gengæld færdedes delegationen overalt uden væbnet eskorte og følte sig på intet tidspunkt i fare.

Delegationen blev ligeledes vel modtaget i Bamian. Her fandt indlogeringen dog sted i de stedlige myndigheders officielle gæstehus, og delegationen blev det meste af tiden transporteret og ledsaget af officielle repræsentanter for de stedlige myndigheder, herunder også i forbindelse med nogle af møderne. Delegationen færdedes også her overalt uden væbnet eskorte og følte sig på intet tidspunkt i fare.

Den politiske udvikling i Afghanistan op til missionens gennemførelse

Efter fastlæggelsen af Afghanistans internationale grænser, den såkaldte Durand-linje, i 1893, som dog blev korrigeret i forhold til Rusland i 1895, var landet et kongedømme (officielt anerkendt af Storbritannien i 1919) frem til 1973 med den samme kongefamilie, Musahiban-familien, ved magten fra 1929. Den sidste konge, Zahir Shah, regerede landet i 40 år fra 1933, og arbejdede i hele perioden energisk på at styrke den afghanske centralmagt og dermed reducere afhængigheden af de stærke stammeledere, som ellers var de reelle garantier for styrets opretholdelse. Et af midlerne i denne indsats var en styrkelse af de væbnede styrker, og der blev til dette formål indledt et samarbejde med Sovjetunionen både omkring materielleverancer og militær træning. I kølvandet på den øgede sovjetiske indflydelse etableredes i 1965 et kommunistisk parti i landet, det såkaldte People's Democratic Party of Afghanistan (PDPA).

Kongedømmet blev afskaffet efter et kup i juli 1973, som bragte den daværende premierminister og slægtning til kongen, Muhammad Daoud, til magten med tiel af præsident. Daoud's regeringstid (1973-78) blev karakteriseret af en stigende international isolation dog med undtagelse af forholdet til Sovjetunionen, som kom til at spille en stadig vigtigere rolle. I tilgift blev landets økonomiske situation, specielt efter 1976, gradvis forværret, samtidig med at en stærk, venstreorienteret opposition blev stadig mere indflydelsesrig. Denne politisk/økonomiske krise nåede sit højdepunkt i

foråret 1978, hvor enheder af de væbnede styrker den 27. april gennemførte et kup, hvorunder præsidenten og dennes familie blev dræbt.

De nye magthavere udgjordes af et revolutionsråd sammensat af medlemmer af PDPA-partiets Khalq-fraktion og under ledelse af den senere præsident, Nur Mohammad Taraki. Det ny styre iværksatte straks landreformer efter socialistisk mønster, gjorde landet til en folkerepublik, og udråbte PDPA til det eneste legale parti. Samtidig iværksattes en hårdhændet undertrykkelse af al oppositionel aktivitet. I sommeren 1979 blev Taraki væltet af sin udenrigsminister, Hafizullah Amin, og senere myrdet.

Hafizullah Amin kom dog kun til at være ved magten i nogle få måneder, før Sovjetunionen i december 1979 invaderede Afghanistan og indsatte Babrak Karmal fra PDPA-partiets mere sovjetvenlige Parcham-fraktion som præsident. Under Parcham-fraktionens ledelse fortsattes bestræbelserne - dog i en noget modereret form - på at omdanne landet til en socialistisk og verdslig stat, dog uden på noget tidspunkt at opnå opbakning i bredere kredse. Den sovjetiske invasion blev indledningen til næsten 10 års sovjetisk militær tilstedeværelse i Afghanistan og samtidig startskuddet til den guerillakrig, som, under forskellige hovedsageligt etnisk og religiøst baserede partisanbevægelser (de såkaldte Mujahedins) indsats, skulle føre til et stort nederlag for verdens daværende supermagt nummer to. I maj 1986 afløstes Karmal af Mohammad Najibullah som Afghanistans præsident, og denne fortsatte også i embedet efter den sovjetiske tilbagetrækning i 1989.

Efter i en periode på den ene side at have søgt at føre kampen videre uden direkte sovjetisk støtte og på den anden side at indgå alliancer med forskellige magtgrupperinger i Afghanistan måtte Najibullah den 16. april 1992 træde tilbage og overgive magten til en overgangsregering under ledelse af Stigmanullah Al-Mojaddedi. Mojaddedi overgav efter 3 måneder magten til lederen af Jamiat-i-Islami, Burhanuddin Rabbani, som ifølge den mellem Mujahedin-lederne indgåede aftale skulle lede landet i en yderligere overgangsperiode på fire måneder. Enigheden mellem Mujahedinlederne blev imidlertid af kort varighed og fra starten af 1994 var situationen, specielt omkring Kabul, præget af heftige kampe mellem de forskellige grupperinger, som i varierende alliancer forsøgte at udmanøvrere hinanden.

1994 var endvidere året, hvor en ny part i det komplicerede magtspil i Afghanistan meldte sin ankomst, en aktør hvis markante fremskridt på slagmarken og politiske gennemslagskraft siden da har haft den største betydning for konfliktens videre forløb. Siden sin fremkomst på scenen har denne part, Taliban-bevægelsen, som er pashtun-baseret med udgangspunkt i Kandahar- og Uruzganprovinserne, og hvis ledere baserer deres politik på islam i streng sunnifortolkning, sat sig i besiddelse af anslået mellem 2/3 og ¾ af landet.

Den foreløbige kulmination på denne udvikling kom i september 1996, hvor Taliban i hurtig rækkefølge erobrede Jalalabad (11. september) og Kabul (27. september) og dermed fordrev det hidtidige styre, hvis fundament var en alliance mellem det tajik-baserede Jamiat-i-Islami, (Det Islamiske Samfund), under ledelse af Burhanuddin Rabbani og Ahmad Shah Massoud og det pashtun-baserede Hizb-i-Islami, (Det Islamiske Parti), under ledelse af Gulbuddin Hikmatyar. Jamiat-i-Islami måtte nu trække sig tilbage til sit egentlige kerneområde i det nordøstlige Afghanistan, specielt området omkring Pansjirdalen, mens Hikmatyars magtbase i al væsentligt måtte anses for under Talibans kontrol.

Fact-finding mission til Afghanistan

Ud over de allerede nævnte, kunne de ledende aktører identificeres som det hazarabaserede Hezb-i-Wahdat, (Enhedspartiet), under ledelse af Karim Khaili, hvis magtbase er i det centrale Afghanistan i det såkaldte Hazarajat, og det uzbek-baserede Junbish-i-Milliyi Islami, (Den Nationale Islamiske Bevægelse), under ledelse af Abdul Rashid Dostum, hvis magtbase er i det nordlige Afghanistan omkring Mazar-i-Sharif. Junbish, Jamiat, Wahdat og det noget mindre Harakat-i-Islami (Mohseni) gik i juni 1997 sammen i den Nordlige Alliance eller UNIFSA (United National Islamic Front for the Salvation of Afghanistan).

Billedet af borgerkrigens forløb i 1997 frem til delegationens ankomst til området den 2. november 1997 var præget af en række hårde kampe i området nord for Kabul mellem Talibans styrker på den ene side og Jamiat-i-Islamis og Junbish-i-Milliyi Islamis styrker på den anden, uden at nogen af parterne opnåede afgørende fremgang, og af to begivenhedsforløb, som fandt sted i det nordlige Afghanistan.

Det første af disse begivenhedsforløb begyndte i slutningen af maj måned, da en af de ledende militære kommandanter i Junbish-i-Milliyi Islami, Abdul Malik, indgik en alliance med Taliban og dermed forårsagede, at hovedbyen i det nordlige Afghanistan, Mazar-i-Sharif faldt i hænderne på Taliban og deres nye allierede den 24. maj 1997. Samtidig flygtede den hidtidige leder af Junbish, Dostum, til Tyrkiet.

Allerede den 28. maj udbrød der imidlertid oprør i Mazar-i-Sharif, hvilket førte til, at Taliban-styrkerne blev fordrevet, under tab af mange menneskeliv, ligesom et større antal talibanere blev taget til fange. Samtidig valgte Abdul Malik at gå tilbage til Junbish. De talibanere, som ikke blev dræbt eller taget til fange i forbindelse med kampene omkring Mazar-i-Sharif, søgte nu tilflugt i Kunduz-provinsen, som er en hovedsageligt pashtunsk enklave på grænsen til Tajikistan.

Det andet begivenhedsforløb begyndte primo september 1997, da Dostum vendte tilbage til Mazar-i-Sharif. Kort tid herefter rykkede Taliban-styrkerne og deres lokale allierede frem fra Kunduz mod Mazar-i-Sharif, og i en periode rasede voldsomme kampe i umiddelbar nærhed af byen. Gradvis lykkedes det dog at tvinge angriberne tilbage, og ved udgangen af oktober var talibanerne i det store hele trængt tilbage til Kunduz.

Kommissorium.

Efter drøftelse med Flygtningeævnet, Udenrigsministeriet og Rigspolitiet blev følgende kommissorium fastsat af Udlændingestyrelsen og Dansk Flygtningehjælp :

1. Sikkerhedssituationen i Afghanistan.

A. Det Taliban-kontrollerede område.

1. Har Taliban - evt. via allierede - fuld kontrol over sit område, og hvad er dets udstrækning ?
2. Er befolkningen generelt bevæbnet ?
3. Minefaren

4. Kriminalitetsudviklingen det seneste år m.h.t. grovere forbrydelser (f.eks. drab, kidnapning, røveri, voldtægt). Ordensmagts indsats ?

5. Generel sikkerhedsmæssig udvikling det seneste år.

a. Er sikkerhedssituationen homogen, eller er visse grupper særligt udsatte?

6. Internt fordrevne (IDP's)

7. Andet.

B. Området der kontrolleres af den Nordlige Alliance.

1. Har Alliancen - evt. via allierede - fuld kontrol over sit område, og hvad er dets udstrækning?

2. Er befolkningen generelt bevæbnet ?

3. Minefaren.

4. Kriminalitetsudviklingen det seneste år m.h.t. grovere forbrydelser (f.eks. drab, kidnapning, røveri, voldtægt). Ordensmagts indsats ?

5. Generel sikkerhedsmæssig udvikling det seneste år.

a. Er sikkerhedssituationen homogen, eller er visse grupper særligt udsatte?

6. Internt fordrevne (IDP's)

7. Andet.

2. Den militære situation og andre militære forhold.

A. Situation, kommandoforhold og frontlinje :

1. Umiddelbart nord for Kabul

2. Omkring Mazar-i-Sharif

3. Vest for Kabul mod Bamian-passet

4. Øst for Herat

5. I andre konfliktområder

B. Rekruttering af soldater til de kæmpende parter.

C. Krigsfangers (KF's) forhold.

1. Antal og behandling af KF hos de stridende.

2. Har ICRC adgang til KF og sker udveksling af KF.

3. De politisk/administrative forhold.

A. Det Taliban-kontrollerede område.

1. Det politiske system.
 - a. Talibanbevægelsen
 1. Rekruttering
 2. Ledelse og beslutningsproces
 3. Politisk program
 4. Evt. fraktioner/modsætningsforhold
 - b. Andre grupperinger
2. Det administrative system.

B. Den Nordlige Alliances område.

1. Det politiske system.
 - a. Den Nordlige Alliance.
 1. Alliancens enkelte parter, herunder rekruttering
 2. Alliancens ledelse og beslutningsproces
 3. Politisk program
 4. Evt. fraktioner/modsætningsforhold
 - b. Andre grupperinger
2. Det administrative system.

C. Forbundsfæller.

1. Talibans allierede.
2. Alliancens allierede

4. Menneskeretsproblemer i Afghanistan.

Extrajudicielle henrettelser, forsvindinger og frihedsberøvelser, herunder af politiske årsager

A. Myndighedernes reaktion.

B. Anvendelse af tortur.

1. Tortur.

2. Nedværdigende behandling, herunder det religiøse politis rolle.

C. Anvendelse af Sharia, herunder procesordningen.

1. Domstolsstrukturen

2. Uddannelse og rekruttering af dommere

3. Procesordningen

4. Strafbare handlinger og sanktioner i henhold til Sharia

5. Tilfælde af offentlige henrettelser og hånd- og fodamputering

6. Retssystemet i Hazarajat.

D. Bevægelsesfrihed.

E. Kvinders forhold.

1. Skoleundervisning

2. Påklædningskrav og bevægelsesfrihed

3. Uddannede kvinders forhold

4. Deltagelse i næringslivet og samfundslivet iøvrigt

5. Sanktioner over for kvinder

6. Kvinders forhold i Hazarajat

F. Religiøse forhold.

1. Shia-muslimer

2. Ateister

3. Andre

G. Politisk tilhørsforhold.

Fact-finding mission til Afghanistan

1. Tilhørsforhold til PDPA-styret, herunder KHAD.

2. Andre

a. Tilknytning til Ismail Khan-styret

H. Etisk tilhørsforhold.

1. Hazara

2. Ismailiere

3. Andre

a. Øvrige ikke-pashunske grupper, herunder tajiker og uzbekere

b. Pashuner i det nordlige Afghanistan

I. Kunstneres forhold.

J. Andre forhold.

1. Længerevarende ophold i Rusland, (Sovjetunionen).

2. Uddannede og sekulært orienterede personer.

3. Personer med taliban-opponerende holdninger.

5. Taliban's Amnesti.

A. Hvem er reelt omfattet ?

B. Hvorledes vurderes amnestien ?

C. Har amnestien reelt medført løsladelser ?

D. Har amnestien fået flygtninge til at vende hjem ?

E. Andet

6. Ind- og udrejsemuligheder i Afghanistan.

A. Transitforhold

B. Andet, herunder evt. krav om legitimisation og/eller tilknytning til det område, hvor indrejse skal finde sted.

7. Pas- og anden dokumentudstedelse.

8. Afghanske flygtninge i nabolandene.

A. Iran - øgning/formindskning ?

B. Pakistan - øgning/formindskning ?

C. Tajikistan - øgning/formindskning ?

9. De almindelige leveforhold i Afghanistan.

Delegationens beretning.

Resultaterne af delegationens undersøgelser gengives i det følgende i overensstemmelse med kommissoriets punkter. Omkring systematikken i rapporten skal det nævnes, at udsagn fra de stedlige myndigheder som udgangspunkt refereres først, derpå de uafhængige internationale kilder, f.eks. UN-kilder, og endelig afghanske NGO'er og andre kilder f.eks. privatpersoner.

1. Sikkerhedssituationen i Afghanistan.

A. Det Taliban-kontrollerede område.

1. Har Taliban – evt. via allierede – fuld kontrol over sit område, og hvad er dets udstrækning ?

Spørgsmålet blev drøftet med flere af delegationens samtalepartnere fra Taliban, herunder viceudenrigsminister Stanakzai og guvernøren i Kandahar, Mohammad Hassan. Disse oplyste, at Taliban i dag behersker 75-80 % af landet. Guvernøren specificerede i den forbindelse, at Taliban ikke opererer med allierede i militær forstand inden for Afghanistans grænser. Når militser overgiver sig eller indgår alliancer med Taliban, vil dette altid indebære afvæbning og opløsning eller organisatorisk indlemmelse i Taliban. Forholdt at delegationen fra en international NGO, som i denne relation ønsker anonymitet, havde fået oplyst, at der i Ghazni er en hazara-milis, som skulle være at betragte som en selvstændig allieret til Taliban, benægtede guvernøren, at dette skulle være tilfældet. Begge fremhævede den høje grad af sikkerhed for liv og ejendom og dermed kontrol, som hersker i hele det Taliban-kontrollerede område, og beklagede samtidig, at man specielt i vesten tillægger disse fremskridt alt for lidt vægt, når man skal vurdere befolkningens situation og Taliban selv.

UNSMIA (United Nations Special Mission to Afghanistan) var enig i, at Taliban i dag kontrollerer størstedelen af Afghanistan, og var delegationen behjælpelig med at udarbejde det som bilag 3 vedlagte kort, der viser frontlinjerne pr. ultimo november 1997. Taliban er således i besiddelse af området syd for hovedfrontlinjen, der strækker sig tværs gennem landet fra den turkmenske grænse i nordvest til den pakistanske grænse i nordøst, og af Kunduz-enklaven i det nordlige Afghanistan ved den tajikiske grænse. Nuristan, hvis hovedområde er den nordlige del af Laghman-provinsen i det nordøstlige Afghanistan, forsøger at holde sig neutral, hvilket i nogen udstrækning synes accepteret af de stridende parter, bl.a. fordi området hører til de mest utilgængelige i landet. Det bemærkes, at bilag 3 alene er at betragte som et oversigtskort, og at de indegnede fronter m.v. følgende er omtrentlige.

Vedtrædende spørgsmålet om Taliban har fuld kontrol med sit område, bemærkede UNSMA, at dette jo naturligvis i nogen grad er afhængigt af, hvor tæt man kommer på frontlinjen og da specielt de mere aktive frontafsnit. Det blev ligeledes oplyst, at der i den senere tid har været problemer for Taliban med guerillaaktivitet i den nordlige del af Kunar-provinsen øst for Nuristan. (Se nærmere herom i afsnit 2.A.5.b).

Endelig oplyste en uafhængig kilde i Afghanistan, der ønskede at være anonym, at Charborkjak distriktet i Nimroz-provinsen i landets sydvestligste hjørne er under kontrol af Taliban-fjendtlige kommandanter.

2. Er befolkningen generelt bevæbnet ?

De ovennævnte Taliban-talsmænd, (Stanakzai og Hassan) samt viceguvernøren i Nangarhar-provinsen betonedes, at Taliban, overalt hvor man rykker frem, iværksætter afvæbning af lokale

militser og enkeltpersoner som et af sine første tiltag for at skabe kontrol med og sikkerhed i et erobret område.

Delegationen drøftede dette emne med en række uafhængige kilder herunder UNHCR's lokalkontorer i Jalalabad, Kabul, Kandahar og Herat samt en del internationale NGO'er, og alle var enige om, at der efter Talibans magtovertagelse i et givent område finder afvæbning sted, og i det hele taget ses færre våben i gadebilledet. Nogle var dog af den opfattelse, at der fortsat er betydelige våbenbeholdninger ude blandt folk, men at disse for tiden holdes skjult af frygt for Talibans strenge justits, hvis lovovertrædelser forekommer. En enkelt organisation, FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations), oplyste, at man især på landet i områder, hvor der traditionelt bæres våben, fortsat ser bevæbnede civile.

Delegationen selv så generelt - også i Kabul - kun få bevæbnede personer i det Taliban-kontrollerede område, men er ude af stand til at vurdere om nogen af disse var civile, da egentlig uniformering af Talibans væbnede styrker ikke er gennemført.

3. Minefaren.

Ved en beskrivelse af minefaren må det efter delegationens opfattelse være relevant at se på den geografiske og befolkningsmæssige sammenhæng. Afghanistan udgør med sine ca. 650.000 km² et landområde, der er ca. 20% større end Frankrig. Landet er imidlertid uhyre bjergigt og indeholder betydelige ørkenstrækninger. Ifølge FAO (publikationen Afghanistan Agricultural Strategy, januar 1997) udgør det dyrkede land kun ca. 1/8 af det samlede areal, og kun ca. 40 % heraf dyrkes intensivt. Ifølge samme kilde udgør Afghanistans befolkning i dag efter uofficielle skøn 18-20 millioner mennesker, hvoraf 70-80% ernærer sig helt eller delvis ved landbrug.

Viceudenrigsminister Stanakzai og viceguvernøren for Nangarhar provinsen oplyste begge, at minefaren stadig er et reelt problem, og at der daglig er ofre for mineulykker. Et af problemerne er, at ikke alle minefelter er markerede. Man ytrede iøvrigt stor tilfredshed med UN's minerydningsindsats.

Ifølge delegationens UN-kilder herunder særligt UNSMA og MACA (Mine Awareness and Clearance Agency) består det i daglig tale som "minefaren" benævnte problem ikke alene af landminer, men også af en lang række ueksploderede ammunitionsgenstande, herunder artilleri- og mortergranater, missiler m.v. Ofte er disse ammunitionsgenstande endnu farligere end de egentlige miner, dels på grund af større sprængkraft dels på grund af uberegnelighed m.h.t., hvad der kræves for at få dem til at eksplodere. Til illustration af problemets omfang blev det oplyst, at man generelt antager, at 15% af de artillerigranater, som affyres, ikke detonerer ved anslag.

Samme kilder oplyste, at flertallet af de miner der findes stammer fra Najibullah-styret og den sovjetiske interventions tid. Formålet med minelægning på den tid var typisk at beskytte de større byer, som Kabul, Kandahar, Jalalabad og Herat mod partisanangreb, hvorfor man ofte så minerne lagt i tætte bælter uden om disse byer. I landområderne derimod var minelægning en relativ sjælden foreteelse, med mindre der gik frontlinjer i nærheden eller i forbindelse med enkeltstående vigtige objekter. Generelt set kunne det endvidere oplyses, at mineproblemerne er værst i de østlige provinser op mod grænsen til Pakistan, hvor kampene mellem Mujahedin og de sovjetiske tropper var hårdest.

Fact-finding mission til Afghanistan

MACA oplyste, at der naturligvis ikke kan sættes tal på forekomsten af miner og ueksploderede ammunitionsgenstande, men at man i dag har et forholdsvis godt kendskab til, i hvilke områder der er minefare. Man har således p.t. identificeret ialt 777 km², i hvilke der skal gennemføres minerydning. Af disse er ca. 350 km² identificeret som områder med høj prioritet, f.eks. boligområder, landbrugsområder og vandingskanaler. Det er i løbet af de sidste 8 år lykkedes at minerydde ca. 120 km² land. I Kabul, der iøvrigt regnes for den mest minepåvirkede hovedstad i verden, er det således eksempelvis lykkedes at minerydde ca. 85 % af byområdet. Antallet af ofre for miner og ueksploderede ammunitionsgenstande er på denne måde blevet reduceret over de seneste 3 år fra ca. 50-60 dræbte og sårede om ugen til 2-3 om ugen. Erkendte ikke-ryddede mineløst markeres med rød farve, mens ryddede felter markeres med hvid farve. I de byer, som delegationen besøgte i det Taliban kontrollerede område (Jalalabad, Kabul Kandahar og Herat), blev det fra samtlige adspurgte kilder oplyst, at der fortsat er ikke-ryddede områder, og at der jævnligt er ofre i form af døde og sårede.

Vedtrørende risikoen for lægning af nye miner oplyste UNSMA, at en vis minelægning foregår i forbindelse med kampene ved de forskellige frontlinjer, men slet ikke i den målestok man kender tidligere.

WHO (World Health Organization) anså mineproblemet for fortsat og alvorligt og hævdede sig særligt ved, at der nu om stunder er mange børn blandt ofrene. Samme opfattelse havde chefsygeplejersken på det ICRC-støttede hospital i Kandahar, som fandt denne tingenes tilstand meget ulykkelig og tilskrev den for Kandahars vedkommende, som hun havde særligt kendskab til, børns generelt større sorgløshed og uforsigtighed i forbindelse med leg og anden færden snarere end mangelfuld erkendelse og afmærkning af minelagte områder.

FAO opfattede ikke minefaren i sine projektområder, der mest befinder sig på landet, som særlig alvorlig bortset fra, at man fra tid til anden støder på miner i vandingskanalerne. ADA (Afghan Development Association), som havde bedst kendskab til provinserne Herat, Farah og Uruzgan opfattede heller ikke minefaren som et væsentligt problem. CARE International anså ikke det reelle mineproblem for så stort længere. Derimod er der et betydeligt psykologisk problem forbundet med minefaren som hindrer/forsinker mange aktiviteter på grund af frygt for, at et område kunne være minelagt. To af CARE's ansatte blev dræbt i mineulykker i såvel 1996 som 1997.

En international NGO foretog i 1997 en undersøgelse af ialt 3.222 husholdninger med agerbrugsjord for at konstatere deres opfattelse af minefaren på de enkelte jordlodder. De undersøgte husholdninger kom fra provinserne Herat (587 husholdninger), Jalalabad (688), Kabul (717) og Kandahar (1.230). Undersøgelsen viste, at husholdningerne, hvis gennemsnitlige jordbesiddelse er angivet i parentes, i gennemsnit anså følgende procentdele af deres jord for umulig at dyrke på grund af minefare:

- Herat, ca. 5% (2.851 m²)
- Jalalabad ca. 7% (3.018 m²)
- Kabul ca. 15% (1.766 m²)
- Kandahar ca. 54% (7.210 m²)

En afghansk NGO, som ønskede at være anonym, oplyste, som en mere atypisk effekt af minefaren, at mineproblemerne i visse områder er eller har været så store, at nomaderne, de såkaldte Koochies, har måttet omlægge de traditionelle migrationsruter mellem deres sommer- og vinterkvarterer, og at dette sine steder har medført overgrænsningsproblemer.

Delegationen så selv under sin færd i Afghanistan såvel markerede ikke-ryddede minefelter som ryddede minefelter og bemærkede blandt andet under køreturen fra den pakistanske grænse til Kabul, at landområderne omkring landsbyerne var under dyrkning, og at befolkningen tilsyneladende færdedes på markerne uden frygt.

4. Kriminalitetsudviklingen det seneste år m.h.t. grovere forbrydelser (f.eks. drab, kidnapning, røveri, voldtægt). Ordensmagts indsats?

Samtlige kilder, som delegationen drøftede dette spørgsmål med, tilkendegav, at de generelt anså kriminalitetssituationen som forbedret i det Taliban-kontrollerede område i forhold til situationen før Taliban's magtovertagelse.

Guværneren i Kandahar, som af flere UN-kilder betegnede som en af de 5 mest indflydelsesrige personer i Talibanbevægelsen, oplyste, at den næsten fuldstændige lovløshed, som herskede i landet under Rabbani, der kom til magten kort efter Najibullah-styrts fald i 1992, i høj grad havde været en medvirkende årsag til Taliban-bevægelsens opståen og en meget vigtig forudsætning for dens succes. Inden Talibans magtovertagelse var en by som Kandahar delt mellem fire rivaliserende kommandanter, som hver især var enerådende over, hvad der var lov og ret i deres område. Der var vejspæringer overalt på de mere betydende veje, og plyndring, drab og voldtægt hørte til dagens orden. Efter Taliban's magtovertagelse blev militserne opløst, vejspæringerne fjernet, befolkningen afvæbnet og sharialovgivning indskærpet, hvilket omgående førte til et markant fald i kriminaliteten. Denne udvikling havde gentaget sig overalt, hvor Taliban var kommet frem, og havde ført til, at kriminalitetsraten i det Talibankontrollerede område nu er meget lav.

Viceudrigsminister Stanakzai, viceguvørneren i Jalalabad og landsretspræsidenten i Jalalabad angav alle kriminalitetsraten som meget lav i Talibans område. Landsretspræsidenten oplyste endvidere, at de alvorlige straffesager, som verserer i Nangarharproviinsen, næsten alle hidrører fra tiden før Talibans magtovertagelse, og at de nye sager, som kommer til, mest er civile sager, f.eks. i form af ejendomskonflikter.

Delegationens UN-kilder, herunder UNHCR, UNOCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Assistance to Afghanistan) og UNSMA, var som nævnt oven for enige i, at kriminaliteten er lav i Talibans område. Man var i øvrigt også enig i, at opløsningen af de mange lokale militser, afvæbningen af befolkningen og den strenge anvendelse af Sharia har været væsentlige medvirkende årsager hertil. En UN-kilde bemærkede dog, at man på grund af Talibans uigennemtsigtede myndighedsudøvelse ikke har konkret kendskab til det reelle antal begåede forbrydelser.

Før Talibans magtovertagelse var bevægelsesfriheden stærkt begrænset og risikofuld ligesom røveri over for UN-personnel og plyndring af UN's kontorer forekom. Nu om stunder gælder næsten

Fact-finding mission til Afghanistan

ubegrænset bevægelsesfrihed, og røverier og plyndringer over for UN forekommer næsten ikke. Man havde dog haft enkelte tilfælde f.eks. i Kabul. Netop i Kabul havde man endvidere erkendt tilstedeværelsen af kriminalitetstommer, altså områder med en relativt større kriminalitetshyppighed end de omgivende kvarterer. Det blev endvidere oplyst, at der var spærret i de byer delegationen besøgte med undtagelse af Kandahar. I Jalalabad og Kabul var spærretiden fra 2100-0400 og i Herat fra 2100-0430.

En afghansk NGO, som i denne relation ønskede at være anonym, oplyste, at situationen nok var forbedret, men at der naturligvis stadig var en vis forekomst af alvorlig kriminalitet såsom drab, voldtægt m.v.

Vedrørende myndighedernes reaktion på kriminalitet oplyste en af delegationens UN-kilder, at der bortset fra et vist færdselspoliti i nogle af de større byer ikke er egentligt uddannet politi i det talbankontrollerede område. Hver provins har en øverste politirepræsentant, og der findes også politistationer, men politiopgaverne løses af almindelige talibaner, typisk fra de væbnede styrker. Det blev endvidere oplyst, at der i konsekvens heraf synes at være forskel på politiets bemanding alt efter, hvorledes situationen ved frontlinjerne er. Jo større aktivitet der jo færre folk til politiarbejde. Det blev anslået, at normalbemanningen af Kabuls 15 politidistrikter udgøres af ialt ca. 200 mand. Man mindede endvidere om, at der specielt på landet er tradition for, at mindre kriminelle handlinger sanktioneres via lokale strukturer, f.eks. et lokalt landsbyråd (shura).

Delegationens uafhængige kilder var desuden generelt ikke i tvivl om, at Taliban ønsker at forebygge og opklare kriminalitet, men dels var flere af kilderne, som i denne sammenhæng alle ønskede anonymitet, i tvivl om de nuværende politistyrkers evne til at opklare kriminalitet, dels var det opfattelsen, at politiets vilje til at efterforske et angiveligt kriminelt forhold i nogen grad afhæng af anmelders forhold til Taliban.

FAO oplyste, at der ikke ses meget politi i landdistrikterne, men at enkelte Taliban-patruljer dog observeres fra tid til anden. Disse patruljers egentlige formål er uvist. Indgivelse af anmeldelse om kriminelt forhold til Taliban-myndighederne er muligt, ligesom sådanne sager også eventuelt vil blive efterforsket.

Ud over de ovennævnte politistyrker findes der også et selvstændigt *religiøst politi*, (*Departementet til Fremme af Dyd og Forebyggelse af Last*) som ifølge deits leder Maulawi Qalamuddin ikke refererer til Justitsministeriet eller noget andet ministerium men direkte til Taliban's ubestridte leder Mullah Omar. Qalamuddin oplyste endvidere, at det religiøse politi er hierarkisk opbygget med hovedkvarter i Kabul og underafdelinger i provinser og distrikter. Det religiøse politi er alene kompetent i relation til de på baggrund af Talibans forståelse af islam fastsatte regler for opførsel og klædedragt, men griber selvfølgelig også ind over for almindelige lovovertrædelser, hvis sådanne bemærkes. I disse tilfælde overgives sagen dog straks til det almindelige politi.

Vedrørende det religiøse politis tilhørsforhold oplyste guvernøren i Kandahar, at det religiøse politi på provinsniveau falder ind under guvernørembedet, og at Justitsministeren, Turabi, har instruktionsbetøjelse i relation til det religiøse politi som sådan. Denne opfattelse deltes af CCA, som mente at vide, at det religiøse politi var blevet lagt ind under Justitsministeriet i september 1997, mens UNOCHA, DACAAR (Danish Committee for Aid to Afghanistan) og en ansat ved den amerikanske repræsentation i Pakistan, som ønskede anonymitet, var af den opfattelse, at det religiøse politi fortsat refererer direkte til Mullah Omar.

Flere af delegationens uafhængige kilder, herunder UN-kilder, oplyste i denne forbindelse, at det religiøse politi på sit kompetenceområde besidder såvel den udøvende som den dømmende magt, idet man har kompetence til at iværksætte såvel frihedsberøvelse som til at foretage fysisk afstraffelse uden nogen domstols mellemkomst som sanktion for overtrædelser af de religiøst betingede påbud og forbud, som Taliban har indført.

Såvel Mawlawi Qalamuddin som landsretspræsidenten i Jalalabad oplyste, at man kan klage enten administrativt eller via domstolene over det religiøse politi, såfremt man føler sig uretfærdigt behandlet. Landsretspræsidenten oplyste, at han kun havde kendskab til en sådan klage. I det pågældende tilfælde, som fandt sted for nylig, blev lederen af det religiøse politi i Jalalabad fjernet fra sin stilling netop på grund af en klage over hans embedsførelse. Qalamuddin oplyste dog på forespørgsel, at han ikke havde kendskab til den pågældende sag.

En UN-kilde, som ønskede anonymitet, oplyste, at det i et enkelt tilfælde var lykkedes organisationen via en klage at få nogle ansatte i det religiøse politi fjernet fra deres stillinger.

5. Generel sikkerhedsmæssig udvikling det seneste år.

a. Er sikkerhedssituationen homogen, eller er visse grupper særligt udsatte ?

Delegationens kilder i Taliban anså over en bred kam sikkerhedssituationen i det Taliban-kontrollerede område for særdeles god for alle etniske grupper, og anførte at ingen har grund til at frygte Taliban, så længe man ikke engagerer sig med styrets modstandere og i øvrigt overholder de fastsatte love og bestemmelser. Man var naturligt nok noget urolig ved den militære situation i Kunduz, men regnede dog med at kunne holde stillingen.

UNISMA oplyste, at man ved en generel sikkerhedsmæssig vurdering af situationen i et givet område naturligvis må se på dets beliggenhed og strategiske betydning i forhold til de eksisterende frontlinjer. Imidlertid løber frontlinjen hovedsageligt i relativt tyndt befolkede områder, således at den civilbefolkning, som kan risikere at blive påvirket af ændringer heri, er begrænset, og i øvrigt som udgangspunkt relativt let at evakuere.

Billedet i Kabul og Kunduz-lommen i det nordlige Afghanistan er imidlertid specielt. Særligt for Kabuls vedkommende bemærkedes, at store dele af byen ligger inden for rækkevidde af den Nordlige Alliances artilleri, og at der i perioden efter Talibans indtagelse af byen ofte var 2-3 bombardementer om dagen. Skønt kamphandlingerne de seneste måneder havde været aftagende betegnedes situationen fortsat som spændt og ustabil. For Kunduz gør der sig del gældende, at området er omringet på tre sider af den Nordlige Alliances styrker.

Situationen ved fronterne, bortset fra Kunduz-området, havde i øvrigt pr. ultimo november 1997 været relativt rolig i de seneste par måneder, således at de sikkerhedsmæssige påvirkninger i frontnære områder af kamphandlinger havde været begrænsede.

En kilde ved den amerikanske repræsentation i Pakistan udtrykte nogen uro med hensyn til, hvad der eventuelt ville kunne ske med lokalbefolkningen i Kunduz, hvis den Nordlige Alliance skulle erobre enklaven. Som årsag heril angav man, at Kunduz-pashunerne jo har ydet støtte til Taliban, og at der foreligger oplysninger om massakrer begået af Taliban i den Nordlige Alliances område, hvilket måske ville kunne medføre repressalier.

Fact-finding mission til Afghanistan

Svarende til det under omtalen af kriminalitetsudviklingen anførte, var det i øvrigt samtlige samtalepartners opfattelse, at den generelle sikkerhedsmæssige situation i forhold til tidligere er blevet forbedret i det Taliban kontrollerede område efter Talibans magtovertagelse. Enkelte kilder nævnte dog, at skønt sikkerhedssituationen p.t. er forbedret, kan dette ændre sig på kort tid. Man henviser i denne forbindelse til den uforudsigelighed, der er kendetegnende for den afghanske konflikt og nævnte som eksempel, at man indtil september 1995 anså Herat for at være sikkert på Ismail Khans hænder.

Der var endvidere bred enighed om, at de skete forbedringer især relaterer sig til beskyttelse af liv og ejendomsret samt til øget bevægelsesfrihed. Flere UN-kilder oplyste i denne sammenhæng, at der i forbindelse med den forbedrede sikkerhedssituation har kunnet ses en vis økonomisk opblomstring i områder som Kandahar, Jalalabad og Herat, ligesom man havde indtryk af, at der foregår en vis spontan repatriering til i hvert fald Kandahar uden UN-mellemkomst. En række af samtalepartnere havde imidlertid, jf. det neden for anførte, visse reservationer i forhold til denne generelle vurdering.

Som udgangspunkt for en forståelse af de ovennævnte reservationer nævnte flere af UN-kilderne, at Taliban jo er en i al væsentligt pashun-baseret, ortodoks, religiøs bevægelse, hvis styrke klart findes i landområderne i Afghanistans sydlige og østlige regioner, og hvis værdier og normer i væsentlig grad udspringer her fra. De konflikter, der måtte være mellem Taliban og befolkningen, kan således være politisk, etnisk, kulturelt eller religiøst betingede. Endelig kan der også være geografiske variationer og variationer berørende på enkelte talibaners holdning og embedsførelse.

De samme kilder nævnte, at efter Talibans indtagelse af Kabul i september 1996 og den deraf følgende fordrivelse af Hekmatyar har krigen i Afghanistan i stigende omfang taget skikkelse af et opgør langs etniske linjer med pashunerne som aldominerende kraft på Talibans side og med de største andre etniske grupperinger i landet, tajiker, uzbeker og hazaras som de stærkeste parter hos modstanderen, Den Nordlige Alliance. Denne opsplitning langs etniske linjer afspejles også i de nuværende frontlinjer, idet det Taliban kontrollerede område - med Kabul og Herat som markante undtagelser - i det store hele dækker de dele af Afghanistan, hvor pashunerne traditionelt har udgjort majoriteten af befolkningen.

Såvel UN-kilder, som internationale NGO'er og afghanske ditto nævnte hazaras som den potentielt mest udsatte etniske gruppe p.t. i det Taliban kontrollerede område. Denne position blev især tilskrevet den meget betydelige rolle, som den Hazara-baserede Hezb-i-Wahdat militis spillede i forbindelse med nedkæmpelsen af den talbanstyrke, som i maj 1997 besatte Mazar-i-Sharif, dels i at hazaras traditionelt ikke har haft nogen høj status i det afghanske samfund og endelig i, at hazaras som udgangspunkt er shia-muslimer. Samtidig blev det dog også nævnt, at der er væsentlige regionale forskelle, således at meldingerne fra UN-kilderne i Kabul og Herat var, at hazaras er udsatte, mens UN-kilderne i Kandahar oplyste, at den i øvrigt meget lille hazara-minoritet, som findes der, i det store hele lever, færdes og driver forretning uden problemer. En international NGO, som arbejder i Afghanistan, og som ønskede anonymitet, oplyste at situationen for hazaras i Ghazni også er vanskelig, hvilket i væsentlig grad blev tilskrevet guvernøren, som blev betegnet som en rigtig "hard-liner".

Ud over hazaras nævntes også uzbekerne, tajikerne (særligt pansjir-tajikerne), shia-muslimer og folk med PDPA-relationer som grupper, der i forskellige geografiske områder og sammenhænge og med forskellig intensitet havde været, var og måtte forventes at forblive i Talibans søgelys.

For en nærmere beskrivelse af de enkelte udsatte gruppers problemer henvises til afsnit 4.

Med udgangspunkt i situationen i Shomali-dalen nord for Kabul, hvorfra mere end 200.000 mennesker i 1997 er fordrevet/vangsevakuert til Kabul og omegn, diskuterede delegationen med blandt andre UNHCR, UNSMA, UNOCHA og ADA, om dette begivenhedsforløb kunne betegnes som en etnisk udrensning, en forløber heril eller om der eventuelt kunne peges på andre begivenheder eller tendenser, der kunne antyde, at etniske udrensninger har fundet sted eller er på vej fra Talibans side. Der var blandt de adspurgte almindelig enighed om, at situationen i Shomali-dalen ikke er udtryk for etnisk udrensning. Der var endvidere enighed om, at der for tiden ikke er tegn på, at sådanne vil blive foretaget fra Talibans side, selvom det naturligvis giver grund til bekymring, at krigen - som nævnt oven for - har udviklet sig langs etniske linjer. Imidlertid har Afghanistan i nærmest umindelig tid været et multietnisk samfund, og man formenmede ikke noget ønske i befolkningen om at ændre denne lingenes tilstand. Der kunne måske spores en tendens til, at de etniske grupper i højere grad end tidligere lever ved siden af hinanden i stedet for sammen, og at man foretrakker, at ens politiske repræsentanter er fra samme etniske gruppe som en selv. Der henvises i øvrigt til afsnit 4.H. om den øgede etniske dimension i krigen.

Konkret vedrørende situationen i Shomali-dalen forklarede UNSMA, at man opfattede evakueringen af befolkningen som en foranstaltning til forbindelse af oprør og agentvirksomhed. Dalen ligger meget tæt på den nuværende frontlinje nord for Kabul, og i forbindelse med tidligere Taliban-fremrykninger havde befolkningen, der hovedsageligt er tajiker, og dermed potentielt støtter Jamiat-i-Islami (Massoud), faktisk gjort oprør og været medvirkende til, at Taliban var blevet drevet midlertidigt tilbage. De evakuerede bor i øvrigt ikke i lejre, men spredt rundt hos familie og venner, i tomme offentlige bygninger, og hvor de ellers kan finde plads. Taliban forbyder dem stadig at vende tilbage til deres hjem, men tillader dog fra tid til anden, at enkelte familiedemedlemmer aflægger besøg i hjembyen, for at se om alt står vel til.

I forbindelse med drøftelser med UNHCR-Kabul om sikkerhedssituationen i Kabul fik delegationen oplyst, at UNHCR via de ved Kotail-e-Khair Khana (nord for Kabul) og Pul-i-Chaki (syd for Kabul) værende check-points holder kontrol med, hvor mange personer der rejser fra henholdsvis ankommer til byen. Tallene for ind- og udpassage via de to checkpoints i perioden 1. januar - 31. oktober 1997 er vedlagt som bilag 4 og 5. UNHCR-Kabul tilføjede, at der naturligvis ikke af nævnte bilag kan uddrages noget om ind- og udrejsestrømmenes sammensætning f.eks. ud fra køn, alder eller etnicitet, samt at der er tradition for en vis sæsonbetonet, midlertidig afvandring fra Kabul, når vinteren nærmer sig.

En reservation med hensyn til sikkerhedssituationen, som kom meget stærkt til udtryk fra samtlige uafhængige kilders side, det være sig UN-kilder, internationale eller afghanske NGO'er, relaterer sig til de af Taliban indførte regler om påklædning (specielt kravet om at kvinder skal være fuldstændig tildækkede, altså iklædt burqa), personlig fremtræden i øvrigt (specielt kravene til mænds hår- og skæg vækst) og begrænsningerne i kvinders deltagelse i samfundslivet (specielt manglende adgang til undervisning, manglende mulighed for at tage beskæftigelse uden for hjemmet og begrænsninger i bevægelsesfriheden uden for hjemmet). Overholdelsen af disse ifølge

Fact-finding mission til Afghanistan

Taliban religiøst inspirerede krav, hvoraf ovennævnte kun er et udpluk, håndræves som tidligere nævnt under punkt 4 af det religiøse politi, som har myndighed til at sanktionere overtrædelser på stedet.

Stort set samtlige delegationens uafhængige kilder, som var til stede i det Talibankontrollerede område, kunne berette om, at disse regler og Talibans overvågning heraf havde gjort det umuligt eller meget vanskeligt at beskæftige kvindelige afghanere på organisationernes kontorer eller i øvrigt. Man kunne endvidere berette om mandlige afghanske ansatte, der var blevet slået i hænderne eller under fødderne med stokke, var blevet tilbageholdt i perioder af fra flere døgns til flere ugers varighed, eller havde fået alt hovedåret barberet af på grund af for kort eller trimmet skæg eller for langt hår (specielt pandehår). I nogle tilfælde, hvor ansatte var blevet slået, havde de pågældende været nødt til at søge lægehjælp efterfølgende. Der henvises endvidere til afsnit 4.B. om anvendelse af tortur.

Flere UN-kilder bemærkede endvidere, at fortolkningen af de gældende bestemmelser for påklædning, skægvrækst m.v. synes at variere over tid og i nogen grad at være afhængig af den person, som påser deres overholdelse. Man havde således set eksempler på, at ansattes skægvrækst ved en kontrol en dag blev fundet fuldt tilfredsstillende for så at medføre anholdelse eller slag i hænderne den følgende, uden at den pågældende havde ændret skægget. Man mente endvidere, at tilfældige talbaner uden tilknytning til det religiøse politi af og til på egen hånd iwerksætter skægcheck m.v. på eget initiativ.

Ifølge de samme kilder er især den nuværende justitsminister, Turabi, berøgt for sin nidkærhed m.h.t. at påse reglernes overholdelse. Særlig "berømt" er en hændelse, som, efter det oplyste, fandt sted i Ghazni i september/oktober 1997, hvor en taliban-styrke under ledelse af Turabi personligt satte et check-point op på tværs af hovedvejen mellem Kandahar og Kabul og derefter begyndte at foretage skægcheck. Aktionen varede i ca. 10 dage, og i denne periode blev ialt ca. 7.000 personer frihedsberøvet i op til 4 dage på grund af for kort skægvrækst, eller fordi de havde trimmet skægget.

Delegationen selv så ofte det religiøse politi i gadebilledet i Afghanistan, men oplevede ikke, at der blev grebet ind over for nogen. En af delegationens Taliban samtalepartnere i Jalalabad nægtede dog - under direkte henvisning til at Turabi på det pågældende tidspunkt befandt sig i byen - at mødes med delegationen, hvis dens kvindelige deltagere kom med til mødet, angiveligt af frygt for at Turabi skulle få nys herom og straffe ham.

Der var dog også bred enighed blandt de uafhængige kilder om, at intensiteten i Talibans overvågning af reglerne om påklædning m.v. er særlig stor i byerne og især i Kabul og Herat. I landområderne er kontrollen generelt mere lempelig, ligesom befolkningens dagligdag svarer langt mere til de fastsatte regler såvel angående påklædning som hår- og skægvrækst og kvindernes rolle i samfundet.

Delegationen foreholdt lederen af det religiøse politi, Mawlawi Qalamuddin, de modtagne oplysninger om omfanget og arten af kontrolforanstaltninger som angiveligt tages i anvendelse af Taliban, for at få reglerne om påklædning og skæg m.v. overholdt. Denne oplyste, at skægcheck m.v. for 95% vedkommende foretages af det religiøse politi, men at selvstændige og dermed ublemlede initiativer på dette område kunne forekomme. Han gjorde sig i øvrigt megen umage med at forklare, at det religiøse politis måde at løse sine opgaver på i langt højere grad afspejler et ønske

om at fremme dyd end at straffe last, og at man følgelig i første række søgte verbalt at rettede folk frem for at straffe dem.

Qalamuddin bekræftede dog også, at det religiøse politi har kompetence til at foretage fysisk afstraffelse af mandlige overtrædere af reglerne om skægvrækst m.v. Denne afstraffelse kan f.eks. tage form af slag i hænderne. Det normale forløb, i tilfælde hvor mundtlig tilrettevisning ikke skønnes tilstrækkelig, er imidlertid, at den pågældende tilbageholdes, typisk til den følgende dag og så løslades mod afgivelse af en erklæring om at ville lade skægget vokse. Derimod benægtede han, at man har kompetence til at slå kvinder. I de tilfælde, hvor dette alligevel måtte ske, må der ligge private stridigheder til grund. Det er desuden ikke længere særlig nødvendigt at gribe ind over for kvinder, idet de fleste nu efterlever reglerne. Der havde også forekommet enkelte tilfælde, hvor medlemmer af det religiøse politi havde overskredet deres beføjelser. Sådanne overtrædelser blev typisk straffet med nogle dages tilbageholdelse.

For en nærmere beskrivelse af de her nævnte regler vedrørende påklædning m.v. og deres sanktionering henvises til de som bilag 11 vedlagte edikter fra Taliban, idet det bemærkes, at det af de edikter, som vedrører kvinder og som omtaler sanktioner, fremgår, at det er kvindens mand, der skal straffes - ikke kvinden selv. Som det fremgår af afsnit 4's beskrivelse af kvinders forhold, hvortil der tillige henvises, synes denne fremgangsmåde ikke alment repekteret.

6. Internt fordrevne (IDP's).

Af UNHCR's tidsskrift, Refugees, fra november 1997, der sætter fokus på Afghanistan, fremgår det af en artikel om IDP's, at deres tal er ukendt, men at skønnet ca. 1 million mennesker har været internt fordrevne i kortere eller længere perioder de seneste 5 år.

Delegationen besøgte IDP-lejre i henholdsvis Jalalabad og Herat, ligesom problemerne for de internt fordrevne blev drøftet med ministeren for repartering, som er ressortminister for denne gruppe i det Talibankontrollerede område og afdelingerne af dennes ministerium i Jalalabad, Kandahar og Herat. Ministeren udtrykte generelt stor bekymring for de internt fordrevnes situation, og gjorde det i den forbindelse helt klart, at ministeriets eget budget til at hjælpe er minimalt, og at man i virkeligheden mest opfatter sig som et koordinerende organ mellem de internationale organisationer og de fordrevne. Ministeriet driver dog nogle gæstehuse i Kabul, som kan tilbyde kortvarigt ophold for op til ca. 2.500 personer. Der er imidlertid tale om særdeles primitive logier, og med et anslået antal internt fordrevne på mere end 200.000 i Kabul alene, naturligvis helt utilstrækkelige. Ministeren oplyste, at man ved flere lejligheder har opfordret bl.a. UNHCR til at yde mere støtte til de internt fordrevne. Specielt ministeriets afdeling i Herat var meget foruroliget over, hvorledes et større antal nyankomne fra Badghis-provinsen skulle klare sig gennem den kommende vinter.

Ifølge reparteringsministeriet og dets regionale afdelinger (UNHCR's tilsvarende tal står i parantes) findes de største IDP-koncentrationer i :

Fact-finding mission til Afghanistan

Kabul	ca. 200.000	(ca.210.000)
Jalalabad ca.	77.000	
Herat	ca. 43.000	(ca. 39.000)
Helmand ca.	32.000	
Kandahar ca.	25.000	(ca. 11.000)

UNHCR oplyste, at det er meget svært at opgøre reelle antal internt fordrevne. Dette skyldes bl.a., at det kun er et begrænset antal af de til enhver tid værende IDP's som lever i lejre. I øjeblikket er dette specielt synligt, idet de mere end 200.000 internt fordrevne fra Shomali-dalen, som p.t. bor i Kabul, ikke bor i lejre. Et andet problem er, at den blotte tilstedeværelse af IDP-lejre, der når de drives af internationale organisationer, normalt indbefatter vandforsyning, lægeklinikker m.v., erfaringsmæssigt kan virke decideret tiltrækkende på lokalbefolkningen i et område, og således få mennesker, som slet ikke er fordrevne, til at lade sig registrere som sådan. I andre tilfælde har man oplevet såkaldte dobbeltregistreringer, hvor folk har ladet sig registrere i flere lejre samtidig. Et sidste problem, der blev nævnt af UNHCR, var, at det havde været et problem, at IDP-spørgsmålet blev håndteret af flere forskellige organisationer, med forskellig lejrstandard etc. til følge. Man var derfor i foråret 1997 nået til enighed om, at ICRC fremover har hovedansvaret for at yde støtte til de internt fordrevne, dog naturligvis i samarbejde med UN-systemet.

Der var iøvrigt enighed mellem repatrieringsministeriet og UNHCR om, at de fordrevne i Kabul hovedsageligt er tajiker fra Shomali-dalen, at de fordrevne i Herat hovedsageligt er pashuner fra Badghis-provinsen, og at de fordrevne i Kandahar hovedsageligt er pashuner fra de nordlige provinser (Kunduz m.v.).

Vedrørende de fordrevne i Jalalabad oplyste repatrieringsministeriets afdeling der, at der i lejrene var repræsentanter fra stort set alle etniske grupper. Nogen af dem havde været i lejrene i årevis, men der var også en konstant ny tilstrømning, specielt fra de nordlige provinser. Faktisk var indstrømningen på tidspunktet for delegationens besøg i Jalalabad (primø november 1997) større end udflytningen. Man forklarede bl.a. dette med, at de personer, som allerede er i lejrene, næsten uden undtagelse er de allerfattigste blandt de fordrevne. Dette gør, at de reelt er uden mulighed for at komme videre, hverken tilbage hvor de kom fra eller til Pakistan uden assistance.

De internt fordrevne i Helmand-provinsen udgøres ifølge repatrieringsministeriet hovedsageligt af pashuner fra Badghis-provinsen og de nordlige provinser Fariab og Jawszan (Shihbargan-distriktet).

B. Området der kontrolleres af den Nordlige Alliance.

1. Har Alliancen - evt. via allierede - fuld kontrol over sit område, og hvad er dets udstrækning?

Den politiske og militære situation i perioden maj-ultimo oktober 1997 i den Nordlige Alliances område var som beskrevet i det indledende rapportatsnit om udviklingen i Afghanistan op til missionens gennemførelse meget omskiftelig. Denne indebar, som nævnt, et internt opgør i Junbish-

i-Milliyi Islami mellem generalerne Malik og Dostum, en Taliban-invasion og påfølgende midertidig erobring af hovedbyen i den Nordlige Alliances område, Mazar-i-Sharif, og endelig voldsomme kampe omkring den Taliban-kontrollerede enklave i Kunduz.

Primo november afholdt delegationen et møde med den Nordlige Alliances repræsentant i Pakistan, General Fatch Khan, som indledningsvis oplyste, at alliancen siden juni 1997 kalder sig UNIFSA (United National Islamic Front for the Salvation of Afghanistan).

Vedrørende den politiske situation i det nordlige Afghanistan oplyste Khan, at der for nylig havde været et forsoningsmøde mellem Malik og Dostum, hvor de havde bilagt deres indbyrdes stridigheder i hvert fald indtil videre, og at de nu lede Junbish i fællesskab. Om situationen i øvrigt oplyste Khan, at der for tiden pågik militære oprydningsoperationer i områderne rundt om Mazar-i-Sharif, og at man med henblik på tilvejebringelse af en mere varig løsning på byens sikkerhedsproblemer havde indledt forhandlinger om oprettelse af en fælles UNIFSA-styrke, som skulle placeres i området. Det var meningen, at general Rozi, den vigtigste militære leder i Junbish og Dostums fortrolige, skulle lede denne styrke. Khan bekræftede endvidere, at begivenhederne omkring Dostums midlertidige fortrængning fra magten og Talibans invasion havde medført uro og lokale oprør flere steder i det nordvestlige Afghanistan.

Ligeledes primo november 1997 havde delegationen et møde med UNSMA, som i det store hele bekræftede de af Khan afgivne oplysninger.

Medio november 1997 bragte BBC på sin pashtu-sprogede radiokanal et program med generalerne Dostum og Malik. Dostum forklarede heri, at man havde fundet nogle massegrave i nærheden af Shihbargan, og at han mente at de indeholdt op til 2.000 taliban-soldater, som blev taget til fange af Maliks styrker i maj i Mazar-i-Sharif. Dostum beskyldte endvidere Malik for at stå bag deres død.

Ultimo november, umiddelbart før hjemreisen til Danmark, bekræftede UNSMA over for delegationen, at denne radioudsendelse havde været signal til en ny runde stridigheder mellem Dostum og Malik, som netop havde ført til, at general Malik og dennes familie havde forladt Afghanistan. Samtidig havde Dostum erobret Maimana, som er hovedbyen i Maliks hjemprovins, Farayab, og dermed i princippet sikret sig kontrollen med hele den nordvestlige del af den Nordlige Alliances område.

En UN-kilde, der på dette punkt ønskede anonymitet, oplyste, at Dostum ganske rigtigt var i færd med at retablere sin magtposition i den nordvestlige del af landet, men dels kunne der formentlig sættes spørgsmålstegn ved graden af loyalitet hos de tidligere Malik-styrker, dels var der stadig en del kommandanter, der opfattede sig selv som selvstændige, og som følgelig ikke adlød Dostum. Som et eksempel på, at Dostums autoritet endnu ikke er fuldt retableret nævnte man WFP's forsøg på at få en konvoj med fødevarer igennem til Bannian ad landevejen fra Hairaton (på grænsen til Uzbekistan) via Pul-i-Khumri. Dette projekt havde man måttet opgive, da de fornødne sikkerhedsgarantier ikke havde kunnet opnås.

Delegationen fik under sit besøg i Bannian af Hezb-i-Wahdats viceleder Qunhan Ali Airfani oplyst, at der ingen intern opposition er i Wahdats område, og at man har fuld kontrol. Forespurgt vedrørende Muhammad Akbari's stilling oplyste Airfani, at denne ikke har nogen støtte i Hazarajat i dag, og at pågældende endvidere ham bekendt slet ikke befinder sig i Afghanistan længere. (Akbari var tidligere en betydende Hazara-leder i opposition til Khalili).

Fact-finding mission til Afghanistan

På mødet ultimo november bemærkede UNSMA mere generelt vedrørende spørgsmålet om kontrol med alliancens område, at dette jo naturligvis i nogen grad er afhængigt af, hvor tæt man kommer på frontlinjen og da specielt de mere aktive frontafsnit. Endvidere bemærkedes det, at kontrollen med Hezb-i-Wahdats og Jamiat-i-Islamis områder p.t. må anses for noget sikrere end i Junbish-i-Milliyi Islamis.

Delegationens uafhængige kilder i Bamian, herunder UNHCR-Bamian var generelt enige i, at Hezb-i-Wahdat har fuld kontrol med sin del af den Nordlige Alliances område.

Vedrørende udstrækningen af den Nordlige Alliances område, og dettes fordeling mellem hovedaktørerne i alliancen, henvises til de i samarbejde med UNSMA udarbejdede bilag 3 og 6. Alliancen var pr. ultimo november 1997 i besiddelse af området nord for hovedfrontlinjen, der strækker sig tværs gennem landet fra den turkmenske grænse i nordvest til den pakistanske grænse i nordøst dog eksklusive Kunduz-enklaven, som beherskes af Taliban. Det bemærkes, at bilag 3 og 6 alene er at betragte som oversigtskort, og at de indegnede fronter m.v. følgelig er omtrentlige.

2. Er befolkningen generelt bevæbnet?

Delegationen modtog ikke tilstrækkeligt fyldestgørende oplysninger til at besvare dette spørgsmål udlømmende for den Nordlige Alliances område.

For så vidt angår Bamian by, som delegationen besøgte, var det et gennemgående træk, at der sås væsentligt flere bevæbnede folk end på nogen af de besøgte lokaliteter i det Taliban-kontrollerede område. Manglende uniformering gør sig imidlertid - i lighed med det oven for om Talibans militære styrker nævnte - også gældende hos den Nordlige Alliance, hvilket gør det vanskeligt at skelne civile fra militært personel. Endvidere fik delegationen på mødet med Aitfani oplyst, at Bamian er en slags mobiliseringspunkt for Hezb-i-Wahdats soldater, og at det store antal våben blandt folk må ses i sammenhæng hermed.

3. Minefaren.

Delegationen modtog ikke tilstrækkeligt fyldestgørende oplysninger til at besvare dette spørgsmål udlømmende for den Nordlige Alliances område.

UNHCR-Afghanistan oplyste, at mineproblemerne i den Nordlige Alliances område generelt er væsentligt mindre end i Talibanområdet. Man har dog hørt om en vis udlægning af nye minefelter i forbindelse med kampene omkring Mazar-i-Sharif og Kunduz-enklaven.

Hezb-i-Wahdat, v. Qurhan Ali Aitfani oplyste, at der naturligvis forekommer minebelagte områder i Hazarajat, men at disse er begrænsede og stort set identificerede, således at minefaren er et relativt mindre problem.

I Bamian by og nærmeste omegn som delegationen besøgte færdedes folk tilsyneladende frit også på markerne. Delegationen fik dog forevist en ruinby, der blev betegnet som et historisk mindesmærke, og som var minebelagt. Minerydning var her angiveligt indtil videre ikke foretaget af frygt for at beskadige mulige vigtige arkæologiske fund.

WFP bekræftede at der fortsat er minebelagte områder i Hazarajat, men betegnede problemet som mindre betydende. Andre NGO'er, heriblandt ARCS (Afghan Red Crescent Society) oplyste, at der generelt ikke er mineproblemer i de områder, hvor NGO'erne arbejder. De alvorlige mineproblemer findes i forbindelse med frontlinjerne. Så vidt disse organisationer vidste, havde ingen NGO-ansatte været ude for mineulykker. Endelig oplyste de, at der i snit indbringes 1-2 mineofre til hospitalerne pr. uge, inklusive civile.

4. Kriminalitetsudviklingen det seneste år m.h.t. grovere forbrydelser (f.eks. drab, kidnapning, røveri, voldtægt). Ordensmagtens indsats?

Se nærmere herom under punkt 5, om den generelle sikkerhedsmæssige udvikling.

5. Generel sikkerhedsmæssig udvikling det seneste år.

a. Er sikkerhedssituationen homogen, eller er visse grupper særligt udsatte?

General Fatch Khan, den Nordlige Alliances repræsentant i Pakistan, oplyste, at den generelle sikkerhedssituation i den Nordlige Alliances område frem til maj 1997 havde været fuldt tilfredsstillende for alle etniske grupper. Denne situation var desværre blevet væsentligt forringet i forbindelse med Talibans invasion af området. Dostums fordrivelse og de efterfølgende kampe i og omkring Mazar-i-Sharif og ved Kunduz. Nu da Dostum er vendt tilbage, er en af Junbish's første prioriteter at få genoprettet sikkerheden i hele det nordlige område og genindført lov og orden. Generalen beklagede stærkt de plyndringer, herunder af internationale organisations kontorer og lagre som havde fundet sted, og håbede at man snarest ville få sikkerheden op på et sådant niveau, at de organisationer, som havde trukket deres personale ud, kunne lade disse vende tilbage.

Khan oplyste, at alle etniske grupper findes i den Nordlige Alliances område. Han anså ingen af dem for særlig udsatte og understregede i den forbindelse, at man tillader fuld kvindelig deltagelse i samfundslivet.

Qurhan Ali Airfani oplyste, at sikkerhedssituationen i det af Hezb-i-Wahdat kontrollerede område er fuldt tilfredsstillende, og at kriminalitetsraten er lav. Højesteretspresidenten i Hazarajat bekræftede, at kriminalitet er sjældent forekommende, og at man f.eks. indtil nu hverken havde haft sager, der var endt med dødsstraf eller amputering af lemmer.

WFP-Bamian bekræftede, at kriminaliteten i Bamian er meget lav. Andre NGO'er der ønskede anonymitet, bekræftede, at kriminaliteten er lav og oplyste, at ingen af dem nogensinde havde været udsat for f.eks. tyveri. De var dog samtidig af den opfattelse, at situationen ikke kunne betegnes som helt homogen og henviste til, at der i tilknytning til visse militære enheder forekom nogen kriminalitet, f.eks. i form af afpresning, uautoriserede vejskatter o.l.

UNHCR-Afghanistan anså sikkerhedssituationen generelt i den Nordlige Alliances område (og her specielt det område som kontrolleres af Junbish (se bilag 6)) for væsentlig mere ustabil end i Talibanområdet. Man havde registreret indbyrdes kampe mellem nogle af alliansens kommandanter, og i dele af området, specielt omkring Mazar-i-Sharif, har der været omfattende plyndringer. UN's kontor i Mazar-i-Sharif er lukket og personalet trukket ud. For UN gør det sær-

lige sikkerhedsproblem sig endvidere gældende, at der er opstået rygter om, at UN skulle have støttet Taliban i forbindelse med begivenhederne i Mazar-i-Sharif i maj 1997. Bevægelsesfriheden, specielt i det Junbish-kontrollerede område, er endvidere begrænset, da de enkelte kommandanter i mange tilfælde har opsat vejspæringer og suverænt bestemmer, hvem og hvad der kan passere. UNHCR-Afghanistan var endvidere betænkelig ved retssystemets funktionsduelighed i det nordlige Afghanistan. Dette gjorde sig særlig gældende for de områder, hvor individuelle kommandanter havde etableret uafhængige magtbaser og følgelig var lovgivende, dømmende og udøvende magt i en og samme person. Det administrative system i øvrigt blev også beskrevet som svagt og meget vanskeligt gennemskueligt.

En anden UN-klide, som ønskede anonymitet, betegnede sikkerhedssituationen i den Nordlige Alliances område som generelt dårlig, men med regional variation. I visse områder er voldtægt hyppigt forekommende.

CCA og ADA betegnede begge sikkerhedssituationen i det Nordlige Afghanistan som dårlig med eksempler på drab, plyndringer, voldtægt og kidnapning med henblik på afpresning som regelmæssigt forekommende.

En NGO, der ønskede anonymitet, pegede på, at en gruppe tajiker ialt ca. 7.000, som var flygtet fra Tadjikistan til Afghanistan, og som opholdt sig i lejre i nærheden af Mazar-i-Sharif, måtte ses som en særlig udsat gruppe, da den internationale hjælp til området stort set er ophørt, og de pågældende ude af stand til at sørge for sig selv eller forlade stedet. Delegationen søgte under missionen løbende oplysninger om denne gruppes skæbne og fik kort før afrejsen fra Afghanistan oplyst af UNHCR-Afghanistan, at det nu var lykkedes at få hele gruppen sikkert ud af Afghanistan til hjemlandet.

En kilde ved den amerikanske representation i Pakistan, som ønskede anonymitet, oplyste, at man måske kunne vente sikkerhedsmæssige vanskeligheder for pashtuner i den Nordlige Alliances område på baggrund af begivenhederne i og omkring Mazar-i-Sharif i sommeren 1997, hvor lokale pashtuner i et vist omfang støttede Taliban.

6. Internt fordrevne (IDP's).

UNHCR-Afghanistan oplyste, at man for tiden ikke er i besiddelse af pålidelige tal for antallet af IDP's i det af den Nordlige Alliance kontrollerede område. Efter Kabul's fald i september 1996 rejste en del af indbyggerne nordpå specielt til Mazar-i-Sharif. Endvidere er det også kendt, at der i forbindelse med kampene nord for Kabul i 1997, var en del af beboerne i Shomali-dalen, som valgte at rejse nordpå dels til Pansjir-dalen og dels til de øvrige nordlige provinser.

Delegationen drøftede under sit ophold i Bamian spørgsmålet om IDP's med Qurhan Ali Airfani. Denne oplyste, at der findes mange IDP's i Hazarajat, hovedsageligt hazaraer fra Kabul, Ghazni og Mazar-i-Sharif.

WFP-Bamian oplyste, at der findes ca. 37.000 IDP's i Hazarajat, og at WFP yder støtte til dem alle.

I Bamian by bemærkede delegationen, at ganske mange af klippehulerne, der findes i umiddelbar forbindelse med de berømte Buddha-statuer, var beboede. Den lokale Hezb-i-Wahdat guide oplyste, at der var tale om IDP's, som i et antal af ca. 1.000 har slået sig ned i hulerne. Området, der befinder sig i ca. 3.000 meters højde, har normalt en særdeles streng vinter, og der var, allerede da

delegationen besøgte stedet, temmelig koldt. Kulden, sammenholdt med at vinteren kun stod ved sin begyndelse, fik de i forvejen meget primitive forhold, som disse mennesker opholdt sig under, til at virke endnu barskere end ellers.

2. Den militære situation og andre militære forhold.

Som nævnt oven for i afsnit 1.A..5 om den sikkerhedsmæssige situation har udviklingen på krigsskuepladsen ført til, at de fire etniske hovedgrupper i Afghanistan, pashunerne, tajikere, uzbekerne og hazaraerne i dag stort set har magten i de områder af landet, hvor de traditionelt har været antalsmæssigt dominerende. De væsentligste undtagelser udgøres af Kabul og Herat, hvor Taliban ifølge flere af delegationens UN-kilder, der ønskede anonymitet i denne relation, nærmest er at betragte som en ren besættelsesmagt. Frontlinjens omtrentlige forløb fremgår af bilag 3.

Situationen er endvidere, ifølge UNSMA, bestemt af, at frontlinjen næsten overalt går gennem bjergrigt terræn, hvilket naturligvis giver en forsvarer betydelige fordele, idet kampene typisk må føres på meget små frontbredder eller decideret omkring enkelte terrængenstande og objekter (f.eks. et pas eller en bro). Disse forhold, sammenholdt med en vis paritet i de to parter militære formåen, har ifølge UNSMA været de vigtigste forudsætninger for, at det - bortset fra midlertidige forskydninger - trods betydelige tiltag fra begge sider, ikke er lykkedes at forskubbe frontlinjen væsentligt, siden Taliban erobrede Kabul i september 1996.

En anden faktor af betydning for den nuværende militære fastlåsning er, at begge parter - ikke mindst Taliban - ofte har benyttet sig af at købe eller alliere sig med individuelle kommandanter hos modparten, og på den måde opnå militær fremgang. Det bedst kendte eksempel herpå er vel nok Malik's alliance med Taliban i maj 1997, som førte til Mazar-i-Sharif's midlertidige erobring. Med frontens nuværende placering på grænsen mellem de enkelte etniske hovedgruppers kerneområder er denne fremgangsmåde blevet stadig vanskeligere at gennemføre.

Vedrørende selve kamphandlingerne i de aktive frontafsnit var det UNSMA's opfattelse, at disse føres med relativt små styrker, typisk ikke mere end et par tusind mand på hver side. Det er endvidere karakteristisk, at der er tale om infanterikampe understøttet af artilleri og med en vis mekaniseret kampstøtte i form af kampvogne og pansrede mandskabsvogne. Krigsmateriellet på begge sider er altovervejende af sovjetisk fabrikat og typisk af ældre dato (til benefit for mere militærtynndige kan det oplyses, at de hyppigst forekommende kampvogne og pansrede mandskabsvogne synes at være T-55 og BTR 60 PB). Begge parter råder desuden over såvel raketkastere som egentlige jord-til-jord missiler. Endelig råder begge parter over et luftvåben, som har kapacitet til løsning af såvel observations- som transport- og kamp (bombe)- opgaver. Under delegationens ophold i Afghanistan blev der ikke rapporteret om missil- eller bombeangreb fra nogen af parterne, men efter hjemkomsten er der via UN-systemet fremkommet oplysninger om, at Taliban har bombet lufthavnen i Bannian.

Bombardementet af lufthavnen i Bannian skal, efter det fra UN oplyste, formentlig ses i sammenhæng med den totale vareblokade, inklusive fødevarer, som Taliban siden juni 1997 har opretholdt over for Hazarajat. Bombardementet fandt nemlig sted på et tidspunkt, hvor WFP, som frygter hungersnød i området i vinterens løb, havde etableret en luftbro med nødforsyninger til

Fact-finding mission til Afghanistan

området via Bamian lufthavn. For en nærmere vurdering af konsekvenserne af blokaden henvises til afsnit 9.

UNSCMA var af den opfattelse, at de samlede umiddelbart mobiliserbare styrker på begge sider andrager ca. 80-100.000 mand. Et sådant styrketal indebærer imidlertid en meget betydelig anstrengelse af parternes militære og civile strukturer, og vil derfor næppe kunne opretholdes over længere tid. Et typisk styrketal i ikke krisetider kunne derfor være 30.-40.000 mand på hver side. Man gjorde endvidere opmærksom på, at de to parter væbnede styrker kun i begrænset omfang består af stående, regulære militærenheder, hvilket naturligvis begrænser mulighederne for gennemførelse af traditionelle militæroperationer i større skala.

Hverken delegationens Taliban-kilder eller kilderne i Hezb-i-Wahdat ønskede at kommentere egne styrkemål. Et diagram over Talibans militære struktur fremgår af bilag 9.c.

Repræsentanten for den Nordlige Alliance i Pakistan, General Fateh Khan, oplyste, at alliancen for nærværende (primo november 1997) udgøres af militære enheder fra Junbish-i-Milliyi Islami, Jamiat-i-Islami, Hezb-i-Wahdat, den gren af Harakat-i-Islami der ledes af ayatollah Muhseni og et antal uafhængige kommandanter.

Han ansatte Junbish-i-Milliyi Islamis væbnede styrker til ca. 80.000 mand. Han turde ikke sætte tal på hverken Hezb-i-Wahdats eller Jamiat-i-Islamis, men han anså Jamiat's styrker for antalsmæssigt mindre end Junbish's men større end Wahdats. Harakat-i-Islamis styrke anså han for væsentlig mindre end de øvrige.

Det pakistanske udenrigsministerium ansatte parternes styrkemål væsentligt lavere end anført af UNSMA og general Fateh Khan.

En kilde ved den amerikanske ambassade i Pakistan, som ønskede anonymitet, var af den opfattelse, at den Nordlige Alliances kombinerede kampkraft i nogen grad svækkes af det forhold, at parterne så at sige er i alliance sammen af nød. Jamiat-i-Islami har tidligere været involveret i heftige kampe med Hezb-i-Wahdat og uzbekerne under Dostum er indbyrdes uenige.

A. Situation, kommandoforhold og frontlinje :

1. Umiddelbart nord for Kabul.

Som det fremgår af UNOCHA's ugebrev for 1996 og 1997 "Humanitarian Assistance for Afghanistan", forsøgte Taliban hurtigt efter erobringen af Kabul i september 1996 at følge op på succeszen og stødte derfor frem nord for byen. Det lykkedes relativt hurtigt at støde helt frem til Pansjir-dalens munding og på et tidspunkt truedes også Salang-tunnelen. Disse indledningsvise fremskridt blev dog midlertidigt sat over styr, da Dostum's og Massoud's forenede styrker ca. medio oktober 1996 trængte Taliban tilbage til Kabul. Denne offensiv fra Taliban's modstandere kulminerede med to angreb på selve Kabul henholdsvis den 27. og 31. oktober 1996, som dog begge mislykkedes. Herefter vendte krigslykken på ny, og Massoud og Dostum blev gradvis trængt tilbage mod Pansjirdalen. Jebul Saraj og Gulbahar henholdsvis ca. 70 og 90 km. nord for Kabul faldt til Taliban's styrker den 23. januar 1997.

I løbet af foråret 1997 lykkedes det imidlertid på ny Massouds og Dostums styrker i forening at trænge Taliban tilbage mod Kabul, således at fronten primo juli forløb ca. 20-30 km. nord for byen. I hele juli og august kæmpedes der voldsomt om indfaldsvejene til byen, men ingen af parterne fik afgørende overtaget. I løbet af september skiftede fokus til området ved Mazar-i-Sharif og Kunduz, og kampene ved Kabul stilnede af.

Da delegationen besøgte Kabul primo november 1997 var situationen helt rolig, og der hørtes faktisk ikke et eneste skud. Dette til trods for at frontlinjen ifølge UNSMA befandt sig kun 22 km. fra byen på det nærmeste sted. Det blev endvidere oplyst, at roen på dette frontafsnit havde været i op mod to måneder, og at man vurderede frontlinjen på begge sider til at være meget tyndt besat, formentlig højest med nogle få hundrede mand på hver side. Frontlinjen skønnedes på den Nordlige Alliances side alene besat med Massoud-tro styrker. Begge parter tillader fra tid til anden, at civile passerer fronten.

Der var stor tvivl om, hvilken militær udvikling der kunne forventes omkring Kabul, men der var dog almindelig enighed blandt UN-kilderne om, at Kabul med sin symbolmæssige betydning som landets hovedstad vil forblive et objekt af meget stor militær betydning, selvom begge parter nuværende militære l. prioritet er området ved Kunduz. Man var endvidere af den opfattelse, at den Nordlige Alliance, hvis en mere permanent tilbageerobering af Kabul skal kunne opnås, nødvendigvis må angribe med så stor styrke, at Taliban drives ud ikke bare af selv Kabul by, men også af oplandet.

2. Omkring Mazar-i-Sharif.

Som det fremgår af UNOCHA's ugebrev for 1997 "Humanitarian Assistance for Afghanistan" var området omkring Mazar-i-Sharif først i maj og siden i september og oktober genstand for voldsomme kampe mellem Taliban-styrker og styrker fra den Nordlige Alliance, først og fremmest fra Hezb-i-Wahdat og Junbish-i-Milliyi Islami.

Kampene i maj opstod som tidligere nævnt på baggrund af, at det lykkedes Taliban at indgå en alliance med Junbish-generalen Abdul Malik, hvilket førte til, at Taliban kortvarigt kom i besiddelse af Mazar-i-Sharif den 24. maj. I de følgende dage blev Taliban dog under et oprør i byen tilføjet et betydeligt nederlag, som førte til, at Taliban måtte trække sig tilbage til Kunduz-enklaven, der hovedsageligt bebos af pashtuner. Kampene blussede op på ny primo september, da Taliban's styrker rykkede frem mod vest og nordvest fra Kunduz-enklaven og faktisk nåede helt frem til udkanten af Mazar-i-Sharif, inden de blev trængt tilbage.

Da delegationen besøgte Afghanistan var Taliban og deres støtter i det nordlige Afghanistan på ny trængt sammen i Kunduz-enklaven. En UN-kilde, der ønskede anonymitet, oplyste, at Jamiat-i-Islami (Massoud) rykkede frem mod området fra øst og stod uden for Khanabad. Mod vest og syd stod styrker fra Junbish-i-Milliyi Islami (Dostum). Taliban's styrke, der kunne ansættes til 2-3.000 mand var således afskåret fra det øvrige Taliban-kontrollerede område og blev ifølge UNSMA forsynet fra luften. Massoud var imidlertid så nær på lufthavnen, at forsyninger kun kunne flyves ind om natten. Det var UNSMA's opfattelse, at kampene ved Kunduz var de voldsomste p.l. i Afghanistan.

UNSMAs skønnede på det daværende tidspunkt (ultimo november 1997), at Kunduz på grund af terrænforholdene ville være vanskelig at indtage fra øst, mens mulighederne for Dostum ville være mere gunstige. En forudsætning for et sådant angreb måtte imidlertid være, at Dostum først fik fuld kontrol med hele Junbish inklusive de enheder, der var loyale over for Malik, og derefter tid til den formodne militære opbygning i området. Om Dostum ville kunne nå at foretage den formodne opbygning inden vinteren for alvor satte ind, og om han overhovedet ønskede en militær løsning på Kunduz-problematikken var uklart, idet visse forhandlingsudspil, blandt andet i form af fangefrigivelser fra Dostums side, havde fundet sted. I skrivende stund (februar 1998) kan det konstateres, at situationen ved Kunduz ifølge de via UN-systemet modtagne rapporter er uforandret. Endelig bemærkes, at delegationen under sit besøg i Bamian drøftede den militære situation, herunder situationen i Kunduz med Qurhan Ali Airfani. Denne udtalte, at den Nordlige Alliance generelt og da især Hezb-i-Wahdat ønskede en forhandlingsløsning på krigen, men da talen faldt konkret på Kunduz, ville han ikke udtale sig om en sådan løsning også burde omfatte dette område.

3. Vest for Kabul mod Bamian-passet

Som det fremgår af den ovenstående beskrivelse af situationen nord for Kabul, lykkedes det Taliban's styrker at erobre Jebul Seraj og Gulbahar i slutningen af januar 1997. Herved åbnedes også mulighed for et fremstød mod vest ad vejen gennem Ghorband-dalen mod Shebar-passet, som er selve nøglen til Bamian. Hezb-i-Wahdats hovedby i Hazarajat. I slutningen af februar 1997 rapporteredes Taliban's styrker helt fremme ved passet, som endog ifølge nogen rapporter var indtaget af Taliban.

Hele foråret og det meste af sommeren var præget af hårde kampe i Ghorband-dalen mellem Hezb-i-Wahdat og Taliban, uden at det dog lykkedes for Taliban at trænge frem hinsides Shebar-passet. Fra starten af juli indledte Massoud's styrker en offensiv mod syd fra Pansjir-dalen og det lykkedes under svære kampe at tilbageerobre Gulbahar og Jebul Seraj fra Taliban. Den 20. juli 1997 nåede Massouds styrker Charikar og afskar dermed den vigtigste forsyningslinje til Taliban-tropperne i Ghorband-dalen. Denne udvikling svækkede i væsentlig grad Taliban's muligheder i dalen, hvor trykket på Hezb-i-Wahdat mindskedes i den følgende tid.

Da delegationen besøgte Afghanistan, var Shebar-passet ifølge Qurhan Ali Airfani sikkert i Hezb-i-Wahdats hænder, og Taliban var trængt væk fra den øst-vest gående vej mellem Shebar-passet og Charikar. Det var således, ifølge Airfani, fuldt muligt for Hezb-i-Wahdat og Massouds styrker at foretage fælles militære operative skridt med vejen som udgangspunkt. Taliban var ifølge Airfani trængt sydover, således at de eneste reelle kampe i området foregik i Sorkh Parsa distriktet.

UNSMAs bekræftede, at Shebar-passet var i Hezb-i-Wahdats hænder, og at dette formentlig også var tilfældet med den øst-vestgående vej mellem Charikar og Shebar-passet. Man oplyste tillige, at denne front havde været relativt stille på det seneste.

4. Øst for Herat.

Som del fremgår af UNOCHA's ugebrev for 1997, "Humanitarian Assistance for Afghanistan", foregik der i foråret og sommeren 1997 betydelige kampe i Badghis-provinsen øst for Herat. Taliban stod her over for styrker fra Junbish-i-Milliyi Islami. Indtil Malik i maj 1997 allierede sig med Taliban, var chefen for den Nordlige Alliances styrker på dette frontafsnit den tidligere guvernør for Herat-provinsen, Ismail Khan. Denne blev imidlertid taget til fange, da Malik skiftede side og overkommandoen overtog af General Malik. Af ukendte grunde - men muligvis fordi Taliban's herredømme i Mazar-i-Sharif varede så kort - brød fronten i Badghis ikke decideret sammen, og ud på sommeren havde den stabiliseret sig langs Bala Morghab floden.

Delegationen fik under sit ophold i Afghanistan oplyst af UNSMA, at frontlinjen nu havde ligget stationært ved Bala Morghab floden i temmelig lang tid, uden at nogen af parterne tilsyneladende gjorde alvorlige forsøg på at ændre status quo. En anden UN-kilde, som ønskede at være anonym, oplyste, at Taliban's styrke i området skønsmæssigt kunne ansættes til 5-7.000 mand, og at parterne for det meste tillod civile at krydse frontlinjen. Ullimo november 1997 blev Malik, som nævnt ovenfor, fordrevet fra Afghanistan tillige med sine brødre, hvilket formodedes at ville medføre, at mere Dostum-tro kræfter kom til at lede styrkerne på denne front. Qurhan Ali Airfani, som delegationen drøftede situationen ved Bala Morghab med, oplyste, at Hezb-i-Wahdat er blevet betroet en tredjedel af ansvaret for forsvaret af denne front.

5. I andre konfliktområder.

a. Behsoud og Jalrez-distrikterne.

Behsoud og Jalrez-distrikterne er beliggende i Wardak-provinsen lidt sydvest for Kabul. Begge distrikter ligger i nærheden af den strategisk vigtige hovedvej som via Ghazni forbinder Kabul og Kandahar. Ifølge Qurhan Ali Airfani tilhører begge distrikter det område som af Hezb-i-Wahdat regnes for Hazarajat. Denne oplyste tillige, at Wahdats styrker flere steder i de to distrikter står så tæt på hovedvejen, at man ville kunne afbryde færdslen på denne ved hjælp af langtrækkende artilleri.

Ifølge UN-kilder, der ønskede at være anonyme, havde der været kampe i området i længere tid, og de styrker, der står over for hinanden er henholdsvis fra Taliban og Hezb-i-Wahdat. Der var dog ifølge de samme kilder tale om en relativt mindre kampplads i afghansk sammenhæng.

a. Kunar-provinsen.

Ifølge UNOCHA's ugebrev for 1996 og 1997, "Humanitarian Assistance for Afghanistan" blev Kunar-provinsen erobret af Taliban i september 1996, og Taliban selv proklamerede dens erobring den 22. september. Det viste sig dog snart, at provinsen, der er meget uvejssom, selv efter afghanske forhold, var vanskelig at holde i ro og gennem hele 1997 frem til delegationens ankomst til området rapporteredes regelmæssigt om mindre guerillaangreb på Taliban, fortrinsvis i provinsens nordlige egne, samt i Asmar, som ligger lidt nord for provinsens hovedby Asadabad ved den pakistanske grænse.

Fact-finding mission til Afghanistan

UN-kilder, som ønskede anonymitet, oplyste delegationen om, at de styrker som fra tid til anden angreb Taliban hovedsageligt var underlagt uafhængige kommandanter, som dog i en vis udstrækning modtager støtte fra Massoud. Specielt i Asmar var der dog angiveligt også en del af de oprørske kommandanter, som var loyale over for den tidligere guvernør for Eastern Region, hvortil Kunar-provinsen hører, Haji Abdul Qadir. Qadir, der efter Jalalabads fald søgte asyl i Pakistan, blev iøvrigt under delegationens ophold i området udvist af Pakistan. Det pakistanske udenrigsministerium oplyste over for delegationen, at udvisningen skyldtes udøvelse af aktiviteter, som er uforenelige med asylstatus.

UN-kilder, som ønskede anonymitet, oplyste, at Kunar-provinsen er et af de få tilbageværende skovrige steder i Afghanistan, og at der i årevis har foregået en intensiv skovhugst i området. Tømmeret blev derpå i stor stil eksporteret til Pakistan via uvejsomme bjergpas, ofte uden myndighedsmellemkomst på nogen af siderne af grænsen. Denne tømmerhandel udgjorde ifølge de samme kilder en væsentlig indtægtskilde for de lokale kommandanter i Kunar-provinsen, og meget af modstanden mod Taliban skyldes angiveligt, at Taliban straks efter erobringen af provinsen satte sig på denne forretning. Ifølge det oplyste, skulle al eksport af tømmer nu foregå via Kandahar, hvilket naturligvis gjorde de hidtil anvendte transportruter til Pakistan uanvendelige.

Ifølge UNSMA kunne de militære aktioner i Kunar-provinsen bedst beskrives som nålestiksoperationer, som naturligvis nok var ubehagelige og fremkaldte en vis usikkerhed, men som næppe kunne true Taliban's greb om området alvorligt.

B. Rekruttering af soldater til de kæmpende parter.

1. Det Taliban-kontrollerede område.

Delegationen drøftede spørgsmålet med flere af kilderne i Taliban, heriblandt guvernøren i Kandahar. Denne oplyste, at alle mænd over 18 år kan blive soldater, og at så at sige alle etniske grupperinger er repræsenteret i Taliban's væbnede styrker. Guvernøren understregede stærkt, at der ikke finder tvangshvervning sted. Han erkendte, at der finder hvervekampagner sted, og at man naturligvis i forbindelse hermed forsøger at overtale potentielle emner til at melde sig. I denne forbindelse får man f.eks. af og til den lokale mullah eller lederen af den lokale shura til at holde en opildnende tale. Foreholdt at man, ifølge det for delegationen oplyste, skulle pålægge den enkelte landsby at stille med et vist antal "frivillige", benægtede guvernøren, at dette fandt sted, ligesom han benægtede, at landsbyen mod en vis sum penge kunne købe sig fri fra denne forpligtelse. Guvernøren oplyste endvidere, at mange af Taliban's frivillige rekrutteres fra madrassas (religiøse skoler), bl.a. i Pakistan.

Vedrørende tjenesteforholdene i Talibans væbnede styrker oplyste guvernøren, at soldaterne ikke modtager løn men alene forplejning, og at der ikke er nogen fastsat tjenestetid. Soldaterne kan således uden videre forlade deres militære enhed, når de ønsker det, og der er følgelig heller ingen sanktioner over for deserterede.

Viceguvernøren i Jalalabad oplyste, at der ikke sker nogen egentlig registrering af soldater. Den kommandant, der hverver en enhed, ved naturligvis, hvem der indgår i den, men nogen central registrering sker ikke. Vedrørende deserterter oplyste han, at soldaterne som udgangspunkt frit kan

forlade militæret, og at problemet derfor kun er sjældent forekommende. Ved normale deserteringer, er det set fra Talibans side vigtigste, at få pågældende afvæbnet. Herefter vil den pågældende normalt blive smidt ud af Taliban. Sker desertering derimod i kamp, og da især hvis et område tabes til fjenden under denne kamp, er straffen hård. Der kan blive tale om langvarig tilbageholdelse og eventuelt pisk.

Det pakistanske udenrigsministerium bekræftede, at Taliban efter deres oplysninger alene hverver ad frivillighedens vej.

En kilde på den amerikanske repræsentation i Pakistan, der ønskede anonymitet, oplyste, at man har kendskab til at Taliban rekrutterer soldater såvel i flygtningelejrene i Pakistan som inde i selve Afghanistan. Man var dog af den opfattelse, at tvangshvervning næppe forekommer i lejrene i Pakistan. I Afghanistan forekommer der tvangsmæssig hvervning, dog hovedsageligt af pashuner, da Taliban ikke har tillid til andre. Man havde kendskab til tvangshvervning i form af krav til et bestemt lokalsamfund om at stille et bestemt antal våbenføre mænd, hvorefter det så var op til indbyggerne selv at udvælge de pågældende. Man havde endvidere kendskab til, at det skulle være muligt at købe sig fri mod en betaling af et beløb svarende til 2-300 US-dollars pr. person.

Flere UN-kilder, der ønskede anonymitet, bekræftede, at hovedparten af Talibans soldater er frivillige, men tilføjede samtidig, at tvangshvervningen rent faktisk finder sted fra tid til anden specielt i forbindelse med tilspidsede situationer. Som eksempler på sådanne situationer nævntes begivenhederne i Mazar-i-Sharif i maj og situationen ved Kabul i juli 1997. Man anførte i den forbindelse, at der kunne være hazaraer mellem de tvangsrakrutterede, men at der iøvrigt mest var tale om pashuner. En kilde oplyste at have kendskab til, at landsbyerne i et bestemt område var forpligtede til hver at stille en mand og en hest til militærjeneste. De pågældende blev så skiftet ud hver 4. uge. En anden af kilderne oplyste, at der blandt fangerne i fængslet i Herat findes militærmæglere.

Flere internationale NGO'er, som ønskede anonymitet, bekræftede ligeledes, at tvangshvervning finder sted, og en af dem oplyste, at der blandt de tvangshvervede havde været såvel tajiker som hazaraer. Det blev endvidere oplyst, at det ofte er svært udefra at erkende, hvad der rent faktisk er formålet med, at en person tages med af Taliban-myndighederne. Nogen gange er der tale om anholdelser af sikkerhedsgrunde f.eks. for at modvirke muligheden for opstand, andre gange for at skaffe udvekslingsobjekter i forhold til personer, som tilbageholdes af modparten, og andre gange igen er der simpelthen tale om tvangshvervning.

Delegationen drøftede endvidere hvervespørgsmålet med en gruppe afghanske NGO'er i Kandahar. En af disse oplyste, at man i Uruzgan-provinsen havde været ude for, at sundhedspersonale var blevet tvangshvervet, og at man i øvrigt var bekendt med, at tvangshvervning forekommer i landområderne. Vedrørende spørgsmålet om forholdsregler over for desertører oplyste denne NGO, at der findes militære regler for sanktionering af desertering, som ikke er offentligt kendt. Nogle af de øvrige NGO'er oplyste, at tvangshvervning ikke forekommer, og at desertering ikke sanktioneres.

Fact-finding mission til Afghanistan

2. Den Nordlige Alliances område.

Delegationen modtog ikke tilstrækkeligt fyldestgørende oplysninger til at besvare dette spørgsmål udtømmende for den Nordlige Alliances område.

Den Nordlige Alliances repræsentant i Pakistan, general Fateh Khan oplyste, at der i Junbish-i-Milliyi Islami alene opereres med frivillige, men at han ikke var bekendt med hvorledes de øvrige alliancepartnere hvervet deres soldater. Vedrørende sammensætningen af alliansens væbnede styrker oplyste han følgende :

- Junbish-i-Milliyi Islami tæller folk fra snart sagt alle etniske grupper dog med en klar overvægt af Uzbeker. Af mere betydende elementer i Junbish, bortset fra uzbekerne kan nævnes ismailierne under Sayed Mansur Naderi, som er talrigt repræsenteret omkring Pul-i-Khumri.
- Jamiat-i-Islami udgøres hovedsageligt af tajiker
- Hezb-i-Wahdat udgøres hovedsageligt af hazaraer
- Harakat-i-Islami (Muhsemi) udgøres af en blanding af qizilbashher (shia-muslimsk, darialende etnisk gruppe. Efterkommere af persiske soldater), pashuner og hazaras
- Juma Hamdard Khan, som behersker Balkh by, og som har ca. 500 soldater, er i dag den eneste Hezb-i-Islami kommandant af betydning i den Nordlige Alliances område, som støtter alliancen. Han er nært tilknyttet Junbish. Hamdard Khan og hans folk er pashuner.

En kilde ved den amerikanske repræsentation i Pakistan oplyste, at Dostum, Massoud, Khalili og Malik har foretaget tvangshvervninger.

Qurhan Ali Airfani, fra Hezb-i-Wahdat oplyste vedrørende rekruttering af soldater i Hazarajat, at dette alene sker på frivillig basis, og at man aldrig havde oplevet mangel på frivillige. Der er ingen fast tjenestetid, og soldater, der har behov for at blive hjemsendt, f.eks. på grund af private forhold, vil kunne blive det. I tilfælde af desertering straffes pågældende derimod. Airfani havde dog ikke kendskab til forekomst af desertering. Han oplyste videre, at der der i det militære system er regler for sanktionering af desertering og disse afhænger af omstændighederne herved. Typisk vil der være tale om tilbageholdelse og fysisk afsnaffelse.

UN-kilder oplyste, at desertering, dem bekendt, straffes med tilbageholdelse.

C. Krigsfangers (KF's) forhold.

1. Antal og behandling af KF hos de stridende.

2. Har ICRC adgang til KF og sker udveksling af KF.

Ingen af delegationens kilder var i stand til at give et samlet skøn over antallet af krigsfanger hos de stridende parter.

Guvernøren i Kandahar oplyste, at Taliban ønsker at overholde de internationale regler for behandling af krigsfanger, og at man af samme grund er gået ind i et samarbejde med de internationale hjælpeorganisationer, specielt ICRC, omkring de KF, som er i Taliban's varetægt. Han vedgik, at Taliban har meget begrænsede muligheder for at leve op til internationale standarder, specielt vedrørende forplejning og sundhedstjeneste. Af samme årsag havde man i Kandahar etableret et samarbejde med ICRC, om at syge KF kan henvises til behandling på det ICRC-støttede hospital, ligesom man i længere tid havde forsøgt at få f.eks. WFP til at påtage sig ansvaret for forplejningen. Guvernøren benægtede, at KF udsættes for tortur. Guvernøren udvirkede på delegationens anmodning et besøg i Sarpoza-fængslet, som er det centrale fængsel i Kandahar. For en beskrivelse af besøget henvises til bilag 7.

Qurhan Ali Airfani oplyste, at Hezb-i-Wahdat kun havde et mindre antal KF i sin varetægt, og at man naturligvis behandlede disse så godt som Hazarajat's stærkt begrænsede ressourcer tillod. Airfani udvirkede på delegationens anmodning et besøg i det såkaldte Nye fængsel i Bamian. For en beskrivelse af besøget henvises til bilag 8.

ICRC oplyste på et møde primo november 1997, at man indtil da i 1997 havde besøgt mere end 7.000 KF over hele Afghanistan, og at adgangen til fangerne generelt er tilfredsstillende og foregår på ICRC's egne betingelser. Man havde dog ikke haft mulighed for at besøge de af general Malik i forbindelse med kampene i maj 1997 tagne Taliban-fanger. Dette betegnedes som bekymrende, da man samtidig hørte rygter om, at fanger fra denne gruppe var blevet henrettet. Endelig oplyste ICRC, at organisationen altid er yderst tilbageholdende med at kommentere forhold med relation til KF. Dette skyldes først og fremmest hensynet til de berørte KF.

Delegationen modtog under missionen oplysning om, at ca. 2.000 lig, formentlig af tilfangetagne talibaner var blevet fundet i massegrave ved Shebarghan i det nordlige Afghanistan. Se nærmere herom i afsnit 4.A.1 om extrajudicielle henrettelser.

En afghansk NGO, der ønskede at være anonym oplyste, at man havde modtaget oplysninger om, at krigsfanger var blevet behandlet dårligt i Centralfængslet i Mazar-i-Sharif, herunder udsat for vold. Nogle af Massoud's fængsler i Pansjir-dalen skulle endvidere være forfærdelige. Endelig var det et problem, at en mængde individuelle kommandanter i det nordlige Afghanistan havde egne fængsler, hvortil de alene har adgang og hvis beliggenhed, f.eks i Klippehuler, er alle udenforstående ubekendt.

Man havde endvidere hørt, at begge parter skulle have foretaget summariske henrettelser af KF i forbindelse med kampene ved Mazar i maj. Hezb-i-Wahdat skulle endvidere have overført ca. 150 KF fra Mazar-i-Sharif til Bamian og i samme forbindelse have løsladt ca. 40 andre.

Organisationen oplyste endvidere at have kendskab til forholdene i Sarpoza-fængslet i Kandahar, hvor der skulle sidde ca. 1.500 fanger, hovedsageligt KF fra Herat, Kabul og Mazar-i-Sharif. KF sad 40-50 personer pr. celle og madrationen måtte betegnes som utilstrækkelig. Fangerne kunne bevæge sig frit inden for fængslet i dagtimerne og havde mulighed for daglige besøg af slægtninge, ligesom det var muligt at skaffe en ekstra indtægt ved salg af varer. Ca. 10 mere prominente fanger blev holdt i lænker. Der foregik angiveligt ikke tortur i fængslet, men flere fanger var, efter det oplyste, blevet tortureret i Kabul.

Særligt prominente fanger, som f.eks. den tidligere guvernør i Herat, Ismail Khan, blev holdt i særlige fængsler, som ingen undtagen Taliban kendte placeringen af og havde adgang til. Endvidere

Fact-finding mission til Afghanistan

var der efterretningstjenestens, KHAD's fængsler, som heller ingen uvedkommende havde adgang til.

En anden organisation, som ønskede at være anonym, oplyste at have kendskab til forholdene i centralfængslet i Herat, som angiveligt skulle rumme ca. 1.500 fanger heraf ca. 600 KF.

Madrationen måtte betegnes som uilstrækkelig og nogen af fangerne opholdt sig i områder af fængslet, som ikke normalt anvendes som celler. Tortur skulle ikke være en regelmæssig foreteelse, men en gennembankning nu og da kunne forekomme. Ca. 20-30 fanger skulle angiveligt være i lænker. Endelig skulle der ifølge kilden fra tid til anden være problemer med adgang til fangerne i Herats fængsler også for ICRC.

Vedrørende fangeudveksling kunne ICRC oplyse, at Dostum primo november 1997 ensidigt løslod mere end 200 KF, som var blevet taget af Malik i forbindelse med kampene ved Mazar-i-Sharif i maj, heriblandt flere prominente talibaner. Umiddelbart inden delegationen forlod området, kunne UN-kilder oplyse, at Taliban havde gjort gengæld og løsladt en række fanger fra Dostums Junbish-milits.

Endelig oplyste fængselsdirektøren i fængslet i Kandahar, at der i løbet af november 1997 (mødet fandt sted den 17.) var blevet udvekslet ialt ca. 120 KF ad fire omgange.

3. De Politisk/Administrative forhold

A. Det Taliban-kontrollerede område

1. Det politiske system

a. Talibanbevægelsen

1. Rekruttering

Dr. Asta Olesen har i en artikel i "Den Ny Verden", nr. 1/1997 anført, at Taliban-bevægelsen først og fremmest har rekrutteret sine tilhængere blandt afghanske flygtninge i Pakistan som er blevet undervist på traditionelle sunni madrasa-skoler tilknyttet det politiske radikale parti Jamiat ul-

Ulema-i-Islam i Pakistan. Det etniske rekrutteringsgrundlag har fortrinsvis været pashuner fra det sydlige Afghanistan. I dag forekommer hovedparten af talibanerne at være unge mænd fra de især de sydlige landområder, med mangelfuld uddannelse og ringe kendskab til almindeligt, moderne samfundsliv. På samme måde som Mullah Omar, der er 35 år gammel, vil hovedparten af talibanerne næppe kunne erindre et førkrigs Afghanistan.

Guvøreren i Kandahar oplyste, at Taliban optager og tæller medlemmer fra stort set alle etniske grupper i Afghanistan.

Flere UN-kilder, der ønskede at være anonyme, bekræftede, at der i Taliban også er tajiker og repræsentanter fra andre etniske grupper som menige medlemmer. Baggrunden for disses tilhørsforhold til bevægelsen er dog for en dels vedkommende tvungen rekruttering til Talibans bevæbnede styrker.

2. Ledelse og beslutningsproces

Guvøreren i Kandahar oplyste, at Mullah Omar, som nu er udnævnt til Amir al-Mumimin, de troendes beskytter, er Taliban's ubestridte leder, og at alle vigtige beslutninger skal konfirmeres af ham personligt for at være gyldige. Umiddelbart under Mullah Omar i kompetence er den såkaldte "Supreme Shura" (Det Øverste Råd), som er et seks-mands råd under ledelse af Mullah Mohammad Rabhani Akhund, som er premierminister og vicepræsident. Supreme Shura er hjemmehørende i Kabul. (Se bilag 9 om Taliban's struktur). Under Supreme Shura findes en Kabinetsshura bestående af repræsentanter fra ministerierne og Militærshuraen, som er ansvarlig for krigsindsatsen og hovedsageligt besat med militærfolk.

Repatreringsministeriets repræsentant i Jalalabad supplerede denne udtalelse med, at magten indenfor Taliban-bevægelsen ene og alene ligger hos Mullah Omar. Ingen anden person og intet organ har beføjelser, der kan røre ved hans overordnede magtposition. De enkelte ministre har dog fået delegeret beføjelser indenfor sine respektive områder. Ministeriernes departementer er placeret i Kabul.

Udenrigsministeriets afdeling i Herat oplyste, at alle ministerierne har afdelinger i alle provinserne. Den øverste administrative embedsmand er dog provinsguvøreren. På distriktsniveau indenfor de

Fact-finding mission til Afghanistan

enkelte provinser er der distriktsguvernører, og i landsbyerne er det ældrerådene som repræsenterer myndighederne. I forbindelse med sagemes behandling kan medlemmer fra lavere trin på den administrative stige tilkaldes til højere trin efter behov. Således forekommer det, at medlemmer af distriksshuraen tilkaldes til provinsshuraen, og at medlemmer fra ældrerådene i landsbyerne tilsiges til distriksshuraen. Alle shuraer har en vis kompetence uddeleret vedrørende afgørelse af lokale forhold. Dog er f.eks. visse ansættelsesforhold f.eks. vedrørende stillingen som øverste politileder i en provins forbeholdt de centrale myndigheder.

En UN-kilde oplyste, at Talibans ledelse naturligt nok består hovedsageligt af pashtuner. Man var dog bekendt med, at der blandt de 17 identificerede medlemmer af kabinetsshuraen i Kabul skulle være to ikke-pashtuner. Hvorvidt disse var tajiker eller personer med multi-etnisk baggrund står ikke klart. Kilden bemærkede endvidere i denne sammenhæng, at sammensætningen af Talibans ledelse hele tiden ændrer sig, og at personerne hyppigt skifter ansvarsområde. ADA oplyste, at guvernørerne udskiftes særligt hyppigt. Dette har sin baggrund i, at mange af guvernørerne er tidligere kommandanter, og i tider hvor det går dårligt ved fronten, ønsker Taliban at sende kommandanter med erfaring derhen for at ændre på situationen.

Flere UN-kilder bekræftede den ovenfor skitserede formelle myndighedsstruktur, som også fremgår af bilag 9. Vedrørende den reelle beslutningsproces og kompetence mellem de ledende Talibaner var holdningerne derimod mere delte. En af kilderne fandt magstrukturen i Taliban meget uigennemsigtig, men var af den opfattelse, at Mullah Omar, der blev beskrevet som en lidt sky person uden formel uddannelse, i høj grad styres af sine nærmeste rådgivere. Disse rådgivere, som tæller såvel politiske som militære personer danner en tæt ring omkring ham og har stor indflydelse på, hvem der f.eks. kan komme til at møde ham.

På de lavere administrative niveauer oplevede de adspurgte kilder, herunder UN-kilder generelt ingen kompetenceproblemer og var af den opfattelse, at man her opererer på ganske normal hierarkisk vis. Dog nævnte en af kilderne, at man af og til kommer ud for tilfælde, hvor forskellige myndigheder træffer direkte modstridende afgørelser i samme sag. Som eksempel nævntes, at et ministerium havde tilladt en bestemt aktivitet, som det religiøse politi derefter havde forbudt uden særlig begrundelse. En anden vanskelighed er, at mange af de af Taliban indsatte embedsmænd mangler relevant uddannelse og erfaring, at det er vanskeligt at få skriftlige aftaler med dem, og at det som følge heraf er vanskeligt at fastholde dem på tidligere beslutninger.

En UN-kilde nævnte også som et problem, at Taliban jævnligt træffer beslutninger på religiøs/ideologisk grundlag uden at overveje de praktiske konsekvenser heraf. Som et eksempel på en sådan beslutning henviste kilden til den nu overståede sygehuskonflikt i Kabul, hvor man besluttede nærmest fra den ene dag til den anden at foretage en fuldstændig opdeling af sygehussektoren, således at mænd og kvinder fremover ikke alene skulle behandles på separate afdelinger men også på separate sygehuse. Denne beslutning blev søgt gennemført uden hensyn til at hverken de fornødne hospitaler, personale eller udstyr var til rådighed og kastede i en periode i efteråret 1997 hele sygehussektoren i Kabul ud i en krise.

Endelig nævnte en international NGO, at egentlig Taliban-administration ikke findes på lavere end distriktsniveau. I landsbyerne er det de traditionelle ældsteråd som er styrende.

3. Politisk program

Forespurgt til bevægelsens politiske program påpegede guvernøren i Kandahar, at det vigtigste er at skabe fred i Afghanistan. Det vil der blive, når Taliban har fuld kontrol over landet. Herefter er det folket, som vil bestemme. Der vil blive afholdt valg og en ny grundlov vil blive vedtaget.

Internationalt ønsker Taliban at være en del af verden og ikke et land isoleret fra resten af verden. Et stærkt ønske hos Taliban er imidlertid, at det Afghanistan som skal bygges efter krigen skal være en islamisk stat, som kan være et forbillede for resten af den muslimske verden.

Forespurgt om Taliban eventuelt er i gang med, som et led i formulering af et politisk program at udfærdige en ny grundlov udtalte guvernøren, at Taliban betragter Koranen som sin grundlov, og at der følgende ikke er noget arbejde i gang med at udarbejde en ny. Repatrieringsministeriets afdeling i Jalalabad, oplyste, at de paragraffer i den tidligere grundlov, som svarer til Shariatlovgivningen kan accepteres, mens alt andet beror på Koranen.

Delegationen drøftede spørgsmålet om Taliban's eventuelle politiske program med flere UN-kilder, og ingen af disse var sikre på om Taliban har et egentligt sådant.

CHA kunne imidlertid oplyse, at Taliban i 1997 med nogle små ændringer har gjort den tidligere grundlov gældende igen. Ifølge CHA er dette blevet offentligt proklameret.

4. Evt. fraktioner/modsætningsforhold

De samtalepartier, overfor hvem spørgsmålet blev rejst, kunne ikke give noget præcist svar på, hvorledes Taliban-bevægelsen er etnisk og politisk sammensat, og om der derfor skulle eksistere fraktioner og modsætningsforhold. Det pakistanske udenrigsministerium fremhævede, at Taliban er en pashunbevægelse, som slutter op om en mand, Mullah Omar. Denne opslutning er bevægelsens største styrke, og ministeriet så ingen tendenser til splittelse.

Professor Mojadeddi var af den opfattelse, at nogle af de ældre pashunske ledere ude i provinserne måske ikke er tilhængere af Taliban, idet de for tiden har mistet meget af den magt de ellers besad. Han så endvidere en potentiel konflikt mellem tidligere Mujahedins og tidligere PDPA-folk, som nu er optaget i Taliban.

Ifølge en afghansk NGO består Pashun-stammen af to klaner: Durani og Ghilzai. Talibans topledelse består udelukkende af medlemmer af Durani-klanen. I Kandahar-provinsen, hvor Taliban har sit hovedsæde, tilhører 98 % af pashunerne Durani-klanen. Kilden oplyste endvidere, at Durani-klanen består af to underklaner: Zirak og Panshpaj.

Zirak-klanen har traditionelt været den magtbærende og intellektuelle del af Durani-klanen. Således hørte kongefamilien, Musahiban til Mohamedzai-underklanen i Zirak.

Panshpajerne består af følgende under-underklaner: Nurzai, Izhak, Alizai, Maku og Khoginaj. Med Taliban er Panshpaj pludselig blevet magtbærende, idet såvel Mullah Omar som Mullah Rabbani er Nurzai. Dog er også Zirak repræsenteret i den øverste ledelse af Taliban. F.eks. er guvernøren i Kandahar, Mohammad Hassan, Zirak.

Kilden var af den opfattelse, at der i udelukkelsen af Ghilzai-pashuner fra den øverste ledelse af Taliban kunne ligge et kim til splittelse, hvis bevægelsen skulle komme ud for alvorlig modgang.

Fact-finding mission til Afghanistan

En UN-kilde oplyste, at Taliban har tiltrukket sig en del tidligere Mujahedins og tidligere medlemmer af PDPA, specielt af partiets Khalq-fraktion og så disse som potentielle fraktionsdannere, hvis en lejlighed skulle vise sig.

b. Andre grupperinger

Guvernementen i Kandahar oplyste, at Taliban ikke tillader andre politiske grupperinger eller militser på sit område. Vil man have politisk indflydelse, må man gå ind i Taliban.

2. Det administrative system

Der henvises til det under punkt 1.a.2. beskrevne.

B. Den Nordlige Alliances område

1. Det politiske system

a. Den Nordlige Alliance

1. Alliances enkelte parter, herunder rekruttering.

Alliances repræsentant i Islamabad, General Fateh Khan oplyste, at allianceen, United National Islamic Front for the Salvation of Afghanistan (UNIFSA) blev oprettet i juni 1997. I allianceen indgår de politiske partier Hezb-i-Wahdat, Jamiat-e-Islami, Harakat-e-Islami og Junbish-i-Milliyi-Islami. Endvidere støttes organisationen af en række uafhængige personer og militser uden tilhørsforhold til de nævnte partier.

Ideen til denne militære alliance var general Dostums, og hensigten var at etablere fuldstændig sikkerhed i det nordlige Afghanistan ved at bekæmpe og holde Taliban ude af området.

2. Alliances ledelse og beslutningsproces.

Den Nordlige Alliances leder er general Dostum. Hezb-i-Wahdats leder er Abdol Karim Khalili, Jamiat-e-Islami ledes af professor Burhanuddin Rabbani og general Ahmad Shah Masoud. Ayatollah Mohammad Asef Mohseni leder Harakat-e-Islami og Junbish e-Milliyi Islami ledes af general Dostum. Delegationen modtog ikke oplysninger om beslutningsprocessen eller fælles organer.

3. Politisk program.

Delegationen modtog ikke oplysninger om alliances eventuelle politiske program.

4. Evt. fraktioner/modsætningsforhold.

En række af delegationens kilder, herunder UN-kilder, anså den Nordlige Alliance som et fælles forsvar mod en fælles fjende og intet andet. Man pegede i den forbindelse på, at flere af parterne har ligget i åben kamp med hinanden ved flere lejligheder, og at der blandt de enkelte allianceparters ledere er betydelig personlig rivaliseren om at opnå og fastholde størst indflydelse såvel internt i organisationen som i forhold til en national løsning på borgerkrigen. En UN-kilde nævnte direkte, at han anså denne rivaliseren for en betydelig svækkelse af alliancens samlede kampkraft. Som eksempel på denne opfattelse nævnte kilden situationen ved Kunduz, hvor han var overbevist om at det ville passe Dostum særdeles dårligt, hvis Massouds styrker skulle erobre enklaven og derved vinde yderligere indflydelse i et område, som ellers traditionelt har ligget i Junbish-i-Millyi Islamis indflydelsessfære.

Delegationen forespurgte Hezb-i-Wahdat, v. Qurhan Ali Airfani, om hvilken stilling Mohammed Akbari i dag har blandt hazaras. Airfani forklarede, at Akbari efter Taliban's drab af Mazari i 1995 en tid lang havde stået i spidsen for en fraktion af Hezb-i-Wahdat, og at han var i opposition til Khalili. I dag er Akbari imidlertid uden magt, og opholdt sig ifølge Airfani ikke længere i Afghanistan.

b. Andre grupperinger

Qurhan Ali Airfani oplyste, at Hezb-i-Wahdat er den eneste magtfaktor i Hazarajat.

2. Det administrative system

Som tidligere nævnt fik delegationen alene muligheder for at foretage en nærmere vurdering af forholdene hos den ene af alliancens parter, nemlig Hezb-i-Wahdat, som ledes af Abdol Karim Khalili, der har været partileder siden Mazari blev dræbt i 1995 i Kabul. Qurhan Ali Airfani oplyste, at Hezb-i-Wahdat i sit område, det såkaldte Hazarajat, hvis kerneområde er Bamian-provinsen i det centrale Afghanistan styrer via et rådssystem. Rådssystemet er gengivet i bilag 10. Det øverste råd består af Khalili og dennes nærmeste rådgivere. Umiddelbart herunder befinder Centralrådet sig, der består af 10 medlemmer, nemlig lederne af de 10 centrale komiteer der dækker justitsvæsen, sundhed, socialvæsen, økonomi, kvinder, sikkerhed (to forskellige), kultur, politik og militær. På provinsplan findes et tilsvarende centralt provinsråd, sammensat af de 10 ledere af provinsens kommissioner.

C. Forbundsfæller.

1. Talibans allierede.

Taliban-bevægelsen er anerkendt af nogle få lande, nemlig Pakistan, Saudi-Arabien og De Forenede Arabiske Emirater. Det pakistanske udenrigsministerium fremhævede, at selv om de pakistanske myndigheder har anerkendt Taliban-styret, yder Pakistan ingen militær støtte til bevægelsen.

Professor Mojadeddi oplyste derimod, at han var bekendt med, at Pakistan støtter Taliban, såvel humanitært som materiel, og at pakistanske soldater optræder på Taliban's side. Han mente endog

Fact-finding mission til Afghanistan

at have vished for, at egentlige pakistanske militærenheder deltager eller har deltaget på Taliban's side.

Under fængselsbesøg i Bamian fik delegationen oplyst at ca. 50 af krigsfangerne i fængslet var pakistanere, hvilket de pågældende selv delvis bekræftede. Det stod dog uklart, hvor mange der var egentlige pakistanske statsborgere, og hvor mange der var afghanske flygtninge fra lejrene i Pakistan.

2. Alliancens allierede.

Flere kilder, herunder UN-kilder, oplyste, at Iran støtter Den Nordlige Alliance, og især Hezb-i-Wahdat. Bl.a. giver landet militær træning til unge afghanske mænd, der tilhører alliancen.

Under delegationens besøg i Bamian så medlemmerne flere steder plakater, der viste Hezb-i-Wahdats leder, Khalili, sammen med fremtrædende iranske statsmænd som Khomeini og Khamenei.

4. Menneskeretsproblemer i Afghanistan

Indledningsvis bemærkes, at samtlige delegationens uafhængige samtalepartnere gjorde opmærksom på, at undersøgelse af og interesse for menneskeretsspørgsmål er en uhyre sensitiv sag i Afghanistan, og at udtalelser herom, som af den ene eller anden part i konflikten opfattes som unfair eller uheldige, skønnes at ville kunne få negativ indflydelse på en persons eller organisations muligheder for at arbejde i landet. En NGO havde oplevet, at ansatte, der konfronterede myndighederne med overgreb, var blevet arresteret. Nedenstående afsnit er af den årsag anonymiseret i højere grad end ellers tilfældet i rapporten.

Som nævnt i afsnit 1.A.4 og 1.A.5. betonedes samtlige delegationens samtalepartnere fra Taliban-bevægelsen i forbindelse med drøftelse af kriminalitetstraten og sikkerhedssituationen, at der siden Taliban's magtovertagelse er sket væsentlige forbedringer i befolkningens sikkerhed for liv og ejendom, ligesom folks bevægelsesfrihed er markant øget. Når talen faldt på menneskeretsspørgsmål blev disse forhold på ny bragt på bane som eksponent for, at også den generelle menneskeretssituation er stærkt forbedret i forhold til tidligere.

Under en generel drøftelse af menneskeretssituationen i Afghanistan, bemærkede en UN-kilde på højt niveau, at der i dag ikke eksisterer nogen formel stat eller officielle myndigheder og dermed heller intet egentligt menneskeretlighedsregime. Afghanistan er reelt et land i borgerkrig uden "the rule of law".

I det Taliban-kontrollerede område har kvindespørgsmålet været særligt fremme i medierne, men menneskeretlighedsbeskyttelsen er på flere andre områder ikke væsentligt bedre. Kilden medgav, at man naturligvis må kreditere Taliban, at der med den forbedrede sikkerhedssituation er opnået vigtige fremskridt i sikring af basale menneskeretligheder som retten til liv, men fandt stadig menneskeretssituationen generelt kritisabel, specielt i visse geografiske områder som f.eks. Kabul og for visse etniske grupper som f.eks. hazaras.

I store dele af den Nordlige Alliances område var der efter kildens opfattelse sket en væsentlig forringelse af de mest basale menneskerettigheder siden begivenhederne i Mazar-i-Sharif i maj 1997. Kvinder i det nordlige Afghanistan er ganske vist fortsat ikke frataget adgangen til uddannelse og arbejde, ligesom befolkningen ikke er underkastet adferdsmæssige restriktioner i form af påklædningskrav eller krav til hår og skægvekst, men i øvrigt er menneskerettighedssituationen ud fra en samlet betragtning nu nærmest ringere i området under den Nordlige Alliances kontrol end i det Taliban-kontrollerede område.

En afghansk NGO kommenterede generelt om menneskerettighedssituationen i Afghanistan, at der finder grove menneskerettighedskrænkelser sted i form af drab og voldtægt fra alle politiske parters side - henholdsvis Talibans, Wahdats, Junbishs og i begrænset omfang Massouds side.

Borgerkrigens indflydelse.

En UN-kilde, gjorde opmærksom på, at menneskerettighedssituationen naturligvis i en vis grad påvirkes direkte af det forhold, at der gennem lang tid har været borgerkrig i landet, og af aktuelle fremgange eller tilbageslag ved fronten. Det var således, som nævnt i afsnit 1.A.5. om sikkerhedssituationen, en generel opfattelse, at hazaraernes stilling i det Taliban-kontrollerede område ikke just var blevet forbedret efter begivenhederne i maj 1997 i Mazar-i-Sharif.

Regionalt bestemte forskelle - land vs. by

Flere såvel UN-kilder som internationale NGO'er bemærkede, at menneskerettighedssituationen i det Taliban-kontrollerede er regionalt forskellig, idet Talibans restriktioner implementeres strengere og mere intensivt i byerne - særligt Kabul og Herat. En international NGO beskrev således, hvordan man i Kabul kunne fornemme "an almost tangible fear in the population", hvori-mod konfrontationerne i landområderne er færre og stemningen tilsvarende mere afslappet. Ligeledes vurderede en kilde ved UN, at livet i landområderne ikke har ændret sig markant for den almindelige befolkning med Talibans fremkomst.

Ovennævnte uafhængige kilder begrundede det såkaldte "rural vs. urban" element i konflikten med den iboende konflikt mellem Taliban-bevægelsen, der repræsenterer pashtunsk traditionel livstil, og det verdslige, moderne og multietniske samfund i specielt de store byer. En UN-kilde bemærkede hertil, at Taliban opfatter byerne som syndige og derfor føler, at strenge tiltag til disciplinering af befolkningen og genetablering af respektable tilstande er nødvendige. Man kunne formentlig også se en del af de indførte restriktioner som en hævn over en intellektuel elite, som, da den havde magten, ikke havde meget tilovers for de værdier og den livsstil, som er Talibans.

På grund af den manglende mulighed for at aflægge besøg i områder, der kontrolleres af den Nordlige Alliance - bortset fra Bannian - har delegationen alene modtaget begrænsede og overordnede oplysninger og vurderinger om menneskerettighedssituationen i det *nordlige* Afghanistan. Oplysningerne om menneskerettighedsforholdene i dette område er således kvantitativt begrænsede, ligesom oplysningerne er indsamlet "på afstand". De oplysninger det lykkedes delegationen at få omkring menneskerettighedsforholdene i det nordlige inddrages i de følgende kapitel, der ellers hovedsagelig vedrører forholdene i det Taliban-kontrollerede område.

Fact-finding mission til Afghanistan

Ved drøftelse af spørgsmålet om menneskeretssituationen og dokumentationen heraf blev delegationen af de uafhængige samtaleparter overalt i Afghanistan mødt med bekymring, over den i indledningen til denne rapport nævnte begrænsede monitorering af menneskeretssituationen i landet.

A. Extrajudicielle henrettelser, forsvindinger og frihedsberøvelser, herunder af politiske årsager

Delegationens kilder i Taliban og Hezb-i-Wahdat afviste generelt, at extrajudicielle henrettelser, forsvindinger og frihedsberøvelser forekommer i deres respektive områder og forsikrede, at hvis sådanne overgreb skulle komme til myndighedernes kundskab vil der blive grebet ind. De var derimod hver især meget kritiske over for forholdene hos modparten.

1. Extrajudicielle henrettelser

Flere kilder, herunder UN-kilder, oplyste, at man fra tid til anden hører om extrajudicielle henrettelser på begge sider af fronten, herunder i et tilfælde af hazaras i Herat, men at sådanne oplysninger naturligvis normalt er svære at verificere. Som et oplagt eksempel nævntes Taliban's summariske henrettelse af Najibullah og dennes broder umiddelbart efter indtagelsen af Kabul. Derudover henvises fra nyere tid specielt til to episoder begået af henholdsvis Taliban og den Nordlige Alliance i forbindelse med kampene i det nordlige Afghanistan tidligere på året.

Den episode, der implicerer Taliban, vedrørte massakrer på civile i flere shia-landsbyer i udkanten af Mazar-i-Sharif, som skulle have fundet sted under kampene i september 1997. En afghansk NGO oplyste, at der skulle være tale om byerne Alidjaban Village og Kalijabad. CCA har derimod i en pressemeddelelse af 15. Oktober 1997 (vedlagt som bilag 12) oplyst, at massakrerne fandt sted i 3 landsbyer, hvis navne opgives som Qesel Abad, Gangal og Dehdadi alle beliggende i Balkh-provinsen ved Mazar-i-Sharif. Ifølge CCA blev mere end 150 civile dræbt i disse landsbyer. Af en navneliste over angiveligt identificerede ofre fra massakrerne, som delegationen modtog, fremgår 114 navne, heraf 5 kvinder og 20 børn.

Den anden episode, som implicerer den Nordlige Alliance, blev nævnt for delegationen allerede i begyndelsen af november måned, hvor flere kilder angav, at der var rygter om henrettelser af tilfangetagne Taliban-krigsfanger i ørkenen ved Mazar-i-Sharif. En NGO, der ønsker at være anonym, oplyste blandt andet, at man havde forsøgt at konfrontere den Nordlige Alliance med oplysninger om en række Talibaners visse skæbne, men at man havde opgivet at komme videre med det blandt andet på grund af de sikkerhedsproblemer for ansatte ved organisationen, som en fortsat undersøgelse kunne indebære. ICRC-Islamabad udtrykte ligeledes bekymring for den gruppe Taliban-krigsfanger, der var i Malik's varetægt, og som ICRC trods flere henvendelser ikke havde kunnet få adgang til.

Ovennævnte oplysninger om henrettelse af Taliban-krigsfanger blev under delegationens senere ophold i Kandahar bekræftet på en ret direkte facon under et møde den 17. november 1997 med guvernøren i Kandahar. Mødet blev nemlig afbrudt ved, at en af guvernørens adjutanter rakte ham en tændt transistorradio. Tolken oplyste, at radioen var indstillet på BBC's pashtu-sprogede

program, og at det, der blev sendt, var et interview med general Dostum, som fortalte, at hans folk havde fundet et større antal lig, måske ca. 2.000, der var begravet i massegrave i ørkenen uden for Shehbargan. Dostum formodede, at der var tale om dræbte talibaner.

Guvernøren kommenterede efter udsendelsen, at der efter hans mening formentlig ville være tale om ca. 4.000 mennesker i massegravene, idet der i forbindelse med kampene om Mazar-i-Sharif også var blevet taget et stort antal civile pashuner til fange af Malik.

Umiddelbart før afrejsen fra området fik delegationen af UNHCR oplyst, at man kort tid forinden havde haft lejlighed til at se de omhandlede massegrave og således kunne bekræfte deres eksistens. Man kunne dog ikke oplyse nærmere om antallet af ofre eller udtale sig om, hvorledes de pågældende var døde.

2. "Forsvindinger"

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt "forsvindinger" er forekommet i det Taliban-kontrollerede område, kunne flere uafhængige kilder, herunder UN-kilder bekræfte, at der var oplysninger om, at sådanne har fundet sted. En UN-kilde oplyste, at man har hørt om tilfælde i Kabul, hvor folk er blevet afhentet om natten i deres hjem af ukendte personer og siden ikke har været til at efterspore. En international NGO i Kabul kunne ligeledes oplyse, at der - særligt i sommer, hvor Taliban i en periode åbenbart frygtede, at et seriøst forsøg fra den Nordlige Alliances side på tilbageerobring af Kabul var nært forestående - var mange beretninger om tilfælde af arrestationer og "forsvindinger", og at særligt hazara-befolkningen skulle have været udsatte. Flere hundrede hazaras skulle i den forbindelse være blevet ført til Kandahar, uden at deres præcise opholdssted var kendt.

En NGO, der ønskede at være anonym, havde foretaget undersøgelser vedrørende 700 personer, som var meldt forsvundet i perioden 1992-1995 i Kabul. Man havde konstateret, at nogle af de forsvundne efterfølgende var blevet løsladt fra Taliban- og Jamiatfængsler, men 500 personers skæbne var stadig uvis. NGO'en havde forsøgt at få Taliban til at oplyse om nogen af disse var i bevægelsens varetægt, men uden held. Ifølge det oplyste, var der især hazaras blandt de forsvundne, men også tajikker og pashuner.

Samtlige kilder, der udtalte sig til delegationen om dette spørgsmål, bemærkede, at det naturligvis er uhyre svært at efterprøve oplysninger om forsvindinger, og at andre muligheder naturligvis også foreligger.

Vedrørende forsvindinger i den Nordlige Alliances område henvises til nedenslående afsnit om frihedsberøvelser.

3. Frihedsberøvelser

Flere uafhængige kilder fra såvel UN som lokale og Internationale NGO'er i det Taliban-kontrollerede område oplyste om arbitrære tilbageholdelser og arrestationer af privatpersoner, herunder af lokale afghanske ansatte, i 1997. Sådanne tilbageholdelser har hyppigst fundet sted i Kabul og Herat, og pansjir-tajikker, uzbeker og særligt hazaras har været udsatte. Som hovedårsager til de skete indgreb nævntes sikkerhedsforvaring til modvirken af eventuelle oprørsplaner, rent

Fact-finding mission til Afghanistan

abstrakte mistanker om tilhørsforhold til oppositionen, tilbageholdelse med henblik på tvangshverving til hæren, udveksling eller afpresning. Fra Herat berettedes om tilfælde af tilbageholdelse af shia-muslimske minoriteter på grund af politisk, etnisk og religiøst tilhørsforhold. Enkelte samtalepartnere nævnte desuden, at også pashuner af og til udsættes for arbitrære frihedsberøvelser, f.eks. under påskud om mistanke for modstand mod Taliban.

Til belysning af spørgsmålet om antallet af arbitrære tilbageholdelser i *Kabul*, oplyste en UN-kilde, at der i perioder - specielt i sommeren 1997 - har været meldinger om 20-50 sådanne arrestationer om dagen. I Kabul kendte man til adskillige eksempler på tilbageholdelse af civile personer blandt andet om natten i deres hjem. Nogle har fået frataget deres bolig i forbindelse med en sådan tilbageholdelse. Ifølge en kilde er der ubekræftede oplysninger om arrestation af helt op til 3.000 hazaras i Kabul i løbet af 1997, hvoraf nogle skulle være sendt til fængslet i Kandahar for at arbejde. Der henvises i øvrigt til rapportens afsnit 4H. om etniske tilhørsforhold.

Vedrørende situationen i *Herat* oplyste flere UN-kilder og internationale NGO'er, at der i 1997 har fundet frihedsberøvelse sted af medlemmer af det shia-muslimske samfund, typisk religiøse ledere. En UN-kilde nævnte, at disse tilsyneladende målrettede arrestationer af shia-muslimer tog deres begyndelse i juli. En anden UN-kilde var bekendt med, at alle religiøse ledere i en landsby blev arresteret, hvilket således effektivt har udelukket landsbybefolkningens udøvelse af deres religion. En NGO bemærkede, at 100-150 shia-muslimer fra Herat var blevet arresteret 2 måneder tidligere, og at en betydelig del af disse er ledende skikkelser, hvoraf nogle er sendt til Kandahar. Der henvises til rapportens afsnit 4.F. om Religiøse forhold.

Under en mere generel drøftelse af spørgsmålet om forekomsten af arbitrære tilbageholdelser i det Taliban-kontrollerede område nævnte en international NGO, at man i Kabul havde hørt om flere eksempler på, at civile borgere var blevet hentet ud af busser eller deres private huse og arresteret eventuelt på falsk anklage med henblik på afpresning. Det var ikke ganske klart, om der var tale om "privat initiativ" fra individuelle talibaners side, eller om forehavendet skulle have en mere organiseret karakter. Samme kilde oplyste også at have modtaget oplysninger om, at civile borgere i nogen tilfælde som led i private stridigheder, falskeligt havde angivet andre til Taliban f.eks. for at ligge inde med våben. Disse anmeldelser havde så ført til anholdelse af pågældende, og i nogen tilfælde havde der ikke været andre muligheder for at få vedkommende på fri fod, end at familien måtte fremskaffe et våben, som kunne afleveres til Taliban.

Vedrørende situationen i den Nordlige Alliances område oplyste både UN-kilder og NGO'er, at såvel arbitrære frihedsberøvelser, f.eks. i afpresningsøjemed som forsvindinger forekommer ganske hyppigt. Dette forhold blev især tilskrevet den stærke opsplitning af området, dels mellem de enkelte delagere i alliancen, dels mellem individuelle kommandanter, som med egne styrker er ansvarlige for opretholdelse af lov og orden.

Delegationen drøftede med flere samtalepartnere tilbageholdelsen af krigsfanger hos de stridende parter og behandlingen af disse. Der henvises i sin helhed til afsnit 2C. i rapporten.

B. Anvendelsen af tortur.

1. Tortur

Delegationen drøftede spørgsmålet om anvendelsen af tortur overfor tilbageholdte personer med en række kilder. ICRC bemærkede, at der findes tilfælde af tortur, men det er ikke et generelt fænomen og afhænger i vidt omfang af fængselslederne. Der er dog særlige individuelle sager.

Guvernøren fra Kandahar, Mohamed Hassan benægtede, at der anvendes tortur over for fanger i det Taliban-kontrollerede område. En NGO, der ønskede at være anonym, havde kendskab til forholdene i centralfængslet i Kandahar - Sarpoza-fængslet. Der foregik angiveligt ikke tortur i fængslet, men flere fanger var, efter det oplyste, blevet tortureret i Kabul. Under delegationens besøg i Sarpoza-fængslet fortalte en gruppe hazara-fanger på forespørgsel, at de ikke var blevet tortureret i Kandahar, men at nogle af dem havde været udsat for tortur under en forudgående del af fangenskabets. Der henvises til delegationens notits om besøg i Sarpoza-fængslet (bilag 7).

Vedrørende forholdene i den Nordlige Alliances område modtog delegationen ikke tilstrækkelige oplysninger til belysning af spørgsmålet.

Under besøget i Bamian, benægtede fængselsdirektøren for det Ny Fængsel i byen, at der anvendes tortur over for fangerne. Fangerne selv oplyste at deres eneste væsentlige problem var mangel på varmt tøj. Der henvises i øvrigt til delegationens notits om besøget i det Ny fængsel (bilag 8).

Endelig modtog delegationen kort før afrejsen fra området fra en UN-kilde oplysning om at nogle af en gruppe Taliban-fanger, som havde været i fangenskab i Mazar-i-Sharif, og som Dostum havde løsladt ensidigt, havde været i en forfærdelig forfaldning ved løsladelsen, bl.a. på grund af tortur. Der henvises endvidere til afsnit 2.C. om krigsfangers forhold.

2. Nødværdigende behandling.

I forbindelse med drøftelser med flere af delegationens kilder i Taliban, herunder landretspræsidenten i Jalalabad, vedrørende anvendelsen af Sharia i retsplejen, kom det frem, at et vigtigt element i det at straffe er straffens eksemplariske virkning. For at opnå denne virkning er det vigtigt at straffen fuldbyrdes i offentlighed og eventuelle hensyn til den enkeltes interesse i ikke at blive stillet offentligt til skue må vige for dette højere formål. Denne offentlighed gennemføres så vidt muligt så vel ved henrettelser som ved amputationer og piskninger.

Flere af delegationens uafhængige kilder herunder UN-kilder bemærkede, at denne tankegang kan være en del af forklaringen på det religiøse politis fremfærd over for overtrædere af de religiøst betingede påbud og forbud, som Taliban har indført, idet der i de anvendte straffe ofte synes at være et element af ydmygelse af pågældende.

Som et af de mere åbenbare eksempler herpå nævntes, at overtrædelse af reglerne om hårvækst, f.eks. for langt pandehår, ofte sanktioneres med, at overtræderen kronrages i fuld offentlighed, hvilket for en afghaner er meget ydmygende. I andre tilfælde, f.eks. ved for kort eller trimmet skæg, tildeles slag i hænderne med en stok i fuld offentlighed. Denne strafmetode kan for så vidt, ifølge det oplyste være smertefuld nok, men den dermed forbundne ydmygelse synes ofte at være det egentlige formål med sanktionen. Endelig blev det nævnt, at det religiøse politi i deres afstraffelser

også af og til anvender metoder der i højere grad har karakter af egentlig tortur, herunder slag under fødderne med stokke (balanda) og at holde personens hovede under vand til tæ på kvælning. Der henvises i øvrigt til afsnit 1.A.5.

C. Anvendelse af Sharia, herunder procesordningen

Delegationens samtal partnere i Taliban udtalte samstemmende, at den islamiske *sharia* i dag er beslutningsgrundlaget ved domstolene i det Taliban-kontrollerede område af Afghanistan.

Delegationen forespurte en centralt placeret UN-kilde om, hvorledes man kan sammenligne det straffesystem, som er gældende i det Taliban-kontrollerede område i dag med situationen tidligere. Kilden oplyste, at der i perioden efter Najibullah's fald men før Taliban's fremkomst (perioden 1992-94) i store dele af landet havde hersket, hvad man betegnede som "commander's law", hvorved man mente, at de enkelte militære ledere selv bestemte, hvad der skulle være lov og ret. Nogle af disse commanders gik ind for et retssystem bygget på sharia mens andre traf helt uforudsigelige og arbitrære afgørelser i forekommende retsviser. I PDPA-tiden havde man haft et system delvis baseret på sharia, og kort før sin tilbagetræden indførte Najibullah faktisk - formentlig i et forsøg på at tilfredsstille mere radikale islamiske grupperinger i Mujahedin - den regel at ingen sag kunne afgøres i strid med sharia.

En advokat i Kabul, der er uddannet i såvel sharia som "common law" (sædvaneret), forklarede, at der i de sidste 50-60 år har været en retspleje i Afghanistan, der bygger på henholdsvis den islamiske sharia-retsskole og sædvaneretlig ("common law") og civilretlig lovgivning, der således har suppleret hinanden. Dette er fortsat tilfældet, dog med den klausul, at ingen afgørelse må være i strid med sharia.

1. Domstolsstrukturen.

Taliban-talsmænd, herunder landsretspræsidenten i Jalalabad, en repræsentant for udenrigsministeriet i Herat og guvernøren i Kandahar oplyste, at domstolene er organisatorisk opbygget i et tre-instanssystem med første instans på distriktniveau (byretter), anden instans på provinsniveau (landsretter) og tredje instans (Højesteret) i Kabul. Landsretspræsidenten i Jalalabad forklarede nærmere, at landsretten i Jalalabad fungerer for hele Eastern region - dvs. Nangahar, Kunar og Lagman provinserne, og at en tilsvarende struktur er gældende i de øvrige regioner under Taliban's kontrol. Hertil refereres sager fra første instans, der i Nangahar provinsen udgøres af byretterne i pr vinsens 21 distrikter.

Landsretspræsidenten for Jalalabad nævnte, at der er 250 dommere ved Kabuls Højesteret, og at 3-30 dommere delager i afgørelsen af de enkelte sager. I sager hvori der er afsagt endelig dødsdom har Taliban's leder Mullah Omar, som bærer titlen *Amir al-Mumimin*, de troendes beskytter, en benådningsadgang, og forelæggelse er obligatorisk inden en dødsstraf kan eksekveres.

Den ovenfor nævnte advokat fra Kabul oplyste, at Taliban ikke har ændret den organisatoriske opbygning af domstolssystemet, og bekræftede, at domstolene er bygget op som et tre-instanssystem, som ovenfor beskrevet. Han supplerede, at mindre økonomiske sager afgøres

endeligt ved første instans og således ikke kan påklages til en højere instans. Desuden nævnte han, at Højesteret i Kabul alene prøver, om en beslutning fra de lavere retter er i strid med sharia. Højesteret i Kabul har 9 afdelinger med 4 dommere i hver, der er opdelt i strafferetlig, kommercielle og sikkerhedssager. Da Taliban endnu ikke havde erobret Kabul, blev sager ikke sendt til Højesteret, og man henrettede personer, der alene havde fået prøvet deres sag for to instanser.

Advokaten bekræftede endelig, at Mullah Omar har en benådningsadgang i sager om henrettelse, og at denne sidste prøvelse af beslutningen om dødsstraf er obligatorisk.

2. Uddannelse og rekruttering af dommere.

Med hensyn til spørgsmålet om uddannelse af dommere nævnte Landsretspræsidenten, at dommere, som udgangspunkt, skal have en universitetsuddannelse i jura og religiøs skoling i Koranen og sharia. Han oplyste, at jurauddannelsen i Kabul tager 4 år. Dommere ved landretter og Højesteret skal yderligere have erfaringer ved dommerembeder ved de lavere domstole, således at en dommer ved Højesteret bør have mindst 10 års erfaring fra de lavere retsinstanser.

I relation til spørgsmålet om Talibans rekruttering af dommere ved embederne, bemærkede samme kilde, at mange dommere, der virkede under Mujahedin-styret og før, er fortsat i tjenesten. Landsretspræsidenten selv udgør dog en undtagelse fra ovennævnte normale karrierevej i retssystemet, idet han er Taliban-kommandant og blev udnævnt til sit nuværende embede efter at være blevet såret. Han har studeret ved en religiøs madrasa-skole i Pakistan, men havde ingen dommererfaring overhovedet, da han tiltrådte sin nuværende stilling.

Delegationen drøftede forholdene omkring uddannelse og rekruttering af dommere ved de almindelige domstole med en række uafhængige kilder. UNHCRs lokalkontor i Kandahar gav udtryk for, at alle tidligere dommere i Kandahar er udskiftet med få undtagelser. En centralt placeret UN-kilde bemærkede vedrørende dommernes uddannelse og rekruttering, at netop dette forhold er det aller mest foruroligende i det af Taliban indførte retssystem. Rekrutteringen sker typisk blandt lokale mullaher, hvis religiøse skoling inden for islamsk retstradition og praksis lader meget tilbage at ønske. Denne skoling har enten fundet sted ved moskeer i Afghanistan eller i de såkaldte madrasa-skoler i Pakistan. Kilden vurderede, at dommerne typisk ikke er tilstrækkeligt trænet i *sharia* til at kunne træffe afgørelser på korrekt grundlag. En UN-kilde i Islamabad bemærkede supplerende, at med de talibanske mullaher i dommersæderne får retsprocessen karakter af en skueproces.

Den ovennævnte afghanske advokat fra Kabul nævnte ligeledes, at en stor del af dommerne fra Mujahedin-tiden er flygtet fra Kabul, da de frygtede overgreb fra Talibans side. De havde i udtalelser fordømt Taliban og deres politik og frygtede derfor - ifølge advokaten med rette - personlig forfølgelse fra bevægelsens side. Taliban indsat mullaher i de ledige dommerstillinger, som efter advokatens vurdering udgjorde mindst 50 % af dommersæderne. Disse mullaher er alene religiøst skolet i Koranen og kan derfor kun træffe beslutninger på grundlag af sharia-lovgivningen og ikke den civile retlige lovgivning. Det er således op til advokaten, i det omfang en sådan medvirker, at inddrage relevante retskilder i henhold til sædvaneretten ("common law") og civilretten.

Overordnet set var advokaten ikke foruroliget over retssystemets tilstand og mente ikke, at der på nuværende tidspunkt er sket markante forringelser i forhold til den tidligere retstilstand. Han gav

dog udtryk for, at der ikke er gennemsigthed i retsplejen, hvorved han bemærkede, at han ikke selv havde været involveret i sager efter Taliban's magtovertagelse eller i øvrigt haft adgang til materiale fra sådanne sager, herunder domsudskrifter, præmisser og dokumenter i øvrigt om procesforløbet. Han var heller ikke særlig bekymret for de tiltalles retssikkerhed, dog muligvis med undtagelse af de allerfattigste, som ikke har råd til nogen form for juridisk repræsentation i retten.

3. Procesordningen.

Delegationen drøftede spørgsmål vedrørende procesordningen med forskellige taliban-talsmænd og uafhængige kilder.

Med hensyn til spørgsmålet om den anklagedes adgang til et forsvar bemærkede bl.a. Landsretspræsidenten i Jalalabad og Guvernøren i Kandahar, at der i alle sager er adgang til at benytte sig af en forsvarsadvokat, men at den tiltalte selv må betale en sådan.

Den tidligere nævnte advokat fra Kabul bekræftede, at det er tilladt i strafferetlige sager at være repræsenteret ved en forsvarsadvokat, men at den tiltalte selv må betale denne. Advokaten udtrykte som ovenfor nævnt bekymring for retssikkerheden på dette punkt, da det efter hans vurdering medførte en risiko for forkerte afgørelser i nogen sager. Han forklarede i øvrigt, at der ikke er – og aldrig har været – lægfolk i retsplejen. Med hensyn til bevisbyrde regler findes disse i sharia, og sådanne kan eventuelt være en tilståelse, 2 øjenvidner eller forskellige faktiske omstændigheder omkring en lovovertrædelse.

4. Strafbare handlinger og sanktioner i henhold til Sharia.

Under drøftelse af de strafbare handlinger og sanktioner i henhold til Sharia nævnte Landsretspræsidenten i Jalalabad, at Sharia opererer med sanktioner i form af bøder, fysisk afstraffelse, fængsel, herunder livsvarigt fængsel og henrettelse.

Flere Taliban-kilder nævnte med hensyn til henrettelse, at man derved fjerner det "syge" fra samfundet, og således forebygger kriminelle handlinger, og dødsstraf udgør dermed en beskyttelse af samfundet.

Som eksempler på fysisk afstraffelse nævnte Landsretspræsidenten i Jalalabad, at straffen for at have drukket alkoholiske drikke er 80 slag uanset den indtagne mængde. En kvinde straffes med 100 slag for at have været seksuelt sammen med en gift mand. Den maximale antal slag er 100. Med hensyn til selve udførelsen af den fysiske afstraffelse forklarede han, at dette burde foregå offentligt for at sætte et eksempel, men at dette dog typisk ikke er tilfældet. Man slår overalt på kroppen med undtagelse af hovedet og mandens underliv. Den dømt er påklædt, men i sager om prostitution afstraffes vedkommende eventuelt uden løj. Med hensyn til styrken i slagene bemærkede han, at den dømte typisk må søge hospitalsbehandling efter 40 slag. Ved afstraffelse af en svagelig person, vil dommeren eventuelt vælge at lade den fysiske afstraffelse ske over to dage. Under mødet med Landsretspræsidenten fik delegationen forevist en ca. 1 meter lang læderpisk, hvis snert var ca. 10 cm. bred, der angiveligt anvendes til udførelse af pryglestraf.

Underguvernøren i Jalalabad oplyste omkring sanktionerne i henhold til sharia, at tyveri for over 10 Koran-dinarer straffes med håndamputering. For at forstå, hvilken værdi der således berettiger til denne strenge straf, spurgte delegationen, hvad sanktionen ville være, hvis en person stjal f. eks. et køleskab. Her var hverken underguvernøren eller Landsretspræsidenten i tvivl; i sådanne tilfælde vil amputation blive følgen. Samme kilder forklarede i øvrigt at amputationsbestemmelserne anvendes med en vis fleksibilitet. Somme tider tages denne sanktion ikke i anvendelse i førstegangstilfælde, andre gange amputerer man måske kun en finger eller to. På den anden side kunne de også oplyse, at hvis der er tale om grove berigelsessager, f.eks. røveri, vil man amputere såvel en hånd som en fod.

Fra en uafhængig kilde, der ønskede anonymitet, fik delegationen oplyst, at der er klare indikationer på, at amputationer på baggrund af domfældelse foretages af personer med i hvert fald nogen lægelig indsigt.

5. Tilfælde af offentlige henrettelser og hånd- og fodamputering.

Delegationen modtog under rejsen en række oplysninger om tilfælde af offentlig henrettelser og hånd- og fodamputering. Under besøget i Jalalabad blev man således gjort opmærksom på en offentlig henrettelse ved halshugning, som havde fundet sted den foregående lørdag i byen. Flere Taliban-talsmænd, herunder Landsretspræsidenten, forklarede omkring sagen, at den henrettede havde dræbt en mand to år tidligere, at der var tale om en tilståelsessag, og at hans sag havde været behandlet i tre instanser. Ligesom sagen havde været forelagt Mullah Omar som benådningssag. Både politi og anklagemyndighed havde foretaget undersøgelser i sagen, og disse havde været syv måneder. Mullah Omar havde ikke fundet anledning til at benåde pågældende. Som en sidste mulighed havde man henvendt sig i overensstemmelse med islamisk retstradition spurgt afdødes nærmeste slægtninge om de ville tage mod kompensationsbetaling for drabet, eller om de kunne tilgive gerningsmanden. Da slægtningene imidlertid havde ønsket dødsdommen eksekveret, var man skredet til handling.

Med hensyn til selve eksekveringen af dommen bemærkede Landsretspræsidenten, at henrettelsen ifølge koranen skal ske der, hvor forbrydelsen er begået. I dette konkrete tilfælde var mordstedet imidlertid et sted, hvortil der ikke kunne skaffes tilstrækkeligt gode forhold for tilskuere, og derfor blev selve henrettelsen foretaget på en åben plads ved en større bro i Jalalabad. En UN-kilde i Jalalabad oplyste, at Taliban i højere grad pålagde de forretningsdrivende at lukke deres butikker i bazaren og overvære henrettelsen. Folk i gaderne blev tvunget til at overvære henrettelsen, men der blev dog ikke foretaget razziaer i folks huse for at skaffe tilskuere. Samme kilde vurderede ud fra samtaler med afghanske venner og ansatte, at der ellers ikke ville have været mange tilskuere til henrettelsen.

Underguvernøren i Jalalabad nævnte, at der ikke har været tilfælde af håndamputering i Jalalabad under Taliban.

En UN-kilde i Kandahar kunne oplyse, at der i 1996 havde været en stening af en mand og en kvinde for utroskab og to-tre andre henrettelser i Kandahar. I 1997 havde der ikke været tilfælde af stening, men 2 andre henrettelser og 2 tilfælde af amputering af lemmer - henholdsvis af en hånd for tyveri og en hånd og en fod for røveri.

Fact-finding mission til Afghanistan

En repræsentant for udenrigsministeriet i Herat fortalte, at der den 29. Oktober 1997 var en henrettelse – en stening – i *Fahrah*. I *Herat* havde der i 1997 været to sager om henrettelse for henholdsvis voldtegt og dobbelt-drab. Henrettelserne foregik på Herats stadion. Desuden har der været et tilfælde af håndamputering i januar 1997. DACAAR-Herat bekræftede, at der havde været to offentlige henrettelser i form af hængninger, og mente at der havde været to-tre amputeringer.

Ovennævnte advokat i *Kabul* bemærkede, at der har været flere offentlige henrettelser efter Talibaners erobring af byen - omkring ti. Der har ikke fundet stening sted i *Kabul*.

6. Retssystemet i Hazarajat.

Til belysning af retssystemet og anvendelsen af *sharia*-lovgivningen i det Nordlige Afghanistan fik delegationen alene oplysninger for så vidt angår forholdene i det centrale Afghanistan – i Hazarajat – der kontrolleres af Hezb-i-Wahdat under Khalili.

Delegationen mødte Højesteretspræsidenten i Bamian, der oplyste, at det lovgivningsmæssige grundlag for behandlingen af strafferetlige sager er en kombination af *sharia* og sædvaneret ("common law").

a. Domstolsstrukturen

Højesteretspræsidenten oplyste, at det juridiske system er opdelt i militære, strafferetlige og politiske sager. Det strafferetlige system udgør et tre-instanssystem - med førstestansener på distrikts- og provinsniveau - og med rekursadgang til Centralrådets Juridiske komite og endelig til Centralrådet selv. Højesteret i *Kabul* er på grund af krigen ikke en appelinstans i sager fra Hazarajat.

b. Uddannelse og rekruttering af dommere

Højesteretspræsidenten oplyste, at dommere som minimum skal have en bachelorgrad eller tilsvarende akademisk baggrund i jura, ligesom de skal have praktisk erfaring i juridisk beslutningsproces. Der findes ikke et jurafakultet i Hazarajat, og dommere uddannes i *Mazar-i-Sharif* eller *Pakistan*.

c. Procesordningen

Højesteretspræsidenten bemærkede, at den anklagede har adgang til en forsvarer (*wakil*), som kan tale ansøgers sager og foretage selvstændige undersøgelser. Der er dog ikke økonomiske ressourcer til at stille en forsvarsadvokat til rådighed for tiltalte uden beregning, og udgifterne til advokatbistand påhviler derfor tiltalte.

Der er skriftlighed i retsplejen, og der føres protokoller over forklaringer og afgørelser. Den anklagede skal underskrive sin forklaring, idet den ellers ikke lægges til grund.

d. Strafbare handlinger og sanktioner i henhold til Sharia

Højesteretspræsidenten oplyste, at de typisk anvendte sanktioner er fysisk afstraffelse og tilbageholdelse. Straf i form af amputation af lemmer og henrettelse kan formelt også forekomme, men der er ikke forekommet sådan afstraffelse siden det nuværende retssystem blev etableret i Hazarajat for 17-18 år siden. I tilfælde af gentagen kriminalitet f.eks. i form af tyveri kan amputation komme på tale, og sådanne sager forekommer. Imidlertid inddrager man en række aspekter i strafudmålingen herunder den dømtes alder, modenhed, økonomiske situation og sociale status i øvrigt, og blandt andet derfor har amputation ikke været anvendt.

Den endelige afgørelse af hvorvidt en beslutning om henrettelse skal effektueres afhænger i sidste ende ifølge *sharia* af om ofret eller dennes efterladte familie vil tilgive gerningsmanden og eventuelt acceptere af kompensation. Hvis ofret eller familien kræver effektivering af dommen, vil dette ske i form af skydning. Der har, som tidligere nævnt, dog ikke været tilfælde af henrettelser.

En række UN-kilder bemærkede, at de ikke har kendskab til henrettelser eller amputationer i Hazarajat. Det var i øvrigt ikke muligt for delegationen at få belyst spørgsmålet om retssystemet i Hazarajat gennem yderligere uafhængige kilder.

D. Bevægelsesfrihed.

Som nævnt under afsnit 1.A.4, var der bred enighed blandt delegationens UN-kilder om, at bevægelsesfriheden generelt er stærkt forbedret i det Taliban-kontrollerede område i forhold til tiden inden Taliban's magtovertagelse. Check-points på vejene er nu meget sjældne, og der er en livlig trafik såvel internt i området som ind og ud af det, specielt via Pakistan. UN-Peshawar berettede, at der daglig er en betydelig strøm af mennesker, som krydser frem og tilbage over den pakistansk-afghanske grænse, og at grænsekontrollen på begge sider er meget begrænset.

Delegationen krydsede selv landegrænsen til Afghanistan ved Torkham for enden af Khyber-passet og kunne konstatere, at der var en meget livlig trafik på tværs af grænsen og kun sporadisk pakistansk grænsekontrol. På den afghanske side var der på det pågældende tidspunkt ingen grænsekontrol overhovedet. På den afghanske side af grænsen sås ganske tæt på grænsen en større holdeplads for busser, lastbiler og pick-ups, og delegationen fik af det ledsagende UN-personale oplyst, at der var tale om en slags "busterminal", og at der daglig f.eks. ankom busser fra og afgik busser til Kabul fra stedet. Efterfølgende kørte delegationen hele strækningen ad landevejen til Kabul og kunne konstatere, at der på hele strækningen, som er længere end 225 km., kun var et check-point nemlig ved Pul-i-Charki ca. 20 km. før Kabul.

Delegationens UN-kilder var dog også enige om, at bevægelsesfriheden er størst og mest uhindret for den pashunske befolkningsgruppe. Etniske mindretal generelt og især hazaras er noget mere i Taliban's søgelys. Som eksempel herpå nævntes at hazaras nu generelt ikke længere reparerer via Quetta, hvis de er på vej til Hazarajat, men vælger en så kort rute som muligt, angiveligt for at skulle opholde sig i Taliban-kontrolleret område så kort tid som muligt.

Ved grænsen til Iran var situationen den, da delegationen besøgte Herat i det nordvestlige Afghanistan, at grænsen var åben for personer, men lukket for varer.

Fact-finding mission til Afghanistan

Som beskrevet i dette afsnits punkt 4.H. tilbageholdes hazaraer og ti en vis grad tajiker og uzbeker på dette tidspunkt rutinemæssigt ved grænsepassage fra Iran, og UN-kilder i Herat berettede, at hazaras generelt ikke fik tilladelse til at rejse videre fra Herat til Hazarajat. I samme forbindelse må det nævnes, at Taliban siden juni 1997 har opretholdt en total blokade af Hazarajat, og efter det for delegationen oplyste kun rent undtagelsesvis tillader personer eller varer at passere ind i området. Blokadens, der omslutter Hazarajat på tre sider tillader således kun adgang ad luftvejen eller nordfra, hovedsageligt gennem Dostum's område.

Om kvinders bevægelsesfrihed set i relation til de på baggrund af Taliban's kvindesyn indførte regler om beklædning, social adfærd m.m. henvises til dette afsnits punkt E.

E. Kvinders forhold.

Som det fremgår af afsnit 1.A.5, har Taliban i det område af Afghanistan, som bevægelsen kontrollerer, udstedt en række dekret (edikter), som på basis af fortolkning af Koranen fastsætter en række reguleringer og begrænsninger i befolkningens adfærd, påklædning og udfoldelse. En del af disse edikter tager specifikt sigte på kvinder og er nøjere beskrevet nedenfor. Der henvises i øvrigt til bilag 11, hvor de edikter, som delegationen kom i besiddelse af under missionen, er gengivet.

Delegationen drøftede kvinders forhold i det af Taliban kontrollerede område med en række fremtrædende talsmænd for bevægelsen, herunder guvernøren i Kandahar, viceudenrigsminister Stanakhzai og borgmesteren i Kabul. Disse begrundede samstemmende den førte kvindepolitik i :

- Koranens ord om kvindens stilling i samfundet
- Den dårlige sikkerhedssituation, altså et beskyttelsesenssyn
- Ressourcemangel

Vedrørende kvinders stilling i samfundet bemærkedes overordnet, at kvinders plads som udgangspunkt er i hjemmet, og at manden er forsørgeren. Dernæst blev det nævnt, at sikkerhedssituationen havde været og til dels stadig er så dårlig for kvinder, som specielt tidligere havde været i risiko for både voldtægt og kidnapning, at man til varetagelse af deres ære og sikkerhed havde valgt at pålægge dem visse begrænsninger i bevægelsesfriheden. Endelig begrundede man f.eks. delvis de indførte restriktioner i relation til undervisning af kvinder med landets mangelfulde ressourcer på nuværende tidspunkt, hvor hovedparten af statens midler går til krigsindsatsen, og de midler, der var tilovers til bl.a. undervisning, måtte anvendes på de primære forsørger, altså mændene.

Taliban-talsmændene forsikrede i øvrigt, at en række af begrænsningerne for kvinder kun er at anse som midlertidige, og at de vil blive lempet eller helt bortfalde, når Taliban får magten i hele Afghanistan.

Delegationen drøftede kvindeproblematikken med en række uafhængige kilder fra UN-organisationer og internationale og afghanske NGO'er, der generelt tog markant afstand fra Talibans kvindepolitik. En international NGO i Kabul kommenterede, at kvinders retsstilling i Kabul er forfærdende, og en UN-kilde i Islamabad udtrykte symbolsk, at "a basic part of the population is imprisoned". En række NGO'er i Peshawar anså det for absurd at udelukke 50% af den afghanske befolkning i en periode, hvor der er et behov for genopbygning og udvikling af landet.

Flere UN-kilder gav udtryk for, at Talibans kvindepolitik, efter deres opfattelse, ikke kan støttes på en fortolkning af Koranen, der f.eks. ikke diskriminerer over for kvinder i relation til adgangen til arbejde og uddannelse. Som de så det, har Talibans kvindesyn snarere sin rod i traditionelle stammebaserede sædvaner, hvoraf særligt den pasthunske – Pashunwali – har stærke patriarkalske træk. Som nævnt i afsnit 3.A.1.a.1 har Taliban sit udspring og magtbase i den pasthunske landbefolkning. De stillede sig endvidere tvivlende til, om Taliban virkelig vil lempe de indførte restriktioner for kvinder på et senere tidspunkt, bl.a. under henvisning til de gode sikkerhedsmæssige vilkår, som har været til stede i den sydøstlige del af landet, uden at dette har ført til ændringer der.

Flere kilder herunder en kilde ved den amerikanske repræsentation i Pakistan samt CCA bemærkede, at Talibans kvindepolitik er ens i hele det Taliban-kontrollerede område, men at den implementeres mere restriktivt i byerne. Dette skyldes naturligvis, at byerne og da særligt de større byer i langt højere grad end landområderne har udviklet en mere verdslig og vestligt præget livsstil, og at det er her erhvervsaktive, uddannede kvinder forekommer i størst tal. I landområderne derimod ligger opfattelsen og levevisen hos befolkningen generelt langt tættere op af Talibans, og der er f.eks. mange steder ingen tradition for undervisning af piger/kvinder.

Samme kilder gav dog udtryk for, at Taliban-bevægelsens restriktioner også i landområderne udgør en "kvalitativ ændring" i kvindernes situation, idet ét er *kulturelle og traditionsbestemte restriktioner* og sædvaner, mens egentlig *lovfæstning* er noget ganske andet. Sådanne udelukker nemlig, at kvinderne selv eller lokalsamfundene som helhed træffer et selvstændigt valg omkring kvinders adgang til at deltage i nærings- og samfundslivet, ligesom muligheden for at påvirke gennem oplysning ikke er til stede.

1. Skoleundervisning

Delegationen drøftede spørgsmålet om pigers adgang til skoleundervisning med en række Taliban-talsmænd, herunder Talibans ambassadør i Islamabad, underguvernøren i Jalalabad og guvernøren i Kandahar. Guvernøren af Kandahar, Mohamed Hassan, understregede i den forbindelse, at ordet *talib*, hvorfra Taliban har taget sit navn, betyder "student", at bevægelsen ikke er imod undervisning af piger, og at der da også findes pigeskoler. Underguvernøren i Jalalabad bemærkede, at Taliban tillader undervisning af piger op til 6. klasse i Herat, Kandahar og Kabul.

Talibans ambassadør i Islamabad henviste til en nylig rapport fra Swedish Afghanistan Committee, hvoraf det fremgår, at organisationen støtter skoler, hvor mere end 7.000 piger modtager skoleundervisning i det Taliban-kontrollerede område, og betonedde, at Taliban i fremtiden vil tillade skolegang for piger. Vedrørende udsigterne til videregående uddannelse af kvinder udtalte gu-

Fact-finding mission til Afghanistan

vernøren i Kandahar, at Taliban endnu ikke har gjort sig klar, i hvilket omfang dette vil kunne tillades. Man har indset, at der vil blive behov for kvindelige læger og sygeplejersker, men om også andre uddannelser vil kunne åbnes for kvinder, må fremtiden vise.

Delegationen drøftede det samme spørgsmål med en række uafhængige kilder blandt andet UN-repræsentationer og internationale og afghanske NGO'er. Flere af disse kilder oplyste over for delegationen, at alle pigeskoler - også private - blev lukket ved Talibans erobring af de større byer. For Kabuls og Herats vedkommende drejede det sig om et stort antal såvel grundskoler som højere skoler for piger. Flere kilder i Herat bemærkede ligeledes, at Herat er kendt som en handels- og kulturby med et højt uddannelsesniveau for både den mandlige og den kvindelige befolkning.

En UN-kilde oplyste, at alle kvindelige folkeskolelærere er blevet afskediget af Taliban, og da disse udgjorde langt majoriteten af underviserne i skolesystemet, er niveauet for undervisningen generelt sænket.

Den nuværende undervisning af pigerne foregår hovedsagelig i *såkalde hjemmebaserede skoler*. Samtlige uafhængige kilder, herunder UN-kilder, bemærkede, at undervisning af piger alene tillades på grundskoleniveau. En repræsentant fra den amerikanske repræsentation i Pakistan bemærkede hertil, at skoleundervisningen for piger er af meget begrænset omfang og alene omfatter undervisning i basale læse- og regnefærdigheder i private hjem. En NGO i Kabul oplyste, at Taliban tillader hjemmebaserede skoler, men at denne skoleform aldrig vil kunne dække undervisningsbehovet.

Flere uafhængige kilder, herunder UN-kilder, gav desuden udtryk for, at Talibans tolerance over for hjemmebaserede pigeskoler er regionalt bestemt, idet pigeskoler i højere grad tillades i *landområderne* end i byerne - særligt Herat og Kabul. En repræsentant fra den amerikanske repræsentation i Pakistan oplyste, at der i Kandahar findes sådanne hjemmebaserede pigeskoler - endda på højere niveau - hvorimod skoleundervisning af piger ikke tillades i Kabul. En række NGO'er i Peshawar bekræftede, at Taliban i visse områder - særligt på landet - tolererer hjemmebaserede skoler, og nævnte, at sådanne findes i Herat, Kunar, Laghman og Nangarhar, men ikke i Kabul. En afghansk NGO havde haft dårlige erfaringer med et forsøg med en hjemmebaseret skole i Fahrah, som Taliban lukkede efter et par måneder, og det var en generel kommentar, at Talibans reaktioner over for pigeskole-projekter er uforudsigelige.

Swedish Afghanistan Committee foretog, som nævnt ovenfor, i august 1997 en undersøgelse af, hvor mange piger der modtog undervisning på de skoler, komiteen støtter i landområderne i 9 provinser i det Taliban-kontrollerede område. Det fremgår af rapporten, at 7.341 piger modtog skoleundervisning på i alt 100 skoler. Af skolerne var 58 hjemmebaserede, 19 var pigeskoler og 23 blandede drenge- og pigeskoler, beliggende i provinserne Kabul, Kunar, Laghman, Nangarhar, Ghazni, Logar, Paktia, Paktika og Wardak.

En UN-kilde havde kendskab til, at Mullah Omar har fået præsenteret et forslag om etablering af ti skoler, hvoraf halvdelen skal være pigeskoler, og at denne har overladt den endelige beslutning i sagen til Supreme Shura i Kabul.

Delegationens kvindelige medlem besøgte i Kandahar en hjemmebaseret pigeskole. Skolen var startet på initiativ af en kvindelig skolelærer, der selv har tre piger, og som var repareret fra Quetta tre måneder tidligere. Undervisningen foregik i kvindens private hjem, og der var p.l. 65 piger i skolen. Der var imidlertid et yderligere potentiale på 2-300 elever. Skolen havde tre lærere, hvoraf to med egentlig læreruddannelse og en med landbrugsuddannelse. Eleverne var i alderen 7-13 år, og

pensummet bestod af undervisning i Koranen, pashtu, urdu og det engelske alfabet. Desuden lærte pigerne basale regnefærdigheder. I begyndelsen havde Taliban ikke kendskab til skolens eksistens, men Taliban er nu bekendt med undervisningen af pigerne og tillader dette.

Med hensyn til forholdene i *Kabul* by kunne en UN-kilde i byen oplyse, at bortset fra den nedenfor nævnte undervisning af gadebørn er der ikke adgang til skoleundervisning for pigerne i byen, idet de almindelige skoler ikke optager piger som elever og hjemmebaserede skoler p.t. ikke tolereres af Taliban.

Delegationen besøgte ASCHIANA, der er et gadebørnsprojekt i Kabul. Ud over to daglige måltider får gadebørnene undervisning i basale læse- og regnefærdigheder, oplysning om sundhedsforhold og forskellig oplæring i praktiske færdigheder som papirblomsterbinding etc. Ved Talibans indtagelse af Kabul blev ASCHIANA nægtet muligheden for at arbejde med pigerne, og alle kvindelige lærere - der udgjorde størstedelen af underviserne ved projektet - blev afskediget. Det er efterfølgende lykkedes ASCHIANA at overtale Taliban til inddragelse af piger, da disse alligevel arbejder på gaden. Projektet har p.t. 125 drenge og 43 piger tilknyttet, og der er samme skolepensum for drenge og piger. Sundhedsministeriet i Kabul har tilladt, at man arbejder med børn i alderen op til 7 år, men Departementet for Fremme af Dyd og Forebyggelse af Last har tilladt, at ASCHIANA arbejder med piger op til 9-10 år, hvis de ikke er fysisk udviklede. ASCHIANA har efter indledende undervisning fået optaget 47 drenge i de almindelige skoler, men ingen piger, da dette ikke tillades af myndighederne.

Vedrørende forholdene i *Herat* by bemærkede en UN-kilde, at Taliban tolererer hjemmebaserede skoler for piger, men at de almindelige skoler kun optager drenge.

Flere kilder, herunder UN-kilder, bemærkede til den forskellige reaktion over for de hjemmebaserede skoler, at Taliban-bevægelsen holdningsmæssigt er splittet med hensyn til pigers undervisning. Det var opfattelsen, at mere moderate kræfter selv blandt ledende talibaner ønsker skolegang for pigerne, og man kendte eksempler på sådanne, der sender deres egne døtre i skole i Quetta i Pakistan.

Med hensyn til befolkningens ønsker generelt til undervisning af piger og navnlig til landbefolkningens holdning hertil, var meningerne blandt delegationens uafhængige kilder delte.

En UN-kilde refererede til en undersøgelse blandt pashtu-kvinder fra landområderne i Afghanistan, der viste, at et flertal af kvinderne anså skolegang og undervisning af piger for af største vigtighed. En anden UN-kilde og en repræsentant for den amerikanske repræsentation i Pakistan mente, at den manglende adgang til undervisning af piger var en medvirkende årsag til de for tiden lave rekrutteringstal for afghanske flygtninge i Pakistan. En international NGO havde hørt om tilfælde, hvor forældre havde klædt deres piger i drengetøj og indskrevet dem som drenge i skolerne. Endelig bemærkede en afghansk NGO, at der blandt afghanere udtrykkes bekymring for specielt teenagepigernes situation, idet den manglende mulighed for undervisning og personlig udvikling kombineret med de øvrige adfærdsmæssige restriktioner for kvinder kan resultere i psykiske problemer.

En UN-kilde og en international NGO bemærkede derimod, at livet på landet ikke har ændret sig meget med Talibans komme, herunder synet på undervisning af piger. En anden UN-kilde oplyste med reference til situationen i de afghanske flygtningelejre i Pakistan, hvor der er lige adgang til skoleundervisning for drenge og piger, at man havde konstateret, at kun 5% af pigerne blev sendt i

skole af deres forældre. Efter en målrettet indsats var dette tal nu bragt op på 10%, og UNHCR havde nu svært ved at imødekomme ønskerne til undervisning

2. Påklædningskrav, begrænsninger i bevægelsesfrihed og sanktioner for overtrædelse af påbud.

Følgende edikt af 17. december 1996 henvender sig til de lokale enheder af det religiøse politi og vedrører adfærdsmæssige restriktioner for kvinder:

“Forebyggelse af oplojer og utildækkede kvinder(Be Hejab):

Ingen chauffører må køre med kvinder, der bærer en iransk burqa (Chador). Ved overtrædelse af dette forbud straffes chaufføren med fængselsstraf. Hvis kvinder træffes med denne tildekning i gaderne, vil man henvende sig på bopælen og straffe kvindens mand. Hvis kvinder bærer stimulerende og forførende tøj eller ikke er ledsaget af en nær mandlig slægtning, må chauffører ikke tage dem med.”

Delegationens oversættelse, se i øvrigt bilag 11.

a. Påklædningskrav:

Delegationen drøftede Talibans forskellige adfærdsmæssige restriktioner over for kvinder herunder i form af krav til påklædning med bl.a. underguvernøren i Jalalabad, Kabuls borgmester, repateringsministeriets repræsentant i Kandahar og en repræsentant for udenrigsministeriet i Herat. Underguvernøren i Jalalabad bemærkede generelt, at påklædningskravet følger af Koranen, og repateringsministeriets repræsentant i Kandahar supplerede, at den islamiske klædedragt for kvinder er *burqa* (der udgør en fuldstændig tildækning, hvor kvindens ansigt er dækket af et stykke broderet stof), men Taliban tillader nu også anvendelsen af *chador* (der udgør en tildækning af kvindens krop og hoved, men hvor hele eller dele af kvindens ansigt er frit). Repræsentanten for udenrigsministeriet i Herat beskrev nærmere, hvorledes *burqaen* skal dække hele kroppen og ikke må være gennemsigtig og ikke for stram, således at man kan se kroppens aftegning. Denne Taliban-talsmand nævnte, at alene i nødstilfælde kan det være nødvendigt, at en kvinde afdækker sit ansigt eksempelvis ved lægebehandling. Dette skyldes, at en kvindes øjne kan virke sexuel stimulerende. Endvidere kan kvinder virke forstyrrende på soldaterne, der skal koncentrere sig om at kæmpe for bevægelsen.

Med hensyn til *sanktionerne* for manglende efterlevelse af tildækningskravene, bemærkede lederen af Departementet for Fremme af Dyd og Forebyggelse af Last, Mawlawi Qalamuddin, som nævnt i afsnit 1.A.5., hvortil der henvises, at det religiøse politi ikke har kompetence til korpørligt at afstraffe kvinder, men at dette kan forekomme på grund af private stridigheder. Han var endvidere bekendt med, at talbaner har slået kvinder for manglende efterlevelse af tildækningskravet, men dette har ikke været medlemmer af det religiøse politi.

Samme emne blev drøftet med en række uafhængige UN-kilder og NGO'er. De uafhængige kilder var generelt enige om, at strengheden i håndhævelse af kravene til tildækning er regionalt bestemt, idet Talibans religiøse politi implementerer deres politik mere restriktivt i byerne end på landet. Flere af kilderne bemærkede, at det religiøse politis sanktionering er arbitrær og uforudsigelig og i nogen grad afhængig af Talibans succes ved fronten. For eksempel manifesterede det religiøse politi indtagelsen af Mazar-i-Sharif i maj 1997 med at slå hårdt ned på befolkningen i byerne med en intensiv sanktionering af bl.a. kravene til tildækning.

En række UN-organisationer i *Kabul* nævnte blandt andet, at en gruppe kvinder blev korporligt afstraffet i januar/februar 1997, da de forsøgte at iføre sig *chador* i stedet for *burqa*, og at kvinder nu skal bære den fuldstændigt tildækkende *burqa* for at undgå det religiøse politis afstraffelse. En NGO i *Kabul* definerede det religiøse politis overgreb som en institutionaliseret undertrykkelse af en befolkning under besættelse - og en til tider systematisk undertrykkelse. Samme kilde understregede, at kvinder stadig risikerer at blive afstraffet korporligt ved manglende efterlevelse af tildækningskravet. Siden primo oktober 1997 havde der været mere roligt i *Kabul*, uden at kilden dog så det som et udtryk for en liberalisering fra Talibans side. Der var formentlig alene tale om en midlertidig tilstand, og man vil nok blive desillusioneret, hvis man tror, at forholdene vil ændre sig fundamentalt.

To kvinder, som delegationens kvindelige medlem talte med i Herat, og hvoraf den ene oplyste at have studeret i *Kabul*, fortalte, at i Najibullah-tiden (frem til 1992) var kvinders påklædning i *Kabul* helt valgfri og mange gik i kort nederdel og utisløret. I Mujahedin-tiden (1992-96) blev påklædningskravene strengere og nederdelene erstattet af pøsede bukser og sjal. Denne påklædning bar ca. 50% af kvinderne, mens resten gik egentlig tisløret.

Med hensyn til implementeringen af tildækningskravet i Herat oplyste en international NGO i Herat og flere afghanske NGO'er, at kvinder risikerer korporlig afstraffelse ved manglende efterlevelse af kravene til tildækning. Man bemærkede således, at kvinder med undtagelse af *koochies* (nomader), "ældre" kvinder, og shia-muslimske kvinder, skal bære fuld tildækning i form af *burqa*.

Vedrørende definitionen af "ældre" kvinder fik delegationen oplyst, at der ikke er tale om et alderskriterium, men alene om en vurdering af, om pågældende kan virke seksuelt tiltrækkende på mænd eller ikke. Vedrørende shia-muslimske kvinder blev det oplyst, at man de seneste måneder har set dem bære den *iranske burqa (chador)*, hvor ansigtet ikke er tildækket, og at dette tilsyneladende accepteres af Taliban. I Herat så delegationen selv flere kvinder i *chador*, og konstaterede, at disse er let genkendelige ikke blot på grund af, at ansigtet ikke er tildækket, men også fordi sjålet typisk er blå med små hvide blomster på.

Vedrørende situationen for andre kvinder oplyste en international NGO i Herat, at der for et par måneder havde været en episode, hvor nogle kvinder forsøgte at overskride påklædningskravene. Myndighederne greb ind, og en kvinde kom alvorligt til skade. En afghansk NGO nævnte, at det religiøse politi, når kvinder straffes, typisk slår dem med en læderbeklædt stok, gerne over ryggen. Det religiøse politi patruljerer regelmæssigt i byen, og så sent som to uger før delegationens ankomst, fandt der en intensiv *razzia* sted.

Med hensyn til spørgsmålet om *tildækningen for Taliban* bemærkede DACAAR i Herat, at 90-95% af kvinderne gik med tildækning i form af *burqa* eller *chador* i Herat. CHA i Herat nævnte, at mange shia-muslimske kvinder gik med *chador* før Talibans indtagelse, men der var også mange

kvinder, som ikke var tildækket. Under det ovennævnte møde med to uddannede kvinder fra Herat, som delegationens kvindelige medlem afholdt, vurderede disse, at før Taliban gik cirka 30% typisk ældre kvinder med *burqa*, 50 % brugte *chadornamaz* (der udgør en tildækning af kvindens krop og hoved, og hvor ansigtet er frit, men kan dækkes af et slør) i Herat, og en mindre gruppe på 20 %, typisk kvinder under uddannelse, var tildækket i form af en jakke og tørklæde.

Adskillige uafhængige kilder, herunder DACAAR i Herat, nævnte, at kravene til tildækning på landet var mere afslappede, og at kvinderne typisk bar henholdsvis *burqa* og *chador* afhængig af traditionen i det lokale samfund.

En afghansk NGO oplyste over for delegationen, at en *burqa* koster 2500-3000 afghanis, og i fattige familier må kvinderne derfor være 5-6 om en *burqa*, hvilket i sig selv begrænser deres bevægelsesfrihed.

b. Krav om ledsagelse af mandlig slægtning:

Kabuls borgmester oplyste omkring implementeringen af kravet om ledsagelse, at kvinder nu kan gå uledsagede på gader og i butikker, men hvis de tager en taxi eller kører i en privat bil, anbefaler Taliban ledsagelse af en mandlig slægtning. Ligeledes bemærkede repareringsministeriets repræsentant i Kandahar, at Taliban har instrueret taxi-chauffører om, at de ikke skal køre med kvinder, der ikke er ledsaget af en mandlig slægtning.

Med hensyn til kravet om ledsagelse af en mandlig slægtning var det delegationens egen iagttagelse - blandt andet ved køreture i Jalalabad, Kabul, Kandahar og Herat - at Taliban tilsyneladende ikke fastholder denne restriktion af kvinders bevægelsesfrihed, idet kvinder sås i gaderne alene eller typisk et par stykker ad gangen.

UNHCRs lokalkontor i *Kabul* bemærkede hertil, at indtil marts/april 1997 gik kvinder ledsaget af en mandlig slægtning, men nu reagerer Taliban ikke længere over for uledsagede kvinder, der dog typisk færdes et par stykker sammen. UNOCHA-Kabul nævnte ligeledes under et møde, at der ikke stilles krav til, at kvinder skal være ledsagede af en mandlig slægtning, men at de typiske går 2-3 ad gangen.

To uddannede kvinder i *Herat*, som delegationens kvindelige medlem afholdt møde med, forklarede, at Taliban ved indtagelsen af Herat by i september 1996 proklamerede over radioen, at kvinder alene måtte gå i gaderne ledsaget af en nær mandlig slægtning. Umiddelbart herefter sanktionerede det religiøse politi overtrædelse af dette påbud, men restriktionen kunne rent praktisk ikke opretholdes, og Talibanerne slår derfor generelt ikke ned på uledsagede kvinder længere.

Kvinderne gav imidlertid udtryk for, at frygten for overgreb fortsat er der, idet ediktet om kvinders ledsagelse ikke er trukket tilbage, og det religiøse politi kan reagere pludseligt og uforudsigeligt, typisk når de har haft succes ved fronten. En kilde ved den amerikanske repræsentation i Pakistan kunne primo november 1997 berette om korporlig afstraffelse for et par måneder siden af en kvinde, der gik uledsaget i Herat.

I *Kandahar* bemærkede en UN-kilde, at der havde været problemer med, at kvinder, der arbejdede ved hospitalet i Kandahar, blev intimideret, hvis de gik uledsagede til og fra arbejde. Problemet er imidlertid ikke stort nu.

En UN-kilde i *Jalalabad* nævnte, at kvinder skal bære burqa, og at manglende efterlevelse af dette påbud typisk straffes med slag over ryggen. Ligeledes skal kvinder sidde bagest i biler og busser, og hvis kvinder sidder ved siden af chaufføren vil denne eventuelt også blive straffet af det religiøse politi.

3. Uddannede kvinders forhold

Som nævnt ovenfor under beskrivelsen af Taliban's indstilling til skoleundervisning for piger oplyste guvernøren i Kandahar over for delegationen, at Taliban umiddelbart kun ser et meget begrænset behov for kvinder med højere uddannelse og da primært i sundhedssektoren. Om andre højere uddannelser vil blive åbnet for kvinder er ikke bestemt og må afgøres i fremtiden. En repræsentant for Udenrigsministeriets afdeling i Herat bemærkede, at Taliban ikke vil tillade kvinder at uddanne sig eller arbejde bortset fra studier i Koranen og særlige beskæftigelser som sygeplejerske og læge.

Delegationen drøftede tillige forholdene for uddannede kvinder med en række uafhængige kilder. Flere kilder gav udtryk for, at en forholdsvis lille del af den kvindelige befolkning i Afghanistan har fået en videregående uddannelse. UNOCHA nævnte, at dette vel på landsplan udgjorde omkring 2%, og to uddannede kvinder i Herat mente, at omkring 10 % af den kvindelige befolkning i Herat havde fået en videregående uddannelse. En international NGO nævnte, at der har været gymnasier i Herat i 70 år, og at kvinder traditionelt har kunnet uddanne sig i byen. Samme kilde bemærkede, at de første restriktioner med udelukkelse af kvinder fra uddannelse i Herat medførte demonstrationer fra kvindernes side.

En UN-kilde i Islamabad bemærkede, at uddannede kvinder er en udsat gruppe i det Taliban-kontrollerede område, og nævnte som et kuriosum, at afghanere i landområderne kalder kvinder - der er uddannet i det tidligere Sovjetunionen - for "sovjets". Samme kilde oplyste, at uddannede afghanere - og derved også kvinder - generelt er i risiko for repræsalier fra myndighederne, idet disse som de første mistænkes for manglende støtte til Taliban, der særligt rekrutterer medlemmer blandt den pashtunske landbefolkning.

En afghansk NGO bemærkede, at den udrensning, der er foretaget i den offentlige administration af personer uddannet i det tidligere Sovjetunionen, foruden lærerinder også omfattede kvinder inden for sundhedssektoren. Der henvises til afsnit 4.G.1. og til nedenstående afsnit om kvinders deltagelse i nærings- og samfundslivet.

En kilde ved den amerikanske repræsentation i Pakistan gav udtryk for, at uddannede kvinder generelt er udsatte, og at uddannede kvinder i Kabul dagligt må frygte overgreb. Samme kilde havde kendskab til tilfælde, hvor ægtemænd og sønner til uddannede kvinder havde været udsat for fysiske overgreb, på grund af at kvinderne havde fortsat med at arbejde ud fra hjemmet. Kilden bemærkede afslutningsvis, at uddannede afghanske kvinder har gode muligheder for at blive anerkendt som flygtninge i USA.

4. Deltagelse i næringslivet og samfundslivet i øvrigt.

Som nævnt ovenfor er det Taliban's grundlæggende synspunkt, at kvindens plads er i hjemmet, og at manden er den primære forsørger. Man er, som guvernøren i Kandahar oplyste delegationen om, opmærksom på behovet for kvindelige læger og sygeplejersker, men om og i givet fald i hvilket omfang, der skal gives adgang til andre videregående uddannelser, må overvejes nøjere. På forespørgsel om Taliban f.eks. vil tillade en kvinde at drive en forretning i bazaren, svarede guvernøren, at det vil man nok ikke. Delegationen forespurgt specifikt til situationen for de mange krigsenker og disses muligheder i samfundet. Hertil svarede guvernøren, at dels har den afdøde mands familie en forpligtelse til at sørge for en enke, dels kan hun gifte sig igen, og endelig har de f.eks. mulighed for at købe tøj i bazaren og videresælge dette i landsbyerne. Indgåelse af nyt ægteskab kan dog først finde sted, når den tidligere ægtemands død er endeligt fastslået, hvilket i et land, hvor mange mænd dræbes under kamphandlinger, kan give anledning til problemer.

Vedrørende beskæftigelsesmuligheder for kvinder i øvrigt oplyste flere Taliban-talsmænd herunder underguvernøren i Jalalabad, at man tillader kvinder at arbejde i markerne og i hjemmet f.eks. ved tæppevævning eller for den sags skyld som skolelærere under ved hjemmebaserede skoler.

Taliban har lovfæstet deres politik på dette område i en række edikter. Af særlig relevans er edikt nr. 77/50 af 20. juli 1997, hvor Departementet for Fremme af Dyd og Forebyggelse af Last henviser sig til UN-systemet. Taliban udtaler her overordnet om kvinders adgang til arbejde, at:

1. *Humanitær assistance fra udenlandske organisationer fillades betingelsesløst under forudsætning af, at denne assistance er i overensstemmelse med den islamiske sharia-lovgivning.*
 3. *Det er en betingelse for udenlandske og afghanske organisationer, at de overholder de islamiske regler i vores land vedrørende manglende adgang til arbejde for kvinder og påbudet om, at de skal tage ophold i deres hjem.*
 3. *Kvinder har ikke ret til at arbejde i et kontor med undtagelse af sundhedsinstitutioner og hospitaler."*
- (delegationens egen oversættelse til dansk, se i øvrigt bilag 11)

Under drøftelse af ovennævnte spørgsmål med en lang række uafhængige kilder, herunder UN-kilder, gjorde disse uden undtagelse det klart, at Taliban effektivt nægter kvinder adgang til andet end rent elementær uddannelse og til arbejde uden for hjemmet bortset fra i enkelte særlige professioner typisk i sundhedssektoren. Undtagelserne i dette ellers totale beskæftigelsesforbud skyldes alene en uløselig konflikt mellem Taliban's ønske om, at kvinder hovedsagelig skal opholde sig i hjemmet og beskæftige sig med familien, og deres ønske om at kvinder ikke skal vise sig for andre mænd end deres ægtemænd, heller ikke f.eks. i forbindelse med lægebesøg. En enkelt kilde nævnte, at også politisektoren er undtaget fra det generelle forbud mod beskæftigelse af kvinder, og at dette netop bygger på behovet for kvindelige bejere til at tage sig af kvindelige indsatte.

De uafhængige kilder fortalte ligeledes enstemmigt, at kvinder systematisk er blevet udelukket fra de højere læreanstalter f.eks. i Kabul og Herat og nævnte som et eksempel, at kvindelige studerende

ved et ingeniørstudium i Herat havde måttet opgive deres uddannelse efter 1 ½ års studier. Endelig berettede man også om lukning af en sygeplejeskole for kvinder i Kandahar til trods for den ovennævnte erkendelse af et behov for kvindeligt sygeplejepersonale.

Vedrørende forholdene for enker bekræftede bl.a. en UN-kilde, at den traditionelle islamiske familietradition påbyder den afdøde mands familie at hjælpe enken, og at hun også har mulighed for at gifte sig igen. Desværre er familiesystemet på grund af den langvarige borgerkrig og de mange mænd, som er blevet dræbt i den forbindelse, i mange tilfælde ikke længere i stand til at yde den forudsatte støtte. Dette har, specielt i Kabul, ført til, at man nu som noget helt enestående ser kvinder tigge i gaderne, hvilket ellers er helt uænkeligt. Delegationen så selv under sit ophold i Kabul adskillige kvinder, som tiggede.

På samme vis er samtlige kvindelige skolelærere blevet afskediget, og da disse udgjorde hovedparten af underviserne i grundskolen, betonedes flere kilder, at denne beslutning har sænket undervisningsniveauet i grundskolen væsentligt. Det tidligere nævnte gadebørnsprojekt - ASCHIANA - kunne ligeledes berette, hvorledes man måtte hjemsende alle kvindelige lærere, der udgjorde størsteparten af underviserne ved projektet. Det var, da delegationen besøgte projektet primo november 1997, fortsat ikke muligt for ASCHIANA at beskæftige kvinder.

Flere uafhængige kilder bemærkede, at Talibans forbud mod kvinders beskæftigelse i begyndelsen var absolut, men at bevægelsen efter nogen tid tillod *beskæftigelse inden for sundhedssektoren*. Denne åbning hænger ifølge kilderne sammen med Talibans sundhedspolitik, hvorefter hospitalerne opdeles i rene mande- og kvindeafsnit med fortrinsvis kønsopdelt personale, og Taliban således erkende et behov for kvindelige sygeplejersker og læger.

Der findes nu kvindelige sygeplejersker og læger i Kabul, mens det f.eks. i Kandahar ikke er lykkedes at ansætte nogen afghansk kvindelig læge ved det ICRC-støttede hospital i byen, angiveligt på grund af frygt for repræsalier. En NGO i Herat havde ligeledes haft problemer med at finde kvindelige læger til sundhedsprojekter i Farah-provinsen.

Talibans udelukkelse af kvinder fra arbejdsmarkedet har naturligvis påvirket alle UN-afdelinger og NGO'er, der arbejder i Afghanistan, og adskillige af disse fortalte om, hvorledes de var nødsaget til at hjemsende kvindeligt personale, der således har måttet fortsætte arbejdet fra hjemmet i det omfang, dette er muligt.

ACBAR fremviste følgende erklæring fra Departementet for Fremme af Dyd og Forebyggelse af Last :

"ERKLÆRING

Vi anmoder venligt alle vores afghanske søstre om ikke at ansøge om ansættelse ved udenlandske agenturer, og de bør ikke gå der. I så fald vil det være deres eget ansvar, hvis de blive forfulgt, truet og underkastet undersøgelser af os.

Vi anmoder alle udenlandske agenturer om at respektere den af den islamiske afghanske stat udstedte regulering og afstå fra at ansætte afghansk kvindeligt personale "

(Delegationens egen oversættelse til dansk, se i øvrigt bilag 11)

Fact-finding mission til Afghanistan

Enhver ansættelse af og assistance til kvinder skal endvidere tillades af Departementet til Fremme af Dyd og Forebyggelse af Last, jf. departementets edikter af 20. juli 1997 pkt. 7, se bilag 11.

En række uafhængige kilder forklarede, at Talibans kvindepolitik og de deraf følgende adfærdsmæssige og bevægelsesfrihedsmæssige restriktioner kan besværliggøre og endog helt hindre ansættelse af afghanske kvinder, uanset at sådan ansættelse formelt set tillades af Departementet til Fremme af Dyd og Forebyggelse af Last. Flere UN-repræsentationer og NGO'er nævnte for eksempel, at kravet om, at afghanske kvinder ikke må køres af en mandlig chauffør uden ledsagelse af en nær mandlig slægtning, i flere tilfælde effektivt har hindret kvinders beskæftigelse.

Adskillige UN-kilder og NGO'er oplyste, at det religiøse politi ikke tillader, at kvinder arbejder i et kontormiljø – uanset at der i kontoret ikke kommer mandligt personale. Flere organisationer har forsøgt at etablere kontorer med udelukkende kvindelige ansatte, for at disse kan drage fordel af at indgå i et arbejdsteam. Dette er imidlertid stoppet af Taliban, der alene tillader kvinder - bortset fra dem der arbejder i sundhedssektoren - at arbejde ud fra deres private hjem. Dette besværliggør naturligvis kvindernes arbejde, ligesom instruktion af og kontrol med de pågældende vanskeliggøres af, at sådant kun kan foretages af andre kvinder.

Såvel UN-organisationer som NGO'er kunne endvidere berette om *arbitrære indgreb* fra Talibans side over for kvindelige ansatte ved organisationerne. En UN-kilde i Kabul fortalte, at seks kvindelige ansatte ved et projekt, der var godkendt af Reparatringsministeriet, blev arresteret den 1. oktober 1997 af ukendte årsager af det religiøse politi på ordre fra Justitsminister Turabi og tilbageholdt i 30 timer. Man havde, da delegationen besøgte Kabul, endnu ikke opnået de nødvendige sikkerhedsgarantier fra det religiøse politi til, at man turde genåbne projektet.

Ligeledes var fem kvinder, der arbejdede ved et nødhjælpsprojekt for krigsenker, igangsat af en international NGO, blevet standset på gaden af det religiøse politi i maj 1997 i Kabul og korporligt afstraffet uden nogen særlig begrundelse.

På samme vis nævnte en UN-kilde, at sundhedspersonale - trods den formelle tilladelse til at arbejde - frygter overgreb fra det religiøse politis side, og at der bl.a. af den grund er vanskeligheder med rekruttering og fastholdelse af blandt andet kvindelige afghanske læger.

Endelig bemærkes, at delegationen i *Herat*, i bazaren nær den Blå Moske, så en lille gruppe kvinder, som solgte varer fra interimistiske boder på gaden. Delegationen forespurte via tolken, om de havde tilladelse hertil og fik som svar, at Taliban havde givet tilladelse, og at de ikke havde haft problemer, siden de begyndte forretningen.

5. Sanktioner overfor kvinder

Der henvises til behandlingen af spørgsmålet under punkt 2 og 4 i dette afsnit.

6. Kvinders forhold i Hazarajat.

Delegationen fik som tidligere nævnt alene lejlighed til at besøge Bamian i det af Den Nordlige Alliance kontrollerede område. Området, der udgør den centrale del af Hazarajat, er, som navnet

anyder, hjemstед for hazara'erne, og den politiske og militære magt i området udøves af Hezb-i-Wahdat. Situationen for kvinder i Hazarajat blev drøftet med en række myndighedspersoner og uafhængige kilder, herunder UN-kilder.

Qurhan Ali Airfani, viceleder i Hezb-i-Wahdat, oplyste, at kvinder har lige rettigheder med mænd i Hazarajat inklusive på det politiske område. Kvinder kan således blive medlemmer af Hazarajat's centrale styrende organer, ligesom man har nedsat en særlig kvindekomite, der refererer direkte til Hezb-i-Wahdat Centrale Komite, hvis opgave er at sikre kvinders ligestilling.

Delegationen mødtes med to ledende medlemmer af Kvindekomiteen, begge med akademisk baggrund, og disse kvinder bekræftede, at hazara-kvinder er politisk ligestillede med mænd. De oplyste dog også, at kvinder er talmæssigt underrepræsenteret i alle offentlige myndigheder, væsentligst på grund af at kvinder traditionelt ikke har modtaget højere uddannelse i større tal.

Vedrørende *skoleområdet* oplyste kvinderne, at der er lige adgang for piger og drenge til at modtage undervisning, men at der generelt er store mangler i skolesystemet. De vurderede således analfabetismen i Hazarajat til at være ca. 90%. I Bamian findes 8 pigeskoler og 4 fællesskoler. I nogle områder af Hazarajat har der været tradition for separat undervisning for piger og drenge, men udviklingen de senere år er gået i retning af fælles undervisning. Typisk undervises børnene sammen til de fylder 9 år. Derefter deles klasserne efter køn. Blandt de piger, som mødte undervisning i Hazarajat nu, er en del IDP's fra Kabul og andre steder i Afghanistan.

Med hensyn til *videregående uddannelse* oplyste kvinderne, at der i Bamian findes et universitet med 4 fakulteter. Optagelseskravene er ens for begge køn. Dog er ud af universitetets nuværende ca. 300 studerende kun 13 kvinder. Som forklaring herpå anførtes, som ovenfor nævnt, at man traditionelt ikke har satset på kvinder i uddannelsesmæssig sammenhæng. De fleste af de nuværende kvindelige studerende ved universitetet er da også IDP's fra Chazni og Kabul.

På spørgsmål om kvinders adgang til *beskæftigelse og deltagelse i samfundslivet* i øvrigt oplyste Kvindekomiteens repræsentanter, at der er kvindelige undervisere ved universitetet, at kvinder har lige adgang med mænd til akademisk arbejde, at kvinder kan drive forretning f.eks. i bazaren, at de kan erhverve og køre bil, og at de også i landbruget arbejder på lige fod med mændene.

Der er ingen restriktioner på kvinders *bewæghedsfrihed* eller andre særlige adfærdsmæssige krav. Traditionelt bærer størstedelen af kvinderne chador (i form af et tørklæde, der dækker håret) og nogle vælger at gå yderligere tildækket.

Hvad angår *civile rettigheder* oplyste Kvindekomiteens medlemmer, at foreldre har fælles foreldremyndighed over børn i ægteskabet. I tilfælde af skilsmisse, hvilket forekommer yderst sjældent, overgår forældremyndigheden til manden. Ægteskaber i Hazarajat er typisk arrangerede af familierne, men i mere uddannede kredse er det normalt, at såvel mænd som kvinder selv vælger deres ægtefælle.

Delegationens uafhængige kilder, herunder UN-kilder, bekræftede i store træk de ovenfor anførte oplysninger om kvinders forhold i Hazarajat. De understregede dog også, at analfabetisme er et massivt problem for begge køn, og at uddannede kvinder udgør en meget lille minoritet i hazara-samfundet.

F. Religiøse forhold.

Islam er den officielle religion i Afghanistan, og 80-85% af befolkningen tilhører den sunni-muslimske retning, mens shia-muslimer (både imami og ismaili) udgør cirka 15 % af befolkningen. Hovedparten af shia-muslimerne er hazaras. Andre vigtige shia-muslimske grupper er Qizilbash og Ismaili. Desuden findes der i landet mindre grupper af sikher, hinduer og jøder.

1. Shia-muslimer

Guvernøren i Kandahar oplyste, at Taliban ikke følger shia-muslimerne, som man i det store hele lader passe sig selv, hvis de blot ikke engagerer sig i aktiviteter for modparten. En UN-kilde i Kandahar havde heller ikke kendskab til overgreb mod shia-muslimer i byen.

UNHCRs lokalkontor i Herat oplyste, at der i Herat by er en del shia-muslimer, hvoraf de fleste er etniske hazara, men også nogle tajiker er shia-muslimer. Der er fem moskeer og fem shia-skoler i byen, som i det daglige synes at fungere uhindret.

En anden UN-kilde, der i relation til dette spørgsmål ønskede at være anonym, bemærkede generelt, at der har fundet en del diskrimination og overgreb sted over for shia-muslimer i Herat-provinsen, og at denne behandling synes bevidst og systematisk fra Talibans side. Efter kildens vurdering har der i mange tilfælde været tale om religiøs forfølgelse, og der henvises i den forbindelse til en konkret sag om tilbageholdelse, som man havde undersøgt nærmere, og hvor Taliban skriftligt havde oplyst, at pågældende var tilbageholdt "for the crime of being Shia". Taliban har ligeledes forbudt visse traditionelle religiøse ritualer i Sufi helligdomme i Herat og omegn med trussel om straf ved overtrædelse af forbudet. UN-kilden betonedes, at der historisk set ikke har været en sunni-shia konflikt i Herat, og at denne er opstået med Taliban.

Der henvises i øvrigt til dette afsnits punkt A.3 om frihedsberøvelser, hvor der bl.a. omtales frihedsberøvelse af religiøse ledere og andre ledende personer fra Shia-samfundet i Herat og frihedsberøvelse af hazaras i Kabul.

Endelig henvises til rapportens afsnit 4H. om etniske tilhørsforhold og behandlingen af hazara-befolkningen.

2. Ateister

Delegationen modtog yderst få oplysninger om ateisters forhold i det Taliban-kontrollerede område. En UN-kilde gjorde det dog klart, at i det omfang sådanne findes, må de holde meget lav profil.

3. Andre

Delegationen søgte hos forskellige kilder oplysninger om situationen for *Ismailiere* i den Taliban-kontrollerede del af Afghanistan.

Ismailierne er en shia-muslimsk sekt, som skilte sig ud fra hovedgruppen af shia'er i år 765. Gruppen har navn efter en søn, Isma'il, af den sjette af shia-muslimernes imamer, Ja'far al-Sadiq. En central placeret UN-kilde sidestillede ismailiernes situation med andre shia-muslimers, idet man dog samtidig gjorde opmærksom på, at ismailierne hovedsageligt er at finde i Afghanistans nordlige dele, og altså ikke i det Taliban-kontrollerede område.

Endelig bemærkede en UN-kilde i Kandahar, at man ikke havde kendskab til problemer for sikher og hinduer i byen.

G. Politisk tilhørsforhold.

1. Tilhørsforhold til PDPA-styret, herunder KHAD

Delegationen drøftede forholdene for personer med et tilhørsforhold til det tidligere PDPA-styre - herunder forholdene for tilbagevendende flygtninge - med Taliban, blandt andre repræsentanterne for repatrieringsministeriet i henholdsvis Jalalabad og Kandahar, og guvernøren i Kandahar, Mohamad Hassan. Disse Taliban-talsmænd oplyste sammenhængende, at personer med tidligere politisk medlemskab - og således også tidligere medlemskab af det kommunistiske parti - er omfattet af Talibans amnesti og således intet har at frygte fra Talibans side. Mohamad Hassan udtalte i den forbindelse, at alle kan vende tilbage til Afghanistan, hvis de vil arbejde for landet og respektere Islam. Talsmændene bemærkede, at alene personer, der er ansvarlige for kriminelle handlinger vil blive retsforfulgt i henhold til Sharia-lovgivningen, idet disse handlinger ikke er omfattet af amnestien. Der henvises til en nærmere gennemgang af Talibans amnesti under afsnit 5. Guvernøren bekræftede i den forbindelse på delegationens forespørgsel, at ganske mange tidligere PDPA-medlemmer i dag er at finde i Taliban's rækker. Repræsentanten for repatrieringsministeriet benægtede på forespørgsel, at ansatte i den offentlige administration, som også havde haft deres stillinger under PDPA-styret, i dag er mere udsatte for fyringer eller andre forholdsregler fra Talibans side end andre.

Delegationen drøftede samme emne med en række uafhængige kilder, herunder UN-kilder og en del internationale og afghanske NGO'er, og der var bred enighed om, at personer med et tilhørsforhold til det tidligere PDPA-styre udgør en særlig risikogrube i forhold til chikane og forfølgelse fra Talibans side. Samtalepartnere angav eksempler på personer, der tilhører denne risikogrube som tidligere ansatte i PDPA-administrationen, personer med anbefælsesbrev fra den tidligere regering eller medlemskab af det kommunistiske parti. Desuden tilhørte ifølge samtalepartnere personer med uddannelse fra henholdsvis det tidligere Sovjetunionen, Central Asien og det tidligere Østtyskland denne risikogrube.

Under delegationens besøg i Peshawar oplyste en række internationale og afghanske NGO'er, at der var rygter om afskedigelse af helt op til 2000 offentligt ansatte med henvisning til såvel medlemskab af det tidligere kommunistiske parti og ansættelse i PDPA-administrationen som til uddannelse i det tidligere Sovjetunionen eller Central Asien. CCA supplerede disse oplysninger med, at tidligere betalte officielle besøg i Sovjetunionen og indehavelse af et anbefælsesbrev fra PDPA har resulteret i afskedigelser.

I Afghanistan modtog delegationen fra flere uafhængige kilder oplysninger om, at Taliban skulle have foretaget en *udrensning* i den offentlige administration i Kabul. Således fremkom en række

Fact-finding mission til Afghanistan

UN-repræsentanter i Kabul med oplysninger om en større fyringsrunde i den offentlige administration, som skulle have fundet sted umiddelbart før delegationens ankomst til byen. De omfattede var, efter det oplyste, personer uddannet i det tidligere Sovjetunionen eller Østtyskland og/eller modtagere af anerkendelser for godt arbejde under PDPA-styret. Man havde ikke kendskab til antallet af afskedigede, men anslog det til at være hundredevis.

Endelig er delegationen, blandt andet gennem læsning af lokale pakistanske aviser, blevet bekendt med, at Taliban i slutningen af november måned 1997 foretog en udrensning af 70 lærere ved Kabul Universitet på grund af deres tilknytning til det tidligere kommunistiske styre. Det fremgik af avisoplysningerne, at yderligere 50 lærere risikerer afskedigelse, og at Taliban overvejer tilsvarende udensninger ved Nangarhar Universitetet i Jalalabad og ved Universitetet i Herat.

Delegationen drøftede spørgsmålet om eventuelle *tilbageholdelser* og *arrestationer* af personer med tilhørsforhold til det tidligere PDPA-styre med repræsentanter fra Taliban og en række uafhængige kilder.

Lederen af KHAD i Kandahar - der nu udgør Talibans sikkerhedstjeneste og kaldes Esikhaharat - oplyste, at Taliban har tilbageholdt PDPA-folk og tidligere KHAD-medarbejdere. Man var især interesseret i at få fat i tidligere KHAD-folk, som i vid udstrækning har gjort sig skyldige i tortur og drab. Man havde dog den vanskelighed, at mange af dem har forladt landet eller skiftet opholdssted og eventuelt udseende. Endvidere var det meget begrænset, hvor meget arkivmateriale vedrørende KHAD, der var til rådighed, dels fordi meget var blevet ødelagt allerede inden Najbullahs fald, dels fordi Rabbani-styrets folk fortsat er i besiddelse af det meste af resten.

UNSCMA havde kendskab til, at Taliban ved indtagelsen af Kabul fik adgang til gamle KHAD-arkiver - der var i Massouds besiddelse - og på denne baggrund har foretaget arrestationer. En uafhængig kilde, der i relation til dette spørgsmål ønskede at være anonym, oplyste ligeledes, at personer under mistanke for PDPA-baggrund er blandt de politisk tilbageholdte i Talibans fængsler. CCA havde ikke konkret kendskab til forfølgelse eller chikane af PDPA eller KHAD-medlemmer bortset fra afskedigelse fra offentlig ansættelse, men understregede, at størstedelen af de højtrangerende PDPA og særligt KHAD-ansatte allerede har forladt landet.

Med hensyn til spørgsmålet, om *medlemskab af PDPA i sig selv* kan medføre chikane og forfølgelse fra Talibans side, kunne det bekræftes af en centralt placeret kilde ved UN, der i relation til dette spørgsmål ønskede at være anonym. Denne kilde bemærkede, at spørgsmålet om risikoen for personer med tilknytning til PDPA-styret er modsætningsfyldt, idet en del højstående medlemmer af Talibanbevægelsen - inklusive adskillige militærkommandanter - tidligere har været kommunister og medlemmer af PDPA-partiet. Den beskyttelse, som disse personer nyder, udspringer i følge UN-kilden tilsyneladende af deres klantilhørsforhold og relationer til indflydelsesrige etniske- og familiebaserede grupperinger (*qawms*). Således vil medlemmer af indflydelsesrige *qawms* i højere grad kunne rehabiliteres i et Afghanistan under Taliban, end personer fra mindre indflydelsesrige *qawms*. Modsatningsvis kan en person, der mangler denne kulturelle og samfundsmæssige beskyttelse risikere chikane og forfølgelse fra Talibans side alene på baggrund af medlemskab af PDPA.

Betydningen af den ovennævnte kulturelle og samfundsmæssige beskyttelse blev understregt af samtalepartnere ved en UN-kilde i Herat, der var af den opfattelse, at enhver person med tilhørsforhold til PDPA kan få problemer med Taliban. Reaktionsmønsteret i Taliban har nemlig en sådan

arbitrær, usystematisk og uforudsigelig karakter, at samfundsmæssige magtstrukturer og private relationer til Taliban kan være helt afgørende for risikoen for overgreb. En afghansk NGO havde ikke konkret kendskab til overgreb på lavt rangerende PDPA-medlemmer. Samme kilde nævnte, at højt rangerende PDPA-folk ville kunne få problemer med Taliban, og størstedelen af dem havde forladt landet.

En UN-kilde i Kandahar udtalte tilsvarende, at der generelt er sikkerhedsproblemer for personer med tilknytning til det tidligere PDPA-styre. Kilden kunne dog også samtidig bekræfte, at en del PDPA-medlemmer nu er i Taliban, og at Taliban i visse tilfælde ligefrem aktivt søger at hverve medlemmer til bevægelsen blandt tidligere PDPA-folk. Der havde dog i de tilfælde kilden havde hørt om hovedsageligt været tale om enkeltpersoner med særligt værdifulde uddannelser, og navnlig folk med længerevarende militærteknologiske uddannelser, som f.eks. jagerpiloter. Flere andre kilder nævnte, at disse tidligere PDPA-folk naturligvis kan risikere - f.eks. hvis Taliban skulle få alvorlig modgang - at blive mistænkeliggjort med henvisning til deres fortid i PDPA..

Med hensyn til spørgsmålet om betydningen af *profileringsniveauet* inden for det tidligere PDPA-styre i relation til risikoen for overgreb fra Talibans side, udtalte en central placeret UN-kilde, at det er svært at beskrive et sådant profileringsniveau, og at spørgsmålet er dobbelttydigt. På den ene side er højprofilerede PDPA-medlemmer tilsyneladende i større risiko for forfølgelse, på den anden side er højtrangerende medlemmer sandsynligvis blandt de personer, der har bedst adgang til den ovenfor nævnte samfundsmæssige beskyttelse. UN-kilden vurderede dog, at man med rette kan sige, at højprofilerede PDPA-medlemmer generelt er i større risiko for forfølgelse end lavt profilerede. Samme UN-kilde mente ikke at kunne udelukke forfølgelse på baggrund af Talibans mistanke om tidligere PDPA-tilhørsforhold – uanset om mistanken var objektivt begrundet – ligesom kollektiv forfølgelse på grund af enkeltpersoners handlinger - eksempelvis af familiemedlemmer til PDPA-medlemmer - også kan forekomme i den afghanske sammenhæng.

Delegationen drøftede spørgsmålet om situationen for *personer, der er under mistanke for at have begået kriminelle handlinger* under PDPA-styret - herunder blandt andet af tidligere KHAD-folk - med en række Taliban-talsmænd, blandt andet lederen af Estikhabarat i Kandahar, guvernøren i Kandahar, Mohamed Hassan, og repræsentanter for repatrieringsministeriet fra henholdsvis Jalalabad og Kandahar.

Disse oplyste som ovenfor nævnt, at personer, der er ansvarlige for kriminelle handlinger, vil blive stillet til ansvar herfor i henhold til Sharia-lovgivningen. Guvernøren bemærkede i den forbindelse, at personer, der har begået kriminalitet og ødelagt landet vil blive krævet stillet til ansvar af befolkningen. Repræsentanten for repatrieringsministeriet fra Kandahar tilføjede, at alene det politiske medlemskab er omfattet af den af Taliban proklamerede amnesti. Lederen af Estikhabarat i Kandahar oplyste, at personer med ansvar for den tidligere sikkerhedsjeneste KHADs overgreb vil blive fængslet, at der vil være tale om en meget alvorlig sag, og at befolkningen vil kræve personens død. Han begrundede dette med, at mange afghanere har været fængslet, tortureret eksempelvis med elektrochok og dræbt af KHAD.

Delegationen drøftede tillige ovennævnte spørgsmål med en række uafhængige kilder. En UN-kilde, der i relation til dette spørgsmål ønskede at være anonym, oplyste, at personer med en tilknytning til det tidligere KHAD er meget forhadte i Afghanistan, og derfor generelt er i høj risiko for forfølgelse. CCA bekræftede, at der er særlige sikkerhedsproblemer for tidligere KHAD-ansatte, da befolkningen stadig opfatter dem for hovedansvarlige for deres lidelser.

Fact-finding mission til Afghanistan

Flere uafhængige kilder, herunder en UN-kilde i Kandahar, oplyste over for delegationen, at en person med tilknytning til det tidligere PDPA-styre, der var anklaget for mord under det kommunistiske styre, blev henrettet ved hængning i begyndelsen af november måned 1997 i Fahren-provinsen.

Med hensyn til spørgsmålet om risiko for *hævnangreb* fra befolkningens side over for personer med tilhørsforhold til PDPA og KHAD oplyste repræsentanten for repatrieringsministeriet i Kandahar, at Taliban beskytter sådanne personer mod private overgreb.

En centralt placeret UN-kilde havde ikke kendskab til nylige selvtrægst handlinger fra befolkningens side over for PDPA-medlemmer eller i øvrigt, og var af den opfattelse, at selvtrægt ikke tolereres. I de byområder, der kontrolleres af Taliban, er der tilmed en streng ordenshåndhævelse og derfor meget få incitamenters til selvtrægst handlinger - uanset om disse skulle rettes mod Taliban selv eller andre. Det er den officielle politik, at Taliban-bevægelsen - og herved særligt det såkaldte Departementet til Fremme af Dyder og Forebyggelse af Laster - har monopol på alle handlinger, der relaterer sig til den offentlige sikkerhed, kriminalitet og implementeringen af islamsk lovgivning. Der kan dog være regionale forskelle, således at forholdene f.eks. kan være forskellige i Jalalabad og Kandahar i sammenligning med Kabul og Herat.

CCA vurderede derimod, at personer med tilknytning til PDPA - herunder særligt til KHAD - og som af befolkningen mistænkes for at have været direkte involveret i tortur og drab - kan risikere hævnangreb i form af eksempelvis kidnapning og drab.

Endelig nævnte både UN-kilder og internationale og afghanske NGO'er, at størstedelen af personer med en tidligere PDPA-baggrund har forladt landet, er at finde i IDP-lejre eller har taget ophold i den Nordlige Alliances område af frygt for Taliban. En UN-kilde i Herat bemærkede, at en del PDPA-personer var tilbage i Herat i Ismael Khans tid, men at disse forlod landet ved Talibans indtagelse af byen.

2. Andre

a. Tilknytning til Ismael Khan-styret

Delegationen drøftede forholdene for personer, der har haft tilknytning til den tidligere Ismael Khan-administration i Herat med diverse UN-kilder og såvel internationale som afghanske NGO'er i byen. Flere af disse kilder var af den opfattelse, at embedsmænd fra den tidligere Ismael Khan-administration fortsat arbejder i administrationen, driver forretning og generelt ikke har problemer med Taliban.

En NGO havde dog kendskab til, at en person, der tidligere havde haft en stilling indenfor Jamiat-regeringen, var blevet tilbageholdt to gange på samme dag af Taliban. En anden NGO bemærkede, at folk med tilknytning til Ismael Khan ganske sikkert blev dræbt i forbindelse med, at Taliban indtog Herat i september 1995. Byen blev ikke forsvaret og faldt således uden kamp. Alligevel lå der umiddelbart efter Talibans indrykning omkring 30 dræbte foran guvernørens bolig. En tredje NGO oplyste, at det politiske lederskab under Ismael Khan er flygtet til Iran, og at højiprofilerede embedsmænd, der fortsat opholder sig i byen, bliver overvåget af Taliban.

Endelig bemærkes, at Ismail Khan selv jo er i Taliban's varetægt, og at fængselsdirektøren for Sarpoza-fængslet i Kandahar oplyste, at en af de største grupper af indsatte i fængslet var tilhængere af Ismail Khan.

H. Etnisk tilhørsforhold.

Øget etnisk dimension i krigen:

Som nævnt i afsnit 1.A.5.drøftede delegationen den militære konflikt og forholdene for de forskellige etniske grupper i Afghanistan med en række samtalepartnere fra Taliban og uafhængige kilder. Man diskuterede forholdene for minoriteter i regionale områder, og om hvorvidt sådanne minoriteter har beskyttelsesproblemer. Desuden diskuteredes mulige tendenser til en øget etnisk dimension i borgerkrigen og de eventuelle fremtidige konsekvenser heraf, eksempelvis risikoen for etniske udrensninger.

Under drøftelse af ovennævnte problemstillinger betonedes guverneren i Kandahar, Mohamed Hassan over for delegationen, at alle etniske grupperinger kan være med i Taliban-bevægelsen. Foreholdt oplysninger om beskyttelsesproblemer for hazaras i det Taliban-kontrollerede område oplyste repræsentanten for repatrieringsministeriet i Herat, at dette ikke var sandt, og understregede, at hazaras kan bo uden problemer i det Taliban-kontrollerede område eksempelvis i Ghazni. Han bemærkede videre, at andre oplysninger er propaganda fra de iranske myndigheders side.

Samtlige uafhængige kilder herunder et bredt spektrum af UN-kilder og såvel internationale som nationale NGO'er gav derimod udtryk for, at der er en øget etnisk dimension i borgerkrigen i Afghanistan. Flere kilder henviste til overgreb og beskyttelsesproblemer for minoriteter i regionale områder - særligt ikke-pashuner i det Taliban-kontrollerede område, og pashuner i området kontrolleret af den Nordlige Alliance. Kilderne henviste bl.a. til informationer om massakrer i det nordlige på shia-muslimer - hvoraf nogle angiveligt var hazaras - arbitrære tilbageholdelser og arrestationer af etniske minoriteter samt henrettelser og dårlig behandling af krigsfanger.

En UN-kilde oplyste nærmere, at den etniske dimension i krigen følger de politiske linjer, idet partierne og militæralliancerne er baseret på etniske tilhørsforhold. Således vil eksempelvis en pashun i dag aldrig lade sig politisk repræsentere af en tajik og vice versa. På grund af denne øgede etniske polarisering er det svært at tilhøre en minoritet i landet. Dette gælder særligt for hazaras i Kabul og andre områder uden for Hazarajat og for pashuner i det nordlige Afghanistan. Det blev i den forbindelse nævnt, at Kunduz-pashuner i Pakistan er tøvende med at repatriere, fordi de udgør en minoritet i området.

En anden UN-kilde frygtede direkte, at krigen bevæger sig i retning af en etnisk konflikt og bemærkede, at der fandt en del overgreb overfor civile tajiker sted ved Talibanens indtagelse af Kabul. Kilden beskrev borgerkrigen som en konflikt om magt, hvor forsøget på landvindinger udvikler sig mod en etnisk konflikt.

En kilde ved den amerikanske representation i Pakistan kunne tilslutte sig bekyrningen for de pashunske befolkningsgrupper i det nordlige Afghanistan og begrundede dette med, at der kunne betynges en reaktion på Taliban's voldelige fremfærd i området, f.eks. i form af massakrer på den

pashunske civilbefolkning eller etnisk udrensning, hvis Kunduz indtages af den Nordlige Alliances styrker. Samme kilde nævnte, at Hezb-i-Wahdat står stærkt i Mazar-i-Sharif, hvilket har negativ indflydelse på behandlingen af hazara-befolkningen uden for Hazarajat - særligt i Kabul, Herat og Ghazni. En anden kilde ved repræsentationen var af den opfattelse, at Talbans ledelse ikke nødvendigvis stræber efter at skabe Afghanistan om til en pashtunsk stat, men snarere til en islamisk sådan. Længere nede i bevægelsens hierarki og blandt menigmand kan der derimod spores en stærk pashtunsk orientering.

Vedørende spørgsmålet om *etnisk udrensning* nævnte en centralt placeret UN-kilde, at Afghanistan ikke har haft etnisk udrensninger, men at der er sket en etnisk polarisering, særligt i forholdet mellem Taliban og hazara-befolkningen. Tendensen er dog ifølge kilden bekymrende. De seneste drab i Karachi på sunni-muslimske Ulema'er (religiøse lærere), som fandt sted primo november 1997 har haft en negativ indflydelse på Talbans holdning til shia'er - særligt Hazara-befolkningen - idet det er opfattelsen, at kun shia-muslimer kan være ansvarlige herfor. Også i det nordlige spores en etnisk polarisering, da civile pashtuner automatisk bliver betragtet som Talibaner.

En række UN-organisationer i Kabul gav udtryk for, at den i afsnit 1.A.5. beskrivne tvangsfordrivelse af mere end 200.000 indbyggere i Shomali-dalen næppe var etnisk betinget, men udgjorde et militærstrategisk tiltag fra Talbans side. Imidlertid har Kunduz-konflikten og arrestationerne af hazaras i Karte Seh i Kabul i 1997 etniske overtoner, og det er tvivst, hvorvidt dette kan udvikle sig systematisk på nationalt niveau.

En afghansk NGO, ADA, mente ikke, at der p.t. er eksempler på etnisk udrensning og vurderede, at befolkningen som sådan ikke ønsker et etnisk opdelt Afghanistan.

En række såvel internationale som afghanske NGO'er i Peshawar bemærkede, at som en konsekvens af den etniske polarisering er det ikke længere muligt for organisationerne at få civile pashtuner til at tage til Bamian, der er hazara-område, da disse frygter repræsalier på grund af deres etnicitet. NGO'erne var af den opfattelse, at kampene i Afghanistan har fået en etnisk dimension i modsætning til tidligere. ACBAR kommenterede, at særligt de seneste konflikter omkring Mazar-i-Sharif, hvor Taliban led et nederlag i maj, har forstærket de etniske konflikter.

1. Hazaras.

Ved en beskrivelse af situationen for hazara-befolkningen vil det efter delegationens opfattelse være relevant at tage udgangspunkt i den historiske og samfundsmæssige sammenhæng. Hazara-befolkningen, der p.t. udgør omkring 1-1,5 millioner, er af ukendt central-asiatisk sandsynligvis mongolsk afstamning og har traditionelt beboet deres hjemegn Hazarajat i det centrale Afghanistan. Hazarajat består af den nordlige del af Helmand Dalen og dele af Ghor, Uruzgan og Syd-Bamian provinserne (se bilag 6). Der er derudover mindre hazara-samfund i det nordlige Bamian og Badakhshan. Siden midten af dette århundrede er en del hazaras migreret til Kabul og andre større byer i første omgang som arbejdere eller tjenere for bybefolkningen, men senere har hazaras uddannet sig og bestridt mere kvalificeret arbejde i byerne. Hazara-befolkningen har imidlertid - særligt i storbyerne - traditionelt udgjort den laveste gruppe i det etniske hierarki. Hazaras er både i deres fysiske fremtoning og kulturelle skikke præget af deres asiatiske oprindelse, men taler en variant af persisk, og størstedelen af dem er imami shia-muslimer.

Under drøftelse af forholdene for etniske minoriteter i et fremtidigt Afghanistan under Taliban oplyste det pakistanske udenrigsministerium, at efter deres overbevisning ville Taliban respektere de forskellige etniske grupper ved en eventuel indtagelse af det nordlige Afghanistan. Taliban havde forsikret ministeriet om, at man i relation til konstituering af en statsmyndighed i Afghanistan vil konsultere alle etniske grupper proportionalt - også hazara'erne - idet Taliban blot har som mål at indføre et islamisk styre i landet.

Delegationen drøftede endvidere forholdene for hazara-befolkningen med forskellige Taliban-talsmænd. Foreholdt oplysninger om beskyttelsesproblemer for hazaras i det Taliban-kontrollerede område oplyste repateringsministeriets repræsentant i Herat, som tidligere nævnt i afsnit 4.H., at dette ikke var sandt og understregede, at hazaras kan bo uden problemer i det Taliban-kontrollerede område eksempelvis i Ghazni.

Spørgsmålet om beskyttelsesproblemer for hazara-befolkningen blev ligeledes diskuteret med en række uafhængige kilder herunder et bredt spektrum af UN-kilder og internationale og afghanske NGO'er. Disse kilder gav alle udtryk for, at hazaras er en udsat gruppe, men at der naturligvis er regionale forskelle. De kunne samstemmende berette om "forsvindinger", tilbageholdelser og arrestationer af medlemmer af hazara-minoriteten særligt i Kabul, Herat og Ghazni. Årsagene til disse overgreb blev generelt begrundet med mistanke om tilhørsforhold til Wahdat-oppositionen, tilbageholdelse med henblik på tvangshvervning til hæren og udveksling af Taliban-krigsfanger. Enkelte kilder oplyste, at der derudover sker tilbageholdelse af Hazaras alene på baggrund af deres tilhørsforhold til denne etniske gruppe, idet de automatisk mistænkes for at modsætte sig Taliban.

Under drøftelse af forholdene i *Kabul* for denne etniske gruppe bemærkede, som også nævnt i afsnit 4.A.3., en UN-kilde, at der i sommeren 1997 var meldinger om 20-50 tilbageholdelser af hazaras om dagen. Kilden tilføjede, at dette formentlig bl.a. skyldes, at hazaras er under særlig mistanke for tilknytning til oppositionen. Der forelå ubekræftede oplysninger om arrestation af helt op til 3.000 hazaras i sommerens løb, og at nogle af disse skulle være sendt til fængslet i Kandahar for at arbejde. En NGO begrundede hazaras udsatte position med blandt andet det forhold, at det hazara-baserede Hezb-i-Wahdat dræbte en del Talibanere i maj i Mazar-i-Sharif, hvilket har skærpet den etniske polarisering i forhold til pashtuner i almindelighed og Taliban i særdeleshed.

En centralt placeret UN-kilde nævnte omkring forholdene i Kabul, at der de sidste tre måneder havde været en del overgreb på hazaras, og forklarede, at en væsentlig årsag til det spændte forhold mellem Taliban og hazara-befolkningen i Kabul formentlig skal søges i Talibans drab på Wahdat-lederen Masari i marts 1995. Denne begrundelse for Hazara-befolkningens særligt udsatte position i Kabul blev til dels understøttet af en afghansk NGO, der var af den opfattelse, at marginaliseringen af hazaras dels skyldes den nuværende borgerkrigssituation men også Wahdats ødelæggelser under Masari af Karte Seh-Kvarteret i Kabul.

Delegationen drøftede forholdene i *Herat* for hazara-befolkningen med en række uafhængige samtalepartnere herunder såvel UN-kilder som internationale og afghanske NGO'er. Samtlige gav udtryk for, at hazarabefolkningen - såvel hazaras fra Herat og omegn som hazaras fra andre dele af landet, som måtte opholde sig i området, f.eks i forbindelse med tilbagerejse fra Iran - er en udsat gruppe.

Med hensyn til tilbageholdelse af lokale hazaras kunne en UN-kilde blandt andet oplyse om arrestation af næsten hele den mandlige befolkning i en hazara-landsby og af samtlige landsbyens

Fact-finding mission til Afghanistan

ledere i en anden. Det var i øvrigt kildens opfattelse, at forskelsbehandlingen og overgrebene mod hazaras havde en bevidst og systematisk karakter.

Med hensyn til oplysningerne om tilbageholdelse af tilbagevendende hazaras - og i øvrigt også nogle tajiker og uzbekere - fra Iran bemærkedes, at der var tale om civile, der blev deporteret fra Iran. Man havde kendskab til, at disse folk blev tilbageholdt i cirka tre måneder i detentioncentre i Iran, inden de blev tvangsmæssigt udvist. Det blev understreget, at detentionscentrene ikke var militære træningslejre for eksempelvis Wahdat-soldater. De generelle oplysninger tyder på, at der har fundet 400-700 af sådanne deportationer sted om måneden, men det reelle antal deporterede kan være højere. Et flertal af de deporterede tilbageholdes direkte i forbindelse med udvisningen fra Iran ved den officielle grænseovergang, Eslam Qal'eh, ca 120 km. vest for Herat by, idet nogle tajiker og uzbekere dog har haft held til at betale sig fri. Lokale Herati-hazaras vil normalt blive sluppet fri efter en kortere tilbageholdelse, mens hazaras fra andre dele af landet kan sidde i uger eller måneder. Ca. 700 af de på denne måde tilbageholdte er angiveligt overført til centralfængslet i Kandahar.

En NGO vurderede, at en hazara, der vender tilbage til Herat eventuelt fra et tredjeland i sig selv vil være under mistanke, allerede fordi pågældende er en "new-comer".

En centralt placeret UN-kilde meddelte efter delegationens hjemkomst, at udvisningerne fra Iran via Eslam Qal'eh i 1997 ialt løb op i ca. 8.000 personer, men at disse nu (januar 1998) er taget væsentligt af i antal.

En afghansk NGO's hovedkontor i Peshawar var bekendt med arrestation af 200-300 hazaras, hvoraf nogle er ført til Kandahar. Samme organisations kontor i Herat havde ligeledes kendskab til tilbageholdelsen af ca. 100 tilbagevendende hazaras i en landsby i Herat-provinsen to måneder tidligere. Organisationen havde endvidere udokumenterede oplysninger om, at hazaras i Pushoon Zarghoom distriktet i Herat-provinsen er blevet tvangsforflyttet. Organisationen bemærkede iøvrigt, at hazaras af Taliban forbydes at rejse videre fra Herat til Hazarajat. Endelig havde man via forbindelser i Taliban fået at vide, at tilbageholdte hazaras fra Herat er blevet dræbt.

Delegationen drøftede forholdene for Hazaras i *Ghazni* med en række uafhængige kilder herunder UN-kilder og internationale NGO'er, der oplyste, at hazaras og tajiker har været udsat for politiske og religiøse overgreb og blandt andet er blevet tvangsmæssigt rekrutteret.

Delegationen blev endvidere af flere af kilderne gjort opmærksom på, at den tidligere under afsnit 1.A.5 omtalte episode, hvor det religiøse politi under justitsminister Turabis personlige ledelse foretog en masse-tilbageholdelse i Ghazni af 700-850 personer i cirka 4 dage ad gangen (cirka 7.000 personer ialt) på grund af for kort skæg, i høj grad var gået ud over hazaras.

En kilde ved den amerikanske representation i Pakistan bemærkede, at tajiker, pashuner og hazaras i Ghazni traditionelt har levet uden konflikter, men at Taliban har forsøgt at skabe sådanne.

Med hensyn til forholdene for hazaras i *Kandahar* bemærkede repræsentanten for repatrieringsministeriet i Kandahar, at hazaras, shiamuslimer og sikher ikke har problemer med Talibanmyndighederne i Kandahar.

En UN-kilde i Kandahar oplyste over for delegationen, at 98% af befolkningen i Kandahar er Durani-pashuner (og sunni-muslimer), og de resterende 2 % shia-muslimer (hazaras) og sikher.

Der er generelt ingen diskrimination overfor disse grupper, men individuelle sager findes. Lokale hazaras har uden problemer butikker i bazaren. I Sarpoza-fængslet i Kandahar er imidlertid en del hazaras fra andre dele af landet.

En række NGO'er i Kandahar bemærkede ligeledes, at almindelige, upolitiske hazaras ikke i det daglige har problemer med Taliban-myndighederne, men ved mistanke om Wahdat-tilhørsforhold opstår der omgående sikkerhedsproblemer.

2. Ismailiere.

Der henvises til det under afsnit 4.F.3 anførte.

3. Andre

a. Øvrige ikke-pashtunske grupper, herunder tajikere (særligt pansjir-tajikere) og uzbekere.

Flere uafhængige kilder herunder en UN-kilde i Kabul oplyste, at uzbeker og pansjir-tajikere er udsatte grupper, og at et ukendt antal af dem er fængslet af Taliban i Kabul. Blandt de tilbageholdte er der flere UN-ansatte. I de tilfælde man har fået oplysninger om tilbageholdelsesgrunden har der typisk været tale om udsagn som: "Faderen har været kommunist, broder Junbish-soldat og mistanke om våbenbesiddelse". Nogle af de fængslede er bragt til Kandahar, formentlig fordi de anses for mere betydningsfulde fanger.

En UN-kilde i Kabul havde haft flere afghanske ansatte - der er pansjir-tajikere - tilbageholdt under anklage for at have været associeret med Massoud, ligesom en international NGO havde haft nogle lokalansatte pansjir-tajikere arresteret i to uger.

En central UN-kilde i Pakistan bemærkede, at der havde været mange tilfælde af overgreb mod tajikere, da Taliban indtog Kabul. Man havde også hørt om tilbageholdelse af tajikere, alene som udvekslingsobjekter.

En UN-kilde i Herat oplyste, at der blandt de tilbageholdte ved grænseovergangen Eslam Qal'eh var såvel tajikere som uzbekere. Der henvises til dette afsnits punkt H.1.

b. Pashtuner i det nordlige Afghanistan.

Som det fremgår af beskrivelsen af risikoen for en øget etnisk dimension i krigen i indledningen til dette afsnit, var både UN-kilder og en kilde ved den amerikanske repræsentation i Pakistan urolige for pashtunerne i det nordlige Afghanistan.

Det kendeleggende for kildernes uro var, at den i høj grad relaterede sig til begivenhederne i det nordlige Afghanistan i sommeren og efteråret 1997, hvor Taliban i en kort periode i maj 1997 havde besat Mazar-i-Sharif. I forbindelse med disse kampe støttede mange pashtuner i nord Taliban, og en række kommandanter, specielt fra Kunduz-enklaven, kæmpede direkte sammen med Taliban. Dette faktum, sammenholdt med at der jo som tidligere nævnt i afsnit 4.A. om extrajudicielle henrettelser

er stærke indikationer på, at Taliban begik massakrer i to landsbyer ved Mazar-i-Sharif, kunne efter kilderne opfattelse meget vel føre til gengældelse fra den Nordlige Alliances eller uafhængige kommandanters side. Specielt pashunterne i Kunduz-enklaven må forventes at komme i betydelig risiko for hævnaktioner, hvis området indtages enten af Massoud eller Dostum.

1. Kunstneres forhold

Delegationen drøftede med en række Taliban-talsmænd og uafhængige kilder forholdene for kunstnere. Taliban har, blandt andet ved en række edikter, forbudt kunstnerisk udfoldelse eksempelvis i form af musikudøvelse. Desuden er kunstnerisk afbildning af levende væsener i malet eller tegnet form forbudt. Der henvises til bilag 11 med Talibans edikter.

En repræsentant for Udenrigsministeriet i Herat forklarede, at Taliban har forbudt al underholdning, da dette er i strid med god islamisk opførsel. En muslim skal enten bede eller gøre gode gerninger for samfundet. Al anden beskæftigelse er "haram" (djævelens værk) og betragtes som uislamisk. Forbudet mod at afbilde levende væsener følger i øvrigt direkte af Koranen. Som følge heraf er også filmforevisning, teater, dans, video'er og fotografering bortset fra pasfoto forbudt. Alle musikinstrumenter er forbudt og musikere er følgelig tvunget til at få en anden levevej. Malere og tegnere kan fortsat udøve deres kunst, men naturligvis ikke afbilde levende væsener.

Man har ikke straffet kunstnere for deres tidligere aktiviteter, men hvis f.eks. en musiker gribes i at overtræde forbudet mod musikudøvelse, vil Taliban straffe-pågældende ved eksempelvis ødelæggelse af instrumenter, tilbageholdelse og fysisk strafteffelse.

På forespørgsel nævnte samme kilde, at ved lukningen af den lokale TV-station i Herat, blev de tidligere ansatte ikke straffet, og de fik løn i en periode efter lukningen.

Delegationen drøftede ovennævnte problemsstillinger med såvel en række internationale og afghanske NGO'er som vestlige journalister, stationeret i Kabul. Alle gav udtryk for, at kunstnerisk udfoldelse er underkastet svære restriktioner. Al sang og musik - med undtagelse af uledagede mandstemmer, der priser eksempelvis faldne Taliban-kommandører, eller i øvrigt kommer med moralsk opbyggelige budskaber - er forbudt. Det er endvidere ikke tilladt at afbilde levende væsener i malerier, tegninger eller skulpturer, mens f.eks. arkitektegninger og kaligrafi accepteres.

Ved drøftelse af konsekvenserne af disse restriktioner for kunstnere bemærkede de uafhængige kilder, at en lang række kunstnere ikke længere kan opretholde deres levevej. De vestlige journalister i Kabul nævnte, at fortsat kunstnerisk udfoldelse i strid med reglerne må forventes sanktioneret af Taliban typisk med piskning. De kendte dog ingen eksempler herpå. Konkret forespurgt hvad der skete, da Taliban lukkede TV-stationen i Kabul, svarede journalisterne, at der dem bekendt ikke var sket nogen af de ansatte noget, bortset fra at de naturligvis blev arbejdsløse. Endelig nævnte de en sag, hvor en gruppe kunstnere, der var inviteret til en konference i Peshawar, blev nægtet udrejsevisa af Afghanistan.

Ingen af de uafhængige kilder havde konkret kendskab til, at kunstnere var blevet straffet for deres tidligere kunstneriske aktiviteter. De ovennævnte journalister kunne dog ikke udelukke, at dette kunne ske for eksempel for en kendt sanger, hvis sange måtte findes på bånd eller plade.

Flere kilder fra *Heraf*, herunder en international og en afghansk NGO, nævnte en episode, hvor en kendt kunstner i byen havde arbejdet i fire år på en frise med miniaturemalerier i guvernerens bolig, som af myndighederne var blevet ødelagt. Den internationale NGO mente ikke, at maleren selv blev tilbageholdt, men at hans familie blev udsat for trusler og chikane. Samme kilde havde kendskab til, at kunstnere var blevet truet, men ikke kendskab til fængslinger.

I relation til forholdene for tidligere ansatte ved TV-stationen i landet - eksempelvis journalister, sangere og musikere - nævnte de uafhængige kilder, at disse var afskediget, men kilderne havde ikke konkret kendskab til, at disse skulle være straffet for deres tidligere profession.

J. Andre forhold.

1. Længerevarende ophold i Rusland, (Sovjetunionen)

Som ovenfor beskrevet i afsnit 4.G.1 fremkom flere uafhængige kilder, herunder en række UN-repræsentationer i Kabul og såvel internationale som afghanske NGO'er i Peshawar med oplysninger om afskedigelse fra den offentlige administration af personer med uddannelser eller tjenestephold i Rusland eller andre tidligere kommunistiske lande.

Den samme steds omtale fyring af lærere ved Kabuls universitet kan muligvis helt eller delvis tilskrives lignende forhold.

2. Uddannede og sekulært orienterede personer.

Flere UN-kilder mente, at spørgsmålet om uddannede og sekulært orienterede personers situation i Afghanistan skal ses i lyset af Taliban's karakter af en islamsk bevægelse, hvis magtbase ligger på landet, og hvis ledere for hovedpartens vedkommende er folk uden formaliseret uddannelse, bortset fra at nogen af dem har en religiøs islamsk uddannelse. En Taliban-talsmand i Heraf formulerede sig derhen, at en muslims eneste berettigede beskæftigelse er at bede eller gøre gode gerninger for landet. Al anden beskæftigelse er "haram" (djævelens værk), og tillades ikke af Taliban. Af samme årsag prioriterer Taliban den religiøse skole frem for verdslig uddannelse. Samtidig gjorde guvernøren i Kandahar det dog også klart, at man i Taliban anså det "brain drain", som har fundet sted i Afghanistan under borgerkrigen for en katastrofe, og at man havde stort behov for at tiltrække uddannede personer til at deltage i landets genopbygning.

En UN-kilde i Kandahar oplyste over for delegationen, at der generelt er sikkerhedsproblemer for uddannede personer.

En afghansk NGO mente, at alle intellektuelle - uanset deres politiske baggrund - er i risiko for chikane og arrestationer fra Taliban-bevægelsens side. Dette uddybedes derhen, at dette særligt er tilfældet for uddannede afghanere af ikke-pashunske oprindelse, og at der er adskillige eksempler på tilbageholdelse af intellektuelle på særdeles spinkle mistanker for tilknytning til Taliban's opposition. Man vurderede, at intellektuelle - særligt af ikke-pashunske etnisk oprindelse - meget let kan risikere overgreb i form af offentlig piskning, tortur og drab.

3. *Personer med Taliban-opponerende holdninger.*

Det blev fra flere uafhængige kilder, herunder en række UN-repræsentationer i Kabul, gjort klart, at der ikke er adgang til at have politisk eller religiøst opponerende holdninger i forhold til Taliban. En UN-kilde i Kandahar oplyste over for delegationen, at f.eks. tidligere Mujahedin-kommandanter, som er gået over til Taliban, skal være specielt forsigtige med ikke at blive opfattet som illoyale, idet der ellers straks vil blive grebet ind. Samme kilde bemærkede, at Taliban siden sin fremkomst i 1994 har forsøgt at fremstå som en samlet enhed, der slutter op om Mullah Omar, og som ikke tillader opposition.

En vestlig journalist kommenterede, at der ikke er nogen fri presse i vestlig forstand i det Taliban-kontrollerede område af Afghanistan, og at der ikke efter hans opfattelse er udsigt til en sådan under Taliban.

En international NGO i Kabul bemærkede, at også pashtuner tilbageholdes fra tid til anden af Taliban på grund af mistanke om oppositionel virksomhed i forhold til Taliban.

En række såvel internationale som afghanske NGO'er i Peshawar gav i den forbindelse udtryk for, at det er lykkedes Taliban, via de strenge loyalitetskrav, at gøre mange afghanere så utrygge, at de ikke tør lede NGO'ernes kontorer, af frygt for at blive beskyldt for uislamisk adfærd. Det er derfor nødvendigt med udenlandsk ledende personale.

5. Taliban's Amnesti.

A. *Hvem er reelt omfattet?*

Taliban-bevægelsen har udstedt en generel amnesti, der den 26. juni 1997 blev underskrevet af retspræsidenten for Afghanistans Højesteret, Alhaj Abdul Satar Sanaie. Ifølge tekstens pkt. 4 meddeles amnesti til følgende personkreds:

"Alle tilbagevendende personer, uanset politisk tilhørsforhold, fritages for retsfulgelse for alle strafferetlige lovovertrædelser, ligegyldigt med hvilken begrundelse de er begået, både før eller under eksilperioden med undtagelse af strafferetlige anklager rettet mod den enkelte. Ovennævnte fritagelse dækker blandt andet personer, som har forladt Afghanistan og taget ophold i Pakistan, Iran eller i et andet land, personer, som har tilsluttet sig forskellige hærførere, personer, som har undtaget sig militærtjeneste eller er deserteret, samt personer, som har deltaget i militære operationer i ikke anerkendte internationale militære styrker."

Delegationens oversættelse.

Der henvises i øvrigt til bilag 13, hvor amnestien er gengivet i sin fulde tekst.

Delegationen drøftede udstækningen af denne amnesti - herunder hvilke personer og handlinger, der var omfattet heraf - med en række Taliban-talsmænd, blandt andet repræsentanterne for repateringsministeriet i henholdsvis Jalalabad og Kandahar samt guvernøren af Kandahar, Mohamed Hassan. Disse oplyste, at amnestien gælder for alle, der ikke har været direkte involveret i mord eller lignende kriminel adfærd. Hvor der foreligger anklage for mord e.l. indehaves

påtalekompetencen af ofret eller dennes efterladte, og man har derfor ikke fundet, at disse kunne omfattes af amnestien.

I relation til spørgsmålet om ansvarsniveauet kunne repareringsministeriets repræsentant i Kandahar, Maulana Haji Abdul Sattar, oplyse, at den person, der har truffet beslutning og beordret for eksempel et drab vil være omfattet af amnestien, hvorimod den direkte gerningsmand vil blive stillet til ansvar for sin handling. Nogle vil eventuelt anklage den person, der traf beslutning om drabet, men Taliban vil gå efter de direkte lovovertrædere. På forespørgsel gav Sattar dog udtryk for, at de nationalt hovedansvarlige - eksempelvis Najibullah - ville blive rejsforfulgt af Taliban. Mohamed Hassan tilsluttede sig, at en kommandant, der havde truffet beslutning om mord, ikke vil blive rejsforfulgt - men henviste i øvrigt til, at dette var op til domstolenes vurdering, hvis en sådan sag skulle blive rejst

Som eksempel på handlinger, som ikke vil blive omfattet af amnestien, nævnte Mohamed Hassan mord og supplerede, at personer, der havde udnyttet en magtposition eksempelvis ved at have frtaget andre land, også ville blive rejsforfulgt, hvis de forurettede krævede det. Guvernøren nævnte som et konkret eksempel, at en kommandant havde tvunget 40 personer til at arbejde i marken for ham, og disse nu krævede ham rejsforfulgt.

Spørgsmålet om amnestien og dennes udstækning blev drøftet med en række uafhængige kilder, herunder UNHCR-Kabul, der kunne bekræfte, at amnestien fortolkes således, at den ikke omfatter personer, der har begået personrelaterede straffetlige handlinger. Der henvises i øvrigt til det følgende afsnit omkring vurderingen af amnestien.

B. Hvorledes vurderes amnestien ?

Delegationen drøftede, som ovenfor nævnt, amnestien med en række Taliban-talsmænd, der alle gav udtryk for, at Taliban efterlever amnestien, og at tilbagevendende personer ikke har noget at frygte fra Talibans side.

Delegationen drøftede tillige amnestien med en række uafhængige kilder og udbad sig deres vurdering af, om Taliban reelt ønsker at efterleve den.

En centralt placeret UN-kilde gav udtryk for, at Taliban ikke føler sig bundet af amnestiens principper, og at utilstrækkelige foranstaltninger er iværksat med henblik på at sikre dens implementering. Denne kilde bygger sin påstand på informationer om, at adskillige hundrede udviste afghanere fra Iran - der for størstedelen var hazaras eller andre shia-muslimer - blev arresteret ved ankomsten til Afghanistan. Der henvises til dette afsnits punkt F. (Religiøse forhold) og punkt H. (Etnisk tilhørsforhold) for en nærmere gennemgang af disse informationer.

Endvidere oplyste kilden, at Taliban i visse situationer bevidst og systematisk har nægtet humanitære organisationer adgang til monitorering af forholdene for tilbagevendte, herunder efterlevelsen af amnestiens forpligtelser, hvilket ellers følger af amnestien jf. pkt. 6 i bilag 13.

En kilde, der er ansat ved en UN-organisation, var af den personlige opfattelse, at den generelle amnesti ikke har ændret på eksempelvis tidligere PDPa-medlemmers risiko for chikane og forfølgelse fra Talibans side. En international NGO i Herat oplyste, at amnestien ikke bliver nævnt af myndighederne og vurderede, at de fleste talibaner ikke kender til amnestien.

Fact-finding mission til Afghanistan

En tredje UN-kilde gav derimod udtryk for, at Taliban må forventes at ville leve op til aftalen, men at dette selvfølgelig må monitoreres nøje, f.eks. i forbindelse med repatrieringer i UN-regi.

En afghansk NGO mente overordnet, at Taliban havde fremsat amnestien for at lette det internationale pres og søge anerkendelse i det internationale samfund af deres status som statsmyndighed i Afghanistan. Man var af den opfattelse, at amnestien i relation til en vurdering af forholdene for tilbagevendende flygtninge ikke er troværdig og bemærkede samtidig, at Taliban fra tid til anden er fremkommet med tilsvarende erklæringer om amnesti overfor særlige grupper. Ingen af disse har været så omfattende som den af professor Mujaddedi i 1992 fremsatte. Amnestien fra juni 1997 fremstår endvidere ikke som tiltrådt af Mullah Omar, der er Taliban-bevægelsens øverste autoritet, og som kan tilsidesætte alle beslutninger, der er truffet på et lavere niveau inden for bevægelsen.

C. Har amnestien reelt medført løsladelser ?

Delegationen var i tvivl om rækkevidden af amnestien, der klart efter sin ordlyd alene omfatter afghanere, der opholder sig i udlandet og bestræbte sig derfor på at finde ud af om den - eventuelt gennem analog anvendelse - kunne påberåbes af afghanere som er i landet og derved eksempelvis personer, der på nuværende tidspunkt er i Talibanens varetægt.

Guvernøren af Kandahar bemærkede omkring dette spørgsmål, at både afghanere uden for Afghanistan og i landet kan nyde godt af amnestien, og at for eksempel Rabbani og Hekmatiyar kan få amnesti.

Delegationen drøftede dette spørgsmål med en række uafhængige kilder, herunder UN-kilder og ingen af disse havde kendskab til, at amnestien var kommet tilbageholdte fanger til gode i form af løsladelser.

D. Har amnestien fået flygtninge til at vende hjem ?

Under drøftelse af spørgsmålet om den generelle amnesti har fået flygtninge til at vende hjem, oplyste repatrieringsministeriets repræsentant i Kandahar, Maulana Haji Abdul Sattar, at amnestien havde øget antallet af repatrierede.

Delegationen drøftede samme spørgsmål med flere uafhængige kilder, herunder en UN-kilde i Islamabad, der bemærkede, at en medvirkende årsag til den svigtende repatriering fra Pakistan er, at flygtningene tvivler på, om Taliban reelt har intentioner om at leve op til amnestien. UNHCR-Herat bemærkede, at amnestien så vidt vides ikke har medført repatriering fra Iran og bemærkede i den forbindelse, at de iranske myndigheder ikke har villet distribuere amnesti-teksten blandt de afghanske flygtninge i landet.

E. Andet

6. Ind- og Udrejsemuligheder i Afghanistan

A. Transitforhold

Ministry of Repatriation, Kabul, oplyste på et møde med delegationen medio november 1997, at man via landevejen ordinært kan benytte følgende grænseovergangssteder ved indrejse i og udrejse af Afghanistan:

- Torkham - grænseovergangssted mellem Afghanistan og Pakistan
- Towraghondi - grænseovergangssted mellem Afghanistan og Turkmenistan
- Eslam Qal'eh - grænseovergangssted mellem Afghanistan og Iran
- Hayraton - grænseovergangssted mellem Afghanistan og Uzbekistan

Ministry of Repatriation beskrev endvidere de nævnte grænseovergangssteder som værende åbne, sikre og på Taliban's hænder bortset fra Hayraton, og oplyste i øvrigt at :

- Torkham ligger på den traditionelt vigtigste rejsesule mellem Afghanistan og omverdenen for enden af Khyber-passet. Via Torkham forbinder en landevej Kabul med Islamabad over Sarobi - Jalalabad - Peshawar.
- Towraghondi ligger ca. 100 km. nord for Herat by og grænsebyen på turkmensk side hedder Kuska.
- Eslam Qal'eh ligger ca. 120 km. vest for Herat og nærmeste iranske by efter grænsen er Tayyebat.
- Ved Hayraton udgøres grænseovergangen af en bro over floden Amudarya, og byen på den uzbekiske side hedder Termez. Grænseovergangen ligger i det af den Nordlige Alliance kontrollerede område af Afghanistan og der havde for nylig været kampe i området.

Den uzbekiske præsident har ifølge en rapport fra det russiske nyhedsbureau Interfax af 31. oktober 1997 erklæret, at broen over floden Amudarya er lukket af de uzbekiske myndigheder. Efterfølgende (januar 1998) har en UN-kilde dog meddelt, at grænsen til Uzbekistan på ny er åbnet, efter at det er lykkedes Dostum at skabe en vis kontrol med området.

Fact-finding mission til Afghanistan

Flere UN-kilder, herunder UNHCR-Peshawar, oplyste, at der er en intensiv trafik af mennesker og varer på tværs af grænsen mellem Pakistan og Afghanistan.

Denne trafik foregår såvel via Torkham som via en række øvrige mere eller mindre officielle grænsekrydsningspunkter. Grænsekontrollen er ringe på begge sider af grænsen og smugleri af enhver slags udbredt. Delegationen krydsede, som tidligere nævnt, grænsen ved Torkham og kunne konstatere, at grænsekontrollen på dette tidspunkt forekom meget sporadisk på den pakistanske side og direkte fraværende på den afghanske. Delegationen blev således ikke indrejsestempelt i Afghanistan.

Med fly er det ifølge Repatreringsministeriet muligt at indrejse i Afghanistan fra Pakistan, Turkmenistan, Indien, Saudi Arabien, Qatar og Dubai. Flyvningerne fra Pakistan er uregelmæssige. Ifølge det oplyste, flyves der alene på Kabul lufthavn og en sjælden gang på lufthavnen i Jalalabad. Flyvningerne forestås alene af det afghanske luftfartsselskab Ariana. En gang imellem indsættes der dog fly fra Saudi Arabien i forbindelse med den årlige pilgrimsfærd til Mekka. Det bemærkes, at delegationen er bekendt med, at UN ikke beflyver Kabul lufthavn pga. dennes beliggenhed nær fronten.

Delegationen drøftede mulighederne for at anvende Pakistan som transitland for afghanere på vej fra Danmark til hjemlandet med det pakistanske Udenrigsministerium. For så vidt angik *frivillig repatriering* var ministeriets repræsentanter ikke ganske afvisende over for, at dette eventuelt kunne lade sig gøre på en case by case basis. Man lagde dog ikke skjul på, at man var meget skeptisk over for en sådan ordning, idet man frygtede, at den eller de pågældende meget vel kunne tænkes at forblive i Pakistan i stedet for at fortsætte til Afghanistan. Det afgørende var imidlertid om de pågældende havde visum til Pakistan eller ej. Havde de kunnet overbevise den pakistanske repræsentation i København om at udstede visum kunne de naturligvis også indrejse.

Vedtørende anvendelse af Pakistan som transitland i forbindelse med *tvangsmedsig udsendelse* til Afghanistan var ministeriets repræsentanter helt afvisende.

Vedtørende grænseovergangen ved Eslam Qal'eh oplyste en UN-kilde, at denne alene er åben for personer men ikke for varer.

B. Andet, herunder evt. krav om legitimisation og/eller tilknytning til det område, hvor indrejse skal finde sted

Når det gælder krav om legitimisation for afghanske statsborgere ved indrejse i Afghanistan kunne direktøren for Repatreringsministeriets afdeling i Jalalabad, Mawlawi Ghulam Ahmad, oplyse, at et sådant krav ikke eksisterer. De afghanske myndigheder vil nemt være i stand til at finde ud af, hvorvidt en person uden personlige papirer er afghansk statsborger eller ej. Man måtte dog naturligvis forvente, at en person, som ankommer uden papirer, vil blive tilbageholdt af myndighederne, mens pågældendes forhold undersøges.

Fact-finding mission til Afghanistan

Repatreringsminister Mawlawi Abdul Raqib oplyste, at i forbindelse med repatrering af flygtninge vil ID-dokumenter fra UNHCR blive anset som tilstrækkelig dokumentation for pågældendes identitet. Der findes offentlige kontorer ved nogle af grænseovergangsstederne hvor evt. dokumentløse personer kan henvende sig.

Fra delegationens kilder i Taliban blev der flere gange givet udtryk for, at man er meget interesseret i, at de afghanere der opholder sig udenlands vender tilbage for at være med til at genopbygge landet. Repatreringsministeriets afdeling i Kandahar oplyste i denne forbindelse, at Taliban har sendt delegationer til bl.a. USA, Japan og Dubai for at opmuntre afghanske statsborgere til at repatriere. Det blev endvidere oplyst, at politimyndighederne er blevet instrueret om at lette rejsen for de afghanere, der måtte ønske at vende hjem.

Delegationen modtog ikke fra uafhængige kilder oplysninger om de i dette afsnit omhandlede spørgsmål.

7. Pas- og Anden Dokumentudstedelse

Ifølge repatrieringsminister Mawlawi Abdul Raqib er det Indenrigsministeriet der forestår *pasudstedelse* i det Taliban-kontrollerede område af Afghanistan. Fysisk foregår dette ved sikkerhedsstyrkernes kontorer, som indeholder ministeriets afdelinger i de enkelte provinser. I forbindelse med pasansøgning skal der fremlægges ID-dokument og oplysning om familie- og uddannelsesforhold. Ansøgers politiske tilhørsforhold har ikke indflydelse på muligheden for at få udstedt pas.

Repatrieringsministeriets afdeling i Kandahar oplyste, at en pasansøgning kan indgives såvel ved personligt fremmøde som skriftligt overfor Taliban-myndighederne. Ved ansøgninger om pas undersøges pågældendes forhold hos sikkerhedspolitiet, borgmesterkontoret, hos sundhedsmyndighederne og i bankerne, og først når godkendelse herfra foreligger kan pas udstedes. Hvis en afghansk statsborger, der befinder sig i udlandet, ønsker et afghansk pas, kan den pågældendes familie i Afghanistan henvende sig til Taliban i denne forbindelse.

Pas der er udstedt af Taliban har en gyldighedstid på 1 år og man må betale 600.000 afghanis for pasudstedelsen (1 US dollar = 2.500 afghanis).

Taliban kan nægte at udstede pas til en person, der har ansøgt herom. Dette sker dog kun i tilfælde, hvor ansøgeren er eftersøgt for en kriminel handling. Hvis straffen for denne kriminelle handling er afsonet, vil der ikke være problemer med at få udstedt pas.

Viceudenrigsminister Sher Mohammad Abbas Stanakzai oplyste, at et pas udstedt af den nordlige alliance eller en af dennes ambassader ikke anerkendes af Taliban. En anerkendelse ville være det samme som at godkende Talibans modstandere. En person, der indrejser på et sådant pas, vil dog ikke blive nægtet indrejse, men blive betragtet som afghansk statsborger. Passet vil blive konfiskeret og den pågældende henvist til de rette pasudstedende myndigheder, hvor han/hun vil kunne få udstedt et gyldigt pas. Frihedsberøvelse i denne forbindelse vil eventuelt kunne komme på tale.

Taliban er vidende om, at de afghanske repræsentationer i London og Bonn er loyale overfor den tidligere Rabbani-regering og har derfor selv oprettet et interessekontor i Frankfurt, hvor der også udstedes rejsedokumenter. Endvidere er ambassaden i Islamabad loyal mod Taliban.

For at kunne udrejse af Afghanistan på afghansk pas kræver Taliban udrejsevisum. Repatrieringsministeren oplyste, at gyldighedsperioden for et sådant visum er 6 måneder. Et udrejsevisum gives normalt ikke før den pågældende har opnået indrejsevisum til det/de lande man

ønsker at besøge. Ved rejser til lande, som Taliban har gode relationer til (f.eks. Pakistan, Saudi-Arabien, De Forenede Arabiske Emirater og Indien), kan der gives udrejsevisum af Afghanistan uden at afvente udstedelse af indrejsevisum. Et nyudstedt pas indeholder automatisk et udrejsevisum på 6 måneder. Pas er gyldige for et år ad gangen og kan forlænges i alt 4 gange.

WFP, Bamian var bekendt med, at myndighederne i Bamian ikke selv fremstiller pas, og at personer fra Hazarajat, som ønsker at erhverve pas, derfor køber disse blanke i Mazar-i-Sharif på det sorte marked. Myndighederne i Bamian forsynes derpå passene med de fornødne stempler.

Når det gælder *familiereliggende dokumenter*, kunne borgmesteren i Kabul oplyse, at sådanne dokumenter udstedes af indenrigsministeriets lokale kontorer i distrikterne. I forbindelse med fødselsregistreringen udstedes et ID-kort. Et barns forældre kan dog frit vælge, hvornår de vil lade barnet registrere i løbet af dets 7 første leveår. I og med at der udstedes et ID-kort ved fødselsregistreringen bliver der, ifølge repatrieringsministeriets kontor i Herat, ikke udstedt egentlige fødselsattester.

Dødsattester bliver udstedt af indenrigsministeriets lokale kontor. Sådanne attester bliver dog kun udstedt, når dødsfaldet sker på et hospital.

Vielser udføres af en mullah på lokalt plan i henhold til Sharia. Denne mullah udsteder en vielsesattest. Herefter skal ægteskabet registreres hos retten, for at det skal være retsgyldigt.

Et afghansk ID-kort er en lille "bog" på 16 sider. Det udstedes enten på permanent eller midlertidig basis ifølge repatrieringsministeriets kontor i Herat. For at kunne begynde i skole må man være i besiddelse af et ID-kort. Ved forespørgsel fra politiet, f.eks. ved kontrolposter langs vejene, skal man kunne forevise sit ID-kort. Kan man ikke det, risikerer man anholdelse, mens identiteten fastlægges.

Delegationen modtog ikke fra uafhængige kilder oplysninger om de i dette afsnit omhandlede spørgsmål vedrørende pas- og anden dokumentudstedelse, idet kilderne ikke havde kendskab til praksis herfor, ligesom de ikke vidste, hvorledes Taliban reagerer på pas udstedt af den Nordlige Alliance.

8. Afghanske Flygtninge i Nabolandene.

I de samtaler delegationen havde med repræsentanter for Taliban, herunder Ministeren for Repatriering og guvernøren i Kandahar, hvor spørgsmålet vedrørende afghanske flygtninge i udlandet blev diskuteret, fremkom, at Taliban generelt er meget interesseret i at disse vender hjem. De fleste af dem der har forladt Afghanistan, er personer med uddannelse, og Afghanistan har stort behov for sådanne til at hjælpe med at genopbygge landet. Repatrieringsministeriets kontor i Kandahar oplyste i denne forbindelse, at Taliban har sendt delegationer til forskellige lande for at opmuntre afghanere til at vende tilbage, og at man da også ser visse tegn på en begyndende spontan repatriering.

Taliban's talsmænd gav samstemmende til kende, at det efter deres mening primært er bekymring over den manglende infrastruktur og de manglende basale livsnødvendigheder, som lægger hindringer i vejen for de flestes ønsker om at vende tilbage til Afghanistan fra udlandet. Taliban er af den opfattelse, at netop ved at investere på disse områder vil de udenlandske donorer kunne gøre megen gavn, og samtidig bidrage til løsning af et eventuelt flygtningeproblem hos dem selv.

A. Iran - øgning/formindskning ?

For at få belyst en række spørgsmål vedrørende afghanske flygtninge i Iran havde delegationen aftalt et møde med den iranske ambassade i Islamabad. Umiddelbart før delegationens ankomst til Pakistan aflyste den iranske ambassade det aftalte møde.

Under delegationens besøg i Herat blev der hos flere af samtaleparterne søgt indhentet information om situationen for afghanske flygtninge i Iran.

Ifølge Repatrieringsministeriets kontor i Herat sker der ingen væsentlig, hverken spontan eller UN-assisteret repatriering af afghanske flygtninge fra Iran for tiden. Dette har flere årsager, herunder at de iranske myndigheder ikke giver de internationale organisationer mulighed for aktivt at promovere repatriering blandt de afghanske flygtninge, og at man ikke har udbredt kendskabet til Taliban's amnesti.

En UN-kilde i Herat oplyste, at afghanske flygtninge, indtil 1995, opnåede flygtningestatus i Iran og fik udstedt såkaldte "blue cards" af de iranske myndigheder som identitets- og registreringsdokument. Efter 1995 anerkendes afghanere ikke som flygtninge i Iran. Ifølge samme kilde skete der i den periode delegationen var i området tvangsmæssig tilbagesendelse til Afghanistan af ca. 400-700 personer pr. uge, hvis opholdstilladelser eller viseringer var udløbet. En

centralt placeret UN-kilde har efter delegationens hjemkomst bekræftet, at disse udsendelser fortsat finder sted, men nu i meget begrænset omfang. De pågældende har forinden udsendelsen typisk været i interneringslejre i Iran i 3 måneder. Kilden betonedes, at der ikke var tale om militære træningslejre, og at der var tale om udsendelse af civile. De udsendte er mest hazaras og fængsles generelt ved grænsepassagen af Taliban. Den efterfølgende frihedsberøvelse var typisk på 4-6 måneder, for lokale Herati-hazaras dog typisk kortere. Der var ingen rapporter om, at tortur e.l. udøves i forbindelse med disse tilbageholdelser.

UNHCR-Herat oplyste, at man har aftalte repatrieringsruter for afghanske flygtninge fra Iran såvel gennem Iran til det Taliban-kontrollerede område som gennem Turkmenistan til området der kontrolleres af den Nordlige Alliance. Der har imidlertid i 1997 været meget lidt interesse blandt flygtningene i Iran for at benytte sig af disse, ligesom der også på et tidspunkt var problemer med aftalen med myndighederne i den Nordlige Alliances område, nærmere bestemt med general Dostum, i hvis område grænseovergangen (Andkhoy) er placeret. Faktisk er det ikke lykkedes at repatriere en eneste til den Nordlige Alliances område via Andkhoy og denne mulighed er indtil videre sat i bero.

Repatrieringsstatistik for afghanske flygtninge fra Iran findes i bilag 14.

B. Pakistan - øgning/formindskning?

Ifølge statistik fra UNHCR (se bilag 14) befandt der sig pr. 31. oktober 1997 ca. 1,2 mill. afghanske flygtninge i Pakistan. Dette tal inkluderer de personer, der er bosiddende i flygtningelejre i Pakistan uden hensyn til om de er registreret som flygtninge eller ej. Afghanere, der ikke er registreret og er bosiddende udenfor flygtningelejerne, er ikke inkluderet i det ovenfor anførte tal. Antal registrerede afghanske flygtninge i Pakistan var pr. 1. januar 1997 ca. 815. 000. Den afghanske flygtningebefolkning i Pakistan var i top i 1989/90, hvor antallet var ca. 3,2 mill. for derefter at synke til de nævnte 1,2 mill. i 1997. Siden 1990 er ca. 1,9 mill. personer vendt tilbage til Afghanistan. I de 10 første måneder i 1997 er ca. 64. 000 personer vendt tilbage.

UNHCR-Pakistan oplyste, at ca. 75 % af de afghanske flygtninge, der befinder sig i Pakistan kommer fra de provinser, der grænser op til Pakistan, dvs. fra Pashun-området. De resterende 25 % kommer stort set fra Kabul og området ved Mazar-i-Sharif herunder Kunduz.

I september 1996, efter Talibans erobring af Jalalabad og Kabul, skete der, ifølge UNHCR's kontor i Peshawar, en mærkbar øgning i flygtningestrømmen fra Afghanistan til Pakistan. Blandt

Fact-finding mission til Afghanistan

flygtningene i Pakistan har UNHCR identificeret et antal mindre grupper, som man af humanitære/sikkerhedsmæssige årsager anser for sårbare. Der er tale om :

- Uddannede kvinder, som er familieforsørgere
- Enkeltager vedrørende mænd, hvis fortid i Afghanistan medfører problemer i lejrene
- Afghanere, som arbejder for NGO'er i Pakistan
- Mænd, der har været fængslet af Taliban, og som er adskilt fra familien
- Handicappede

Disse grupper modtager særlig assistance og humanitær bistand fra UNHCR og prioriteres i forbindelse med f.eks. genbosætning.

UNHCR, Pakistan oplyste, at de pakistanske myndigheder ikke giver permanent opholdstilladelse til afghanske flygtninge. Deres opholdstilladelse er af midlertidig karakter og de kan blive i Pakistan indtil situationen er således, at de kan vende tilbage. I NWFP (North West Frontier Province) og Baluchistan kan disse personer rejse, hvor de vil, bosætte sig hvor de måtte ønske og søge arbejde.

UNHCR's kontor i Peshawar oplyste imidlertid, at en del afghanere ser stort på de opholdsmæssige restriktioner, og at det følgerlig fra tid til anden sker, at afghanske flygtninge bliver ofre for politirazziaer i f.eks. Islamabad, hvorefter de bliver transporteret til NWFP eller Baluchistan. Ifølge samme kilde er repatriering af afghanske flygtninge fra Pakistan baseret på frivillighed. Tvungen repatriering fra de pakistanske myndigheders side er ikke aktuel.

De betænkeligheder afghanerne har ved at vende tilbage til Afghanistan var før Taliban's tid først og fremmest manglende personlig sikkerhed. Efter Taliban's magtovertagelse er det for det store flertals vedkommende fravær eller mangel på basale fornødenheder som rent vand, fødevarer, muligheder for uddannelse og beskæftigelse, særligt for piger og de sundhedsmæssige faciliteter, som primært gør sig gældende sammen med en generel frygt for, at krigen kan blusse op på ny i deres hjemområder. For nyligt tilkomne flygtningegrupper, f.eks. fra Kabul, spiller krigsfrygt og frygt for Taliban naturligvis en langt større rolle.

UNHCR, Kandahar oplyste, at der er sket en vis spontan repatriering til området fra Quetta. En del af de tilbagevendere er angiveligt velstående, idet man ser, at de bygger huse og starter forretningsvirksomhed. Mange af dem tilhører minoritetsgrupper som shia-muslimer (hazaras), hinduer og sikher. UNHCR, Kandahar er ikke bekendt med, at disse er blevet udsat for chikanerier fra Talibans side.

En UN-kilde i Kandahar, der ønsker at være anonym, skønnede, at befolkningstallet i Kandahar er øget fra 70.000 til 650.000 efter at Taliban overtog magten i området for 3 ½ år siden. En anden UN-kilde i var snarere af den opfattelse, at befolkningen i Kandahar nu udgør ca. 2-300.000.

UNHCR's arbejde med repatriering er i dag hovedsageligt rettet mod frivillig permanent tilbagevenden i grupper. De i forbindelse med repatrieringen aftalte faciliteter, så som f.eks. vej-, vand eller minerydningsprojekter på det sted de pågældende ønsker at vende tilbage til, tilrettelægges og forberedes på forhånd af UNHCR og andre organisationer. Selve rejsen til Afghanistan foretages som oftest på egen hånd, uden praktisk medvirken fra UNHCR's side. Grænsepassagen mellem Pakistan og Afghanistan sker typisk uden nævneværdige problemer.

Permanent grupperepatriering er imidlertid ikke problemfrit. Dels af tradition dels på grund af den nemme grænsepassage rejser mange frem og tilbage alt efter årstidernes skift. Der er tillige problemer med splittede familier. En del af familien opholder sig i Afghanistan mens en anden del opholder sig i Pakistan f.eks. som følge af, at der her er adgang til skolegang for familiens døtre.

Ifølge UNHCR-Peshawar har de pakistanske myndigheder i en række tilfælde samtykket i at udstede ID-kort i form af såkaldte Shanati-pas til afghanske flygtninge, som tidligere ikke har været i besiddelse af et sådant. UNHCR-Pakistan oplyste, at mange af de afghanske flygtninge, der er bosiddende i området ved Quetta, på ukendt måde har skaffet sig pakistanske ID-kort. En kilde ved den amerikanske repræsentation i Pakistan oplyste endvidere, at mange afghanere i pakistansk Baluchistan tillige er i besiddelse af pakistanske pas, et faktum som må ses i sammenhæng med, at det er nemt at købe dokumenter i Pakistan. UNHCR, Pakistan bemærkede endvidere, at selv om de pakistanske myndigheder udsteder dokumenter til afghanske flygtninge er disse afghanere ikke registreret hos myndighederne, som i øvrigt ikke har registreret afghanere som flygtninge siden 1994.

CCA oplyste, at man havde informationer om, at de pakistanske myndigheder på foranledning af Taliban havde tilbageholdt afghanske flygtninge. Man var ved at undersøge sagen nærmere, og kunne ikke konkretisere forholdet yderligere.

C. Tadjikistan - øgning/formindskning?

Spørgsmål vedrørende afghanske flygtninge i Tadjikistan blev ikke drøftet nærmere med nogen af samtaleparterne, idet det blev gjort klart, at der ikke befinder sig afghanske statsborgere som flygtninge i Tadjikistan i noget særligt omfang.

9. De almindelige leveforhold i landet.

Delegationen drøftede den humanitære situation herunder fødevare- og vandforsyningen og sundheds- og sygdomssituationen med en række uafhængige kilder, herunder UN-kilder og internationale NGO'er.

Fødevare- og vandforsyning.

Det generelle indtryk var, at der er fødevaremangel i Afghanistan, og at behovet for international støtte er regionalt bestemt, idet befolkningen i byerne generelt er ringere stillet end i landområderne. Egentlig hungersnød forekommer ikke på landsplan, men særligt Badakhshan i det nordøstlige Afghanistan har traditionelt været stærkt underforsynet og afhængig af nødhjælp. Også befolkningen i Bamian oplever med vinterens komme og den nedenunder nævnte Taliban-blokade af Hazarajat en kritisk fødevaresituation.

FAO – der arbejder i 240-250 af de større distrikter – nævnte som noget meget positivt, at behovet for fødevareimport i landet er halveret i forhold til for nogle få år siden. I en tidligere WFP-undersøgelse vurderedes behovet for nødhjælpsforsyning til Afghanistan på årsbasis til 1.2 mill ton, hvorimod FAOs nylige undersøgelser viste, at dette behov er faldet til 600.000 tons fødevarer. Befolkningen i landområderne er generelt selvforsynende, og behovet for fødevarehjælp opstår særligt i byerne og kun hos befolkningsgrupper med lav købekraft. Samme kilde nævnte, at egentlig hungersnød alene forekommer i byerne, og i Badakhshan og Bamian.

For Badakhshans vedkommende oplyste kilden, at dette område er meget ufrugtbart, og derfor kronisk underforsynet med fødevarer. Det vil næppe kunne blive selvforsynende. Bamian i Hazarajat i det centrale Afghanistan er ligeledes ikke særlig frugtbart, men kan med en indsats gøres selvforsynende.

FAO bemærkede generelt om udsigterne til, at landet kan blive selvforsynende, at dette ville kunne opnås indenfor et par år, hvis krigen stoppede. Samme kilde nævnte, at man på grund af krigens uforudsigelighed afholdt sig fra at starte større projekter, f.eks. indenfor vandforsyning. FAO arbejder i stedet i høj grad med indførsel af højtydende afgrøder og forbedring af den lokale vandforsyning, og betegnede de afghanske bønder som solide og pålidelige.

UNOCHAs hovedkontor i Islamabad nævnte ligeledes, at byerne er fattigst og har størst behov for humanitær assistance. 2/3 af befolkningen i Kabul og Jalalabad har behov for nødhjælp, hvorimod dette behov er mindre i landområderne. Flertallet af befolkningen modtager imidlertid ikke nødhjælp i et stort omfang, da hovedparten af befolkningen bor på landet.

Såvel UNOCHA som WHO nævnte, at der i Badakhshan-provinsen er et øget behov for fødevarerforsyning. Området er isoleret og selve hovedstaden i provinsen – Feizabad - ligger omgivet af bjerge og forsyninger af luftvejen er derfor nødvendige.

ADA nævnte, at *Wardak*-provinsen er specielt vandforsyning til markene et problem, idet der er for få af de traditionelle underjordiske Kharis-vandingssystemer. I *Fahrah*- og *Nimruz*-provinserne er folk generelt fattige, og den tidligere eksisterende adgang til at hente forsyninger i Iran eksisterer ikke længere da grænsen er lukket for varer. Endvidere frygtes tvangsmæssige reparationer fra Iran til disse provinser. *Kandahar*, *Uruzgan* og *Zabul* har efter samme kildes vurdering en rimelig humanitær situation, hvorimod der i *Logar* har været mange krigsdelæggelser og eksisterer et behov for nødhjælp.

Blokade af Hazarajat.

Flere kilder – såvel Taliban som uafhængige kilder – nævnte, at Taliban siden juni 1997 har etableret en blokade for såvel varer som personer til Hazarajat i det centrale Afghanistan. Hazarajat kontrolleres af Hezb-i-Wahdat-partiet under ledelse af Karim Khalili, der indgår i den Nordlige Alliance. Flere uafhængige kilder begrundede blokaden med Wahdats militære styrkers ledende rolle i Talibanernes nederlag i Mazar-i-Sharif i maj 1997.

Flere NGO'er i Peshawar, herunder Solidaries, oplyste, at de ikke kunne få forsyninger eksempelvis i form af såsæd til Hazarajat. CARE havde dog haft held til at få fragtet noget cement ind til bygningen af nogle skoler, men denne adgang kunne lukkes fra dag til dag. Der blev fra flere sider udtrykt frygt for, at befolkningen i Hazarajat vil sulte til vinter og muligvis se sig nødsaget til at flygte.

En række samtalepartnere i *Bamian* udtalte sig ligeledes om konsekvenserne af Talibanens blokade. Qurhan Ali Airfani i Bamian bemærkede, at det ikke var muligt at få fødevarerforsyninger ind til Hazarajat via Ghazni og Kabul på grund af Talibanens blokade. Med vinterens komme var dette meget bekymrende. WFPs kontor i Bamian supplerede denne udtalelse med, at det på grund af sikkerhedssituationen ikke var muligt at bringe forsyninger ind fra nord. En række UN-organisationer arbejdede nu intensivt på internt i Hazarat at opkøbe overskudslagre af fødevarer ved landbrug og distribuere disse fødevarer til IDP's og andre fattige. Der er p.t. ca. 34. 000 IDPs fra forskellige frontlinier i Hazarajat. Endvidere arbejder UN på at få blokaden ophævet. En række NGO'er vurderede, at 1½ mill. mennesker ville blive påvirket af madmangelen, og at dette særligt gjaldt gruppen af IDPs.

En kilde fra WFPs kontor i Afghanistan oplyste telefonisk til delegationen i begyndelsen af februar 1998, at Taliban fortsat blokerer Hazarajat, og at en iværksat luftbro til området via lufthavnen i Bamian har måttet indstilles på grund af luftbombardement fra Talibanens side omkring nytår. Man forsøger til stadighed at få Taliban accept af, at luftbroen genoptages, men indtil da forgæves.

Det var lykkedes at flyve cirka 250 tons hvede til Bamian, inden luftbombardementet satte en stopper for luftbroen, og yderligere at fragte cirka 600 tons hvede ind ad landevejen fra nord via Pul-i-Khumri. Der var imidlertid ikke muligt at benytte denne rute for nærværende på grund af sikkerhedsproblemer. Man havde endvidere internt i Hazarajat opkøbt cirka 6.000 tons kartofler, som efterfølgende var fordelt til de aller-fattigste, specielt i Waras og Lal distrikterne.

Fact-finding mission til Afghanistan

WFP er fortsat urolig for fødevarersituationen i Hazarajat og specielt i Waras og Lal, men der er indtil nu ikke tale om en katastrofe, og der er ikke registreret dødsfald af sult. Man kan dog ikke vide, om dette vil ske hen mod vinterens slutning, og det er desuden et problem, at flere af yderdistrikterne nu er helt afskåret fra omverdenen af sne.

Med hensyn til forholdene i *Kabul* nævnte en række UN-organisationer, at mere end 70 % af befolkningen er afhængig af humanitær bistand, og alene 45% har adgang til rent vand. WFP har 221.000 modtagere i deres nødhjælpsprogram i byen, heraf især mange *krigsenker* og IDP's. UN-kilderne nævnte, at enker som eneforsørger er en sårbar gruppe, og en NGO, der ønsker at være anonym, kommenterede nærmere, at der er ca. 11. 000 krigsenker i Kabul, og at situationen for mange af disse er kritisk.

Boligforholdene – herunder elektricitets- og vandforsyningen – er ringe i *Kabul*, og Kabuls Borgmester nævnte, at 70-75% af byen er ødelagt af bombardementer, og at ca. 50% af byen ligger fuldstændig i ruiner. Distrikterne 1,3,og 5-8 i den sydlige og vestlige del af byen er helt ødelagte. HABITAT vurderede, at 25-50 % af håndpumperne i byen leverer inficeret drikkevand, og nævnte, at der ikke er elektricitet i den sydlige del af byen.

Med hensyn til ernæringssituationen generelt i Kabul nævnte WHO, at 6,8 % af befolkningen er fejlmærede, og heraf er 0,6 % underernærede. Dette er ikke ekstreme tal og skyldes den løbende tilførsel af nødhjælp til området.

Sundheds- og sygdomssituationen.

Med hensyn til *sundhedssituationen* generelt nævnte WHO – der arbejder i 310-330 distrikter i landet - at børnedødeligheden i Afghanistan er den anden højeste i verden med 182 pr. 1000 nyfødte barn, og at 250 børn ud af 1000 dør inden det femte leveår.

Hvad *sygdomsførekoms*t angår, nævnte samme kilde følgende smitsomme sygdomme som alvorlige problemer :

Tuberkulose forekommer i 70.000-72.000 tilfælde årligt, med ca. 12. 000 dødsopfre årligt til følge.

Malaria findes i hele Afghanistan, og der er årligt omkring 250.000 tilfælde, der imidlertid sjældent medfører døden.

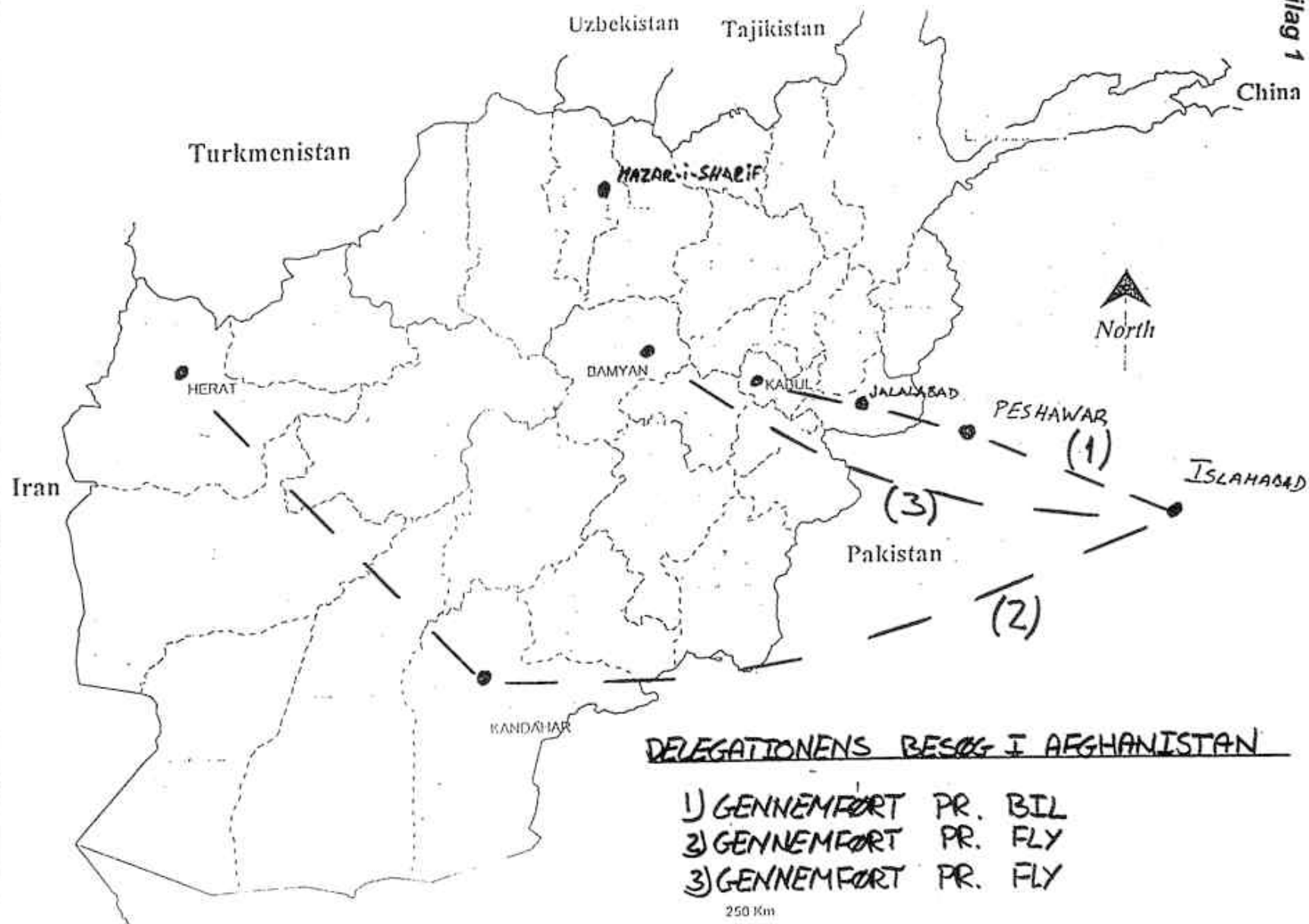
Leishmaniasis (også kaldet "oriental sore", da patienten får svære sår blandt andet i ansigtet) er meget udbredt med cirka 300.000 tilfælde på årsbasis. Sygdommen er dog sjældent dødelig.

Kolera forekommer også, og behandlingen og forebyggelse af denne sygdom har været hindret af, at myndighederne tidligere ikke ville vedkende sig kolera tilfælde i landet.

WHO har i samarbejde med UNICEF gennemført en omfattende vaccinering af børn og kvinder i den fødedygtige alder. Børn under 5 år blev vaccineret mod polio, og børn under 2 år mod mæslinger. Kvinder i den fødedygtige alder blev tillige vaccineret mod stivkrampe.

Bilagsfortegnelse

Bilag 1:	Kort visende delegationens besøg i Afghanistan
Bilag 2:	Mødefortegnelse og besøgte lokaliteter.
Bilag 3:	Kort over frontlinje og aktive frontafsnit.
Bilag 4:	UNHCR. Oversigt over antallet af personer som er ankommet til Kabul fra området ved fronten nord for byen i perioden 1. januar – 31. oktober 1997
Bilag 5:	Ind- og udrejse af Kabul via Pul-i-Charhi i perioden januar – oktober 1997.
Bilag 6:	Kort over hvilke områder i Afghanistan de forskellige parter behersker.
Bilag 7:	Udlændingestyrelsens notits om besøg i Sarpoza fængslet i Kandahar.
Bilag 8:	Udlændingestyrelsens notits om besøg i det ny fængsel i Bamian.
Bilag 9:	Skematisk oversigt over Taliban's struktur
Bilag 10:	Skematisk oversigt over Hezb-i-Wahdats struktur
Bilag 11:	Edikter udstedt af Taliban
Bilag 12:	Pressemeddelelse fra CCA af 15. oktober 1997 vedrørende massakrer begået i det nordlige Afghanistan
Bilag 13:	Taliban's amnesti af 26. juni 1997
Bilag 14:	UNHCR. Repatrieringsstatistik for afghanske flygtninge fra Pakistan og Iran
Bilag 15:	Liste over anvendte forkortelser.

Bilag 2

Mødefortegnelse og besøgte lokaliteter.

Islamabad.

1. UNHCR-Afghanistan.

Fra UNHCR deltog :

Dep. Chief of Mission, Anoushiravan Daneshvar

2. Taliban-kontrollerede afghanske ambassade.

Fra ambassaden deltog :

Ambassadør Mawlawi Shahab-U-Din Dilawar

1. Sekretær Abdul Wahab

3. UNOCHA/UNDP-Afghanistan. (Office for the Coordination of Humanitarian Assistance to Afghanistan/United Nations Development Programme)

Fra organisationerne deltog :

Head of Programme Section Bradley Foerster

Programme officer Brigitte Neubacher

Deputy of UNDP-programs Maurice Dewolf

4. Pakistans Udenrigsministerium.

Fra ministeriet deltog :

Direktøren med ansvar for Centralasien og Afghanistan. M. Ayaz Wazir

5. UNSMA. (United Nations Special Mission to Afghanistan)

Fra UNSMA deltog:

Lederen af UNSMA, Dr. Norbert Heinrich Holl

Senior Political Advisor, Zamir Nabievich Kabulov,

Political Affairs Officer, Arnold Shiffer Decker,

Senior Military Advisor, oberst MD. Akramulah Khan

Fact-finding mission til Afghanistan

Deputy Military Advisor, oberstløjtnant Monawar Hossain

6. UNHCR-Pakistan

Fra UNHCR-Pakistan deltog :

UNHCR-Repræsentative, Jacques Mouchet,

Protection Officer N.N.

7. WHO-Afghanistan, (World Health Organization).

Fra WHO-Afghanistan deltog:

Lederen af WHO-Afghanistan, Dr. A.O. Gebreel

8. Den Nordlige Alliances Representation i Islamabad

Fra Alliancen deltog:

Alliancens repræsentant, General Fateh Khan

9. FAO-Afghanistan (Food and Agriculture Organization of the United Nations)

Fra FAO deltog:

Lederen af FAO-Afghanistan, Hans Brink

10. USA's Ambassade

Fra ambassaden deltog:

Repræsentant for ambassaden N.N.

11. ICRC-Pakistan

Fra ICRC deltog:

Head of ICRC-Pakistan, Olivier Durr.

Peshawar.

12. DACCAAR, (Danish Committee for Aid to Afghan Refugees

Fra DACAAR deltog:

Direktør Niels Harild

Dr. Asta Olesen

13. USA's konsulat i Peshawar

Fra konsulatet deltog:

Repræsentant for konsulatet N.N.

14. UNHCR, Sub Office Peshawar

Fra UNHCR deltog:

Head of Sub-Office, Code Cisse

Protection and Repatriation Officer, Kirsi Vaatamoinen

15. ACBAR (Agency Coordinating Body for Afghan Relief).

Fra ACBAR deltog:

Director Charles MacFadden

Programme Officer Liz Spencer

ACBAR, der blev stiftet i 1988, er som navnet indikerer et koordineringsled mellem NGO'er, som arbejder i Afghanistan. ACBAR har 76 organisationer som medlemmer, heriblandt såvel afghanske som internationale.

16. Fællesmøde med diverse NGO'er

Fra NGO'erne deltog:

Direktøren for NAC, (Norwegian Afghanistan Committee), Oddvin Forbord.

Direktøren for SAB, (Solidarite Afghanistan-Belgium) Amir A. Ahmadi

Direktøren for Solidarités, Nek Mohammad Mayan

Direktøren for NCA, (Norwegian Church Aid), Mohammed Siddiq Sallek

NAC, der bl.a. støttes af den norske regering og UNHCR, blev stiftet i 1979 og driver i dag projekter indenfor nødhjælp, sundhed, uddannelse, genopbygning og landbrug. Hovedaktivitetsområderne i Afghanistan er Kabul, Ghazni, Badakhshan, Nuristan (Laghman), Paktia og Nangarhar.

Fact-finding mission til Afghanistan

SAB, der bl.a. støttes af den belgiske regering, blev stiftet i 1982 og driver i dag uddannelsesprojekter i 8 provinser(Ghazni, Kandahar, Kunar, Laghman, Nangarhar, Parwan og Wardak)
NCA, der bl.a. støttes af den norske regering og Norsk Flygtningehjælp, driver i dag projekter i 19 provinser indenfor sundhed, landbrug, uddannelse m.fl.

17. ANLF, (Afghan National Liberation Front)

Fra ANLF deltog:

Lederen af ANLF, Professor Sibghatullah Al-Mojaddedi

Director Political Department and Youth Organisation. Rahimullah Mojaddedi

18. ARIC (ACBAR Resource and Information Centre)

Fra ARIC deltog:

Resource Centre Manager, Mohammad Fahim Rahimiyyar

ARIC er et serviceorgan indeholdende et bibliotek med en stor kortsamling. Centret indsamler, analyserer og udsender materiale om Afghanistan til NGO'erne.

19. CCA (Cooperation Centre for Afghanistan)

Fra CCA deltog:

Direktør Sarwar Hussaini

Head of Publication Section, Habibullah Rafi

Programme Manager Zia Ul Haq Moquin

Programme coordinator of Women's Section fru N.N.

Head of Educations Section hr. N.N.

CCA er en afghansk NGO, der støttes af bl.a. UNDP, UNHCR og UNICEF, blev stiftet i 1990 og er især involveret indenfor uddannelse, overrisling og menneskerettigheder. Menneskerettighedsaktiviteterne, der drives i 3 provinser, Kabul, Kandahar og Nangarhar, består især af uddannelsesprojekter vedrørende menneskerettigheder og i monitoring af deres overholdelse.

20. ADA (Afghan Development Association)

fra ADA deltog:

Direktør Ghulam Jelani Popal

ADA er en afghansk NGO, som blev stiftet i 1990, og som støttes af bl.a. EU, FAO og UNHCR. ADA er aktiv i 7 provinser, Ghazni, Herat, Kandahar, Logar, Oruzgan, Wardak og Zabul bl.a. indenfor landbrug og uddannelse

21. CI (CARE International)

Fra CARE deltog:

Landedirektør Paul Barker

Ass. Landedirektør Stuart Worsley

CARE International er en international organisation, som blev stiftet i 1945, og som støttes af bl.a. EU, WFP UNICEF og UNHCR. CARE er aktiv i 7 provinser, Ghazni, Kabul, Logar, Khost, Paktia, Parwan og Wardak bl.a. indenfor sundhed og landbrug.

22. CHA (Coordination of Humanitarian Assistance)

Fra CHA deltog:

Direktør Abdul Salam Rahimy

CHA er en afghansk NGO, som blev stiftet i 1988, og som støttes af bl.a. EU, WFP og UNHCR. CHA er aktiv i 3 provinser, Farah, Herat og Jawzjan bl.a. indenfor landbrug, sundhed og uddannelse.

Jalalabad

23. Besøg i IDP-lejren, Sharshai, herunder møde med Repatrieringsmin.'s afd. i Jalalabad.

Fra Repatrieringsmin. deltog:

Direktøren for min. afd. i Jalalabad, Mawlawi Ghulam Ahmad.

24. Guvernørembedet for Nangarhar provinsen (Eastern Region)

Fra guvernørembedet deltog:

Viceguvernør Sadri Asam

25. Repatrieringsministeriets afd. i Jalalabad

Fra ministeriet deltog:

Direktøren for ministeriets afd. i Jalalabad, Mawlawi Ghulam Ahmad

Fact-finding mission til Afghanistan

26. Møde i High Court i Jalalabad.

Fra retten deltog:

Landsretspræsidenten for Jalalabad, Kharim Mohammad Sidiq

27. ICRC-Jalalabad

Fra ICRC deltog:

Lederen af ICRC-Jalalabad, Jean-Francois Sonmay

28. UNHCR-Jalalabad

Fra UNHCR deltog:

OIC (Officer in Charge) Jose A. Rodriguez.

29. UNOCHA- Jalalabad

Fra kontoret deltog:

Regional Coordinator Lubow Horieh

30. SERVE (Serving Emergency, Relief and Vocational Enterprises)

Fra SERVE deltog:

Regional Coordinator Ray Cooper

SERVE, der er en international NGO, begyndte sine aktiviteter i Afghanistan i 1980 og støttes af bl.a. UNHCR, UNDP og FAO. SERVE er aktiv i 7 provinser, Balkh, Kabul, Kapisa, Kunar, Laghman, Nangarhar og Parwan indenfor bl.a. sundhed og miljø.

Kabul

31. UNHCR-Kabul

Fra UNHCR deltog:

OIC Surendra B. Panday

32. Fællesmøde med UN agencies

I mødet deltog:

Regional Coordinator, UNDP/Kabul , Julian Lesley

Resident Project Officer, UNICEF/Kabul, Robert Biakcin

OIC, UNOCHA/Kabul, Angela Kearney

Head, MACA/Kabul, Tahasin Disbudak

OIC, UNCHS (Habitat)/Afghanistan, Gregory Wilson

OIC, WHO/Kabul Dr. Momin

UNSMMA, Afghanistan, Col. McEhinley

UNSMMA/Afghanistan, Col. Akram

33. Udenrigsministeriet.

Fra ministeriet deltog:

Viceminister Sher Mohammad Abas Stanakzai

34. Borgmesterembedet i Kabul.

Fra embedet deltog:

Borgmester Mawlawi Abdul Majid

35. Det religiøse politi i Kabul.

Fra politiet deltog :

Lederen af det religiøse politi, Mawlawi Qalamuddin

36. Repatrieringsministeriet.

Fra ministeriet deltog:

Repatrieringsminister, Mawlawi Abdul Raqib

37. CARE

Fra CARE deltog:

Lederen af CARE-Kabul, Geoff Heyes

Fact-finding mission til Afghanistan

38. Aschiana Centre for Street Children.
Fra Aschiana deltog:
Lederen af Aschiana, Mohammad Yusuf

39. ICRC-Kabul
Fra ICRC deltog:
Lederen af ICRC-Kabul, Bernhard Julier

40. Fællesmøde med vestlige journalister.
I mødet deltog:
Fire vestlige journalister med base i Kabul.

41. Møde med afghansk advokat.
I mødet deltog:
Advokat i Kabul, hr. N.N.

Kandahar

42. Møde med UNHCR-Kandahar.
Fra UNHCR deltog:
OIC Shah Jahan Molla

43. Møde med Repatrieringsministeriets Afd. i Kandahar.
Fra ministeriet deltog:
Lederen af ministeriets afd. i Kandahar, Hr. Maulana Haji Abdul Sattar

44. Besøg i Sarpoza-fængslet og møde med fængselsdirektøren.
Fra fængslet deltog:
Direktør N.N:

45. Møde med UNDP-Kandahar
Fra UNDP deltog:

Senior Regional Coordinator, Michael Schultz

46. Møde med ICRC-Kandahar.
Fra ICRC-Kandahar deltog:
Lederen af ICRC-Kandahar, Chris Mehl

47. Møde med Guvernøren for Kandahar, (Southern Region)
I mødet deltog:
Guvernør Mohammad Hassan

48. Fællesmøde med NGO'er.

I mødet deltog afghanske repræsentanter for følgende NGO'er:

SARA (Southern Afghanistan Reconstruction Agency), v. M. Akbar Maroufi

RDA (Reconstruction and Development Association), v. Hr. Asif

RAFA (Reconstruction Authority for Afghanistan), v. Hr. Ismail

SWABAC (Southern & Western Afghanistan Baluchistan Ass. for Coordination), v. Hr. Daweri

AHDS (Afghan Health and Development Services), v. Hr. M. Usman Ghafori

RDA er en afghansk NGO, der blev stiftet i 1991, og som støttes af bl.a. UNDP, WFP og UNHCR. RDA er aktiv i 6 provinser, Balkh, Kabul, Kandahar, Laghman, Nangarhar og Wardak., bl.a. indenfor landbrug og genopbygning.

RAFA er en afghansk NGO, der blev stiftet i 1988, og som støttes af bl.a. FAO, WFP og UNHCR. RAFA er aktiv i 4 provinser, Badakhshan, Kandahar, Laghman og Paktia, bl.a. indenfor landbrug og vejbygning.

SWABAC er som ACBAR et koordinationsled mellem forskellige NGO'er og blev stiftet i 1988.

AHDS er en afghansk NGO, der blev stiftet i 1990, og som bl.a. støttes af UNICEF. AHDS er alene aktiv i Kandahar indenfor sundhed.

49. Besøg på ICRC-støttet hospital i Kandahar og samtale med Chefsygeplejersken.

Fact-finding mission til Afghanistan

Fra hospitalet deltog:

Chefsygeplejerske N.N.

50. Møde med KHAD-Kandahar.

Fra KHAD deltog :

Chefen for KHAD-Kandahar, N.N.

51. Møde i hjemmebaseret pigeskole.

I mødet deltog:

To lærerinder

Herat.

52. Møde med UNHCR-Herat

Fra UNHCR deltog:

OIC, Sainou Saidy

53. Møde med UNOCHA-Herat.

Fra UNOCHA deltog:

UNOCHA-coordinator Bill Bergkvist

Security Officer Doudou

54. Repatrieringsministeriets afd. i Herat.

Fra ministeriet deltog:

Deputy Head, Raz Mohammed

55. Udenrigsministeriets afd. i Herat.

Fra ministeriet deltog:

Mullah Bismellah

56. Møde med DACCAAR-Herat.

Fra DACCAR deltog:

Programmanager Mohan T. Nugawela

Admin. Officer David Alexander

57. Møde med CHA

Fra CHA deltog:

Regional Manager Bashir Latifi

58. Møde med ICRC-Herat.

Fra ICRC deltog:

Lederen af ICRC-Herat Hans Peter Giess

Laurent Tagliatela

Thomas Himmel

Antoine Bieler

59. Møde med MERLIN-Herat (Medical Emergency Relief International).

Fra MERLIN deltog:

Lederen af Merlin-Herat, N.N.

Merlin er en britisk NGO, der er i stiftet i 1993, og som støttes af EU. Merlin er aktiv i 3 provinser, Badakhshan, Badghis og Farah indenfor sundhed.

60. Møde med to kvindelige akademikere.

Bamian.

61. Møde med Hezb-i-Wahdat

Fra Wahdat deltog:

Deputy Head of Hezb-i-Wahdat, Qurhan Ali Airfani

Fact-finding mission til Afghanistan

62. Møde med UNHCR-Bamian

Fra UNHCR deltog:

OIC Yusuf Adam

63. Møde med Hezb-i-Wahdats Women's Committee

Fra komiteen deltog:

3 ledende kvindelige medlemmer

64. Møde med Chief Justice, Hazarajat

I mødet deltog:

Chief Justice N.N.

65. Fællesmøde med WFP, UNICEF og WHO

Fra organisationer deltog:

Ass. Project Officer Hridayashwar Lal Mulepaty (WFP)

Hr. N.N. (WHO)

Hr. N.N. (UNICEF)

66. Fællesmøde med NGO'er i Bamian.

Følgende NGO'er var til stede:

ARCS, (Afghan Red Crescent Society), Ali Mohammad

Solidarités, Hr. Sigriya

DHCA, N.N.

Ibnicina, N.N.

ARCS er en afghansk velgørende organisation, der støttes af bl.a. ICRC. ARCS er aktiv i 14 provinser bl.a. indenfor sundhed og nødhjælp.

67. Møde med tidligere leder af CCA-Bamian.

Besøgte lokaliteter.

Delegationen aflagde bl.a. besøg i :

Sharshai IDP-lejren ved Jalalabad

Centralfængslet i Jalalabad

Ashiana Centre for Street Children i Kabul

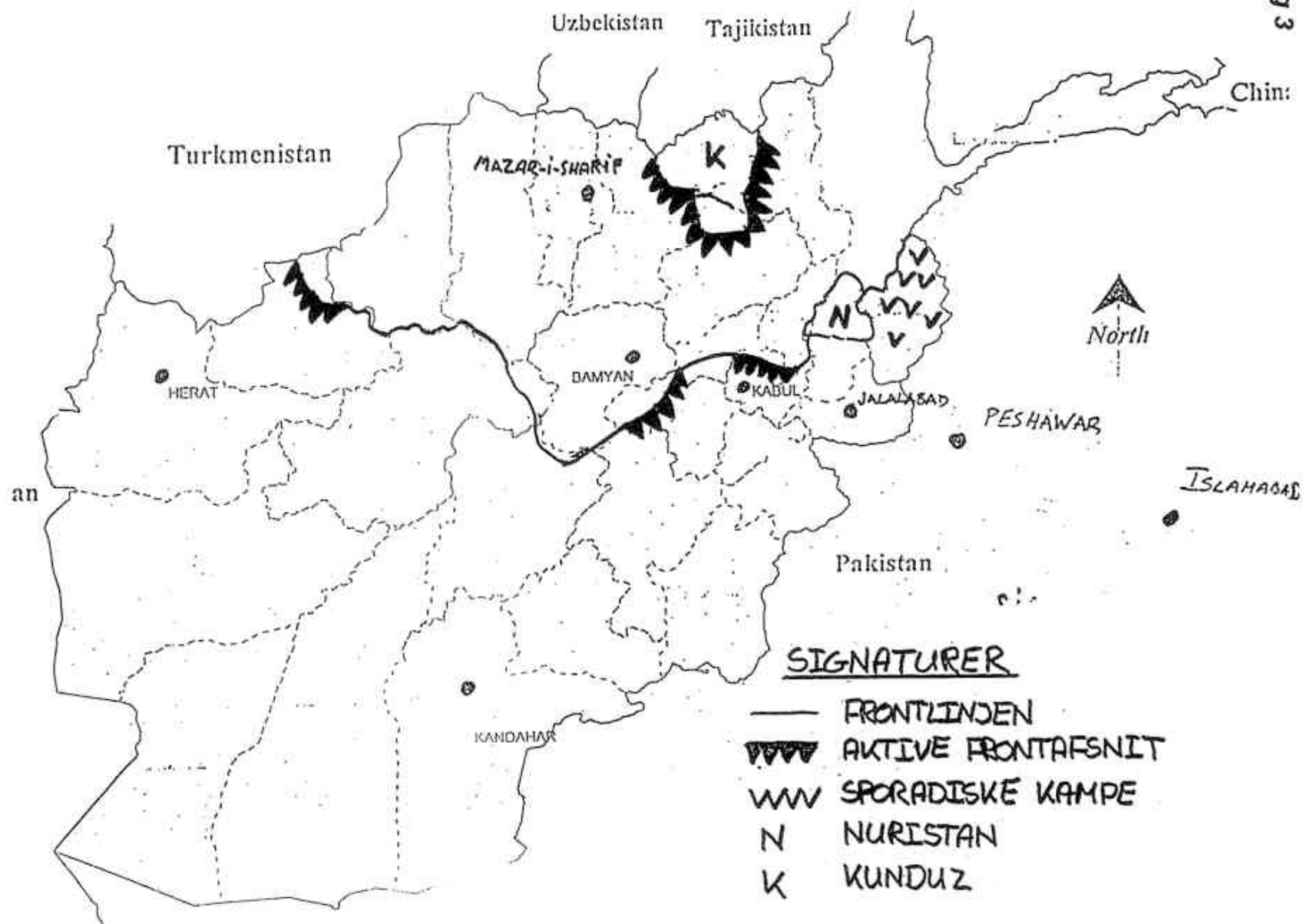
ICRC-støttet hospital i Kandahar

Sarpoza fængslet i Kandahar

Hjemmebaseret pigeskole i Kandahar

Shaidaie IDP-lejren ved Herat

Det ny fængsel i Bamian (Tidligere militærforlægning, i brug ca. 6. mdr.)

Bilag 4

Attachment #1

UNHCR
United Nations High Commissioner
for Refugees

Arrivals of Displaced People in Kabul from Northern Frontline Areas

<u>Subtotal (2-31 Jan 1997): 12,497 families or 96,047 persons</u>		
<u>Sub-total (1-28 Feb 1997): 2,842 families or 21,740 persons</u>		
<u>Sub-total (1-31 March 1997): 2,960 families or 22,793 persons</u>		
<u>Sub-total (1-30 April 1997): 1,625 families or 11,926 persons</u>		
<u>Sub-total (1-31 May 1997): 1,572 families or 11,785 persons</u>		
<u>Sub-total (1-30 June 1997): 1,587 families or 12,087 persons</u>		
<u>Sub-total (1-31 July 1997): 3,623 families or 28,664 persons</u>		
<u>Sub-total (1-31 August 1997): 316 families or 2,430 persons</u>		
<u>Sub-total (1-30 September 1997): 237 families or 1,844 persons</u>		
<u>Sub-total (1-31 October 1997): 251 families or 1,758 persons</u>		
<u>Date</u>	<u>Families</u>	<u>Persons</u>
01 November	13	103

TOTAL since 2 Jan 27,523 families or 211,177 persons.

Departures of Displaced People from Kabul to Northern Frontline Areas

Sub-total (25 February-30 April 1997):	230 families or 1,725 persons
May 1 - November 2	None

TOTAL since 25 February: 230 families or 1,725 persons

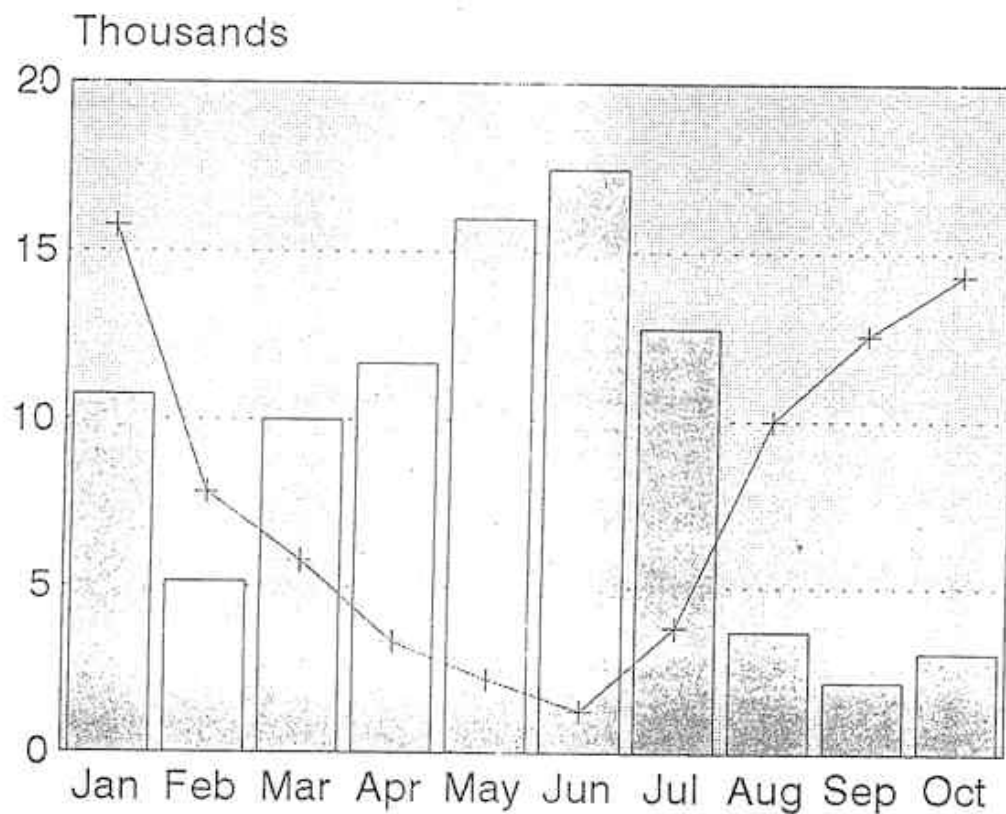
Produced by UNHCR Kabul
 As Per Registration Carried Out At Kohli-e-Khair Khana
 Check Point
 November 2, 1997

IND-OG UDREJSE AF KABUL VIA PUL-I-CHARKI

JANUARY 1 - OCTOBER 31, 1997

Bilag 5

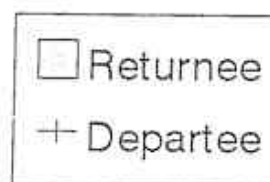
Fact-finding mission til Afghanistan

TOTAL RETURNEE

92.492

(55%)

TOTAL DEPARTEE

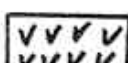
76.651

(45%)

In an average 6.7 persons = 1 family

SIGNATURES

- TALIBAN
- HEZB-i-WAHADI
- JUNBISH
- JAMIAT-i-ISLAMI

N NURISTAN

Bilag 7

Noitis om besøg i Sarpoza fængslet i Kandahar.

Delegationen aflagde besøg i Sarpoza fængslet i Kandahar d. 17. November 1997. Besøget blev udvirket af UNHCR, som aftenen forinden opnåede guvernørens tilladelse til besøget.

Indkørslen til fængslets forgård foregik gennem en portåbning uden port, der ledte ind på en åben plads omgivet af en høj mur. Ved indkørslen sås en bevæbnet vagt. Pladsen var præget af murbrokker og en del byggeaktivitet. Her blev delegationen mødt af fængselsdirektøren, som oplyste, at man var i færd med at udbygge fængslets kriminelle afdeling. Arbejdet blev ifølge fængselsdirektøren udført af fanger, som derved havde en ekstra indtægt. Man var endvidere ved at opføre et fængselshospital finansieret af ICRC.

For enden af pladsen var indgangen til selve fængslet, hvor der fra et forrum var adgang til fængslets afdelinger via 3 massive tremmedøre af jern med en størrelse på ca. 2,5 x 3,0 meter. Den daglige færdsel ind og ud af afdelingerne foregik dog via mindre døre, der var indfældet i de store tremmedøre, og som var ca. 1,7 x 1,0 meter store. Tremmedørene var aflåst med hængelås.

Efter det oplyste var fængslet opdelt i et kriminelt og et politisk afsnit, og delegationen besøgte, ledsaget af fængselsdirektøren, det politiske afsnit. I det politiske afsnit var der, efter det oplyste, 1.700 fanger af alle etniske oprindelser fordelt på 100-150 celler. De to største grupper af fanger var angiveligt tilhængere af den tidligere guvernør i Herat, Ismail Khan, og tilhængere af Massoud. Endvidere var der ca. 100 hazaraer i fængslet. Blandt fangerne var der endvidere 19 iranere, heraf 4 diplomater fra konsulatet i Mazar-i-Sharif. Ifølge fængselsdirektøren var de øvrige iranere fanget forskellige steder bl.a. i Farah, Nimroz og Herat, og en af dem var angiveligt fra den iranske efterretningsjeneste.

Cellerne var beliggende på begge sider af en ca. 2,5 meter bred gang, og direktøren oplyste, at der kan opbevares 20-30 fanger pr. celle. I gangen, der fremstod med noget affald og en del lugtgener, var loftshøjden ca. 4. Meter. Ca. 80 meter nede af gangen forefandtes toiletfaciliteter, hvilke delegationen dog p.g.a. lugtgener afstod fra at besigtige nærmere. ICRC oplyste efterfølgende, at man efter aftale med fængselsmyndighederne var begyndt at forbedre de sanitære installationer. Ved toiletterne drejede gangen til venstre og fortsatte yderligere ca. 80 meter, inden den foretog endnu et sving til venstre. På gangen sås flere fanger som solgte diverse småformødenheder, herunder madvarer. Da gangen sluttede, gik delegationen over en ca. 4.-500 m² stor gårdsplads, hvor der opholdt sig 2-300 fanger. Nogle lavede mad, andre vaskede tøj. Efter således at have beskrevet en firkant, kom delegationen tilbage til udgangspunktet.

Delegationen besøgte nu en celle efter eget valg. Cellen, der var 20-25 m² stor, viste sig at rumme 19 fanger, alle hazaraer. Fængselsmyndighederne var ikke til stede under besøget i cellen, der fremstod tør og efter omstændighederne ren og velventileret. De indsatte oplyste at have været i fængslet i ca. 6. måneder og at være fanget forskellige steder i landet, herunder Ghazni, Uruzgan, Herat og Kabul. De to yngste i cellen var hhv. 16 og 18 år og oplyste at være blevet taget til fange, efter at de bekræftede havde krydset den afghansk-iranske grænse ved Herat. Nogen af de indsatte oplyste, at de ikke vidste, hvorfor de var blevet anholdt.

Fangerne oplyste, at de ikke var blevet slået i fængslet, og at deres eneste alvorlige klagepunkt var, at den tildelte madration var for lille. De oplyste endvidere, at de ikke havde modtaget familiebesøg

Fact-finding mission til Afghanistan

under fængselsopholdet, at de ikke havde midler til indkøb af supplerende mad, og at der ikke var beskæftigelsesmuligheder, som kunne danne basis for en ekstraindtægt. Ingen af fangerne i cellen forekom dog at være decideret udhungrede.

På forespørgsel oplyste fængselsdirektøren, at der af og til sker flugtforsøg fra fængslet. Yderligere forespurgt vedrørende eventuelle disciplinære foranstaltninger i forbindelse med pågribelse efter flugtforsøg, f.eks. i form af lænkning, oplyste inspektøren, at lænkning nu alene anvendes i forbindelse med transport af fanger, og at sanktionen for undvigelse alene er genindsættelse i fængslet.

Vedrørende fangeudveksling oplyste direktøren, at der i november 1997 var sket udveksling af ca. 120 fanger ad tre omgange. Det blev endvidere oplyst, at fængslet har egen lægeklinik, som får lægemidler fra ICRC og at alvorligt syge overføres til det ICRC-støttede hospital i byen. Under besøget så delegationen selv ca. 10-12 fanger, som under ledsagelse af en ICRC-ansat forlod fængslet. Endelig oplystes det, at der i Kandahar kun er to egentlige fængsler, Sarpoza og et kvindefængsel som dog p.t. stod tomt.

Bilag 8

Noits om besøg i Det Ny Fængsel i Bamian.

Delegationen aflagde besøg i Det Ny Fængsel i Bamian d. 25. November 1997. Besøget blev udviklet under et møde dagen forinden med den stedfortrædende leder af Hezb-i-Wahdat, Qurban Ali Airfani, som gav tilladelse til besøget.

Delegationen ankom til fængslet pr. bil, og det sidste stykke frem dertil var ren terrænkørsel, bl.a. gennem en bæk. Fængslet fremstod som en firkant omgivet af ca. 4 meter høje mure, med en port, som alene tillod gående trafik, midt i en af murene. Der løb tillige en bæk gennem fængselsområdet.

Delegationen blev mødt af fængselsdirektøren og nogle vagter. Direktøren oplyste, at fængslet havde været i anvendelse som fængsel i ca. 6 måneder, og at det tidligere var en militær forlægning. Han oplyste tillige, at fængslet indeholdt 99 indsatte, som alle var krigsfanger (KF). Af KF var ca. 50 pakistancere. Samtlige var taget i forbindelse med kampene ved Mazar-i-Sharif i maj 1997. Ifølge direktøren havde der ikke fundet fangendevexling sted vedrørende nogen af fangerne, men man havde for nylig ensidigt løsladt en ældre mand.

Fængselsgården var delt op ca. på midten af en mur med en gennemgang i. Ifølge direktøren kunne fangerne i dagtimerne bevæge sig frit i hele fængslet og skulle kun være i cellerne om natten. I forbindelse med delegationens besøg var de imidlertid beordret på cellerne.

Delegationen kunne nu ved selvsyn konstatere, at fangerne blev opbevaret i fire store celler, to med ca. 30 mand i hver og to med ca. 20 mand i hver. Delegationen talte med fanger i tre af cellerne. De oplyste, at praktisk taget alle indsatte var Taliban-folk, som var fanget i Mazar-i-Sharif i maj måned og bekræftede at have været i det nuværende fængsel i ca. 5 måneder. Cellerne var uden inventar af nogen art og med lerstampet gulv. Cellerne var uopvarmede og fangerne tyndt klædt. Det gik da også igen og igen i fangernes udtalelser, at deres virkeligt alvorlige umiddelbare behov var vintertøj og opvarming af cellerne. Fangerne oplyste tillige, at mange af dem var fra Pakistan, men hvor mange som kom fra afghanske flygtningelejre der, og hvor mange, der var egentlige pakistanske statsborgere, var uklart. En af fangerne oplyste at være iraker, og at han kun ved en tilfældighed havde været i Mazar-i-Sharif, da han blev anholdt.

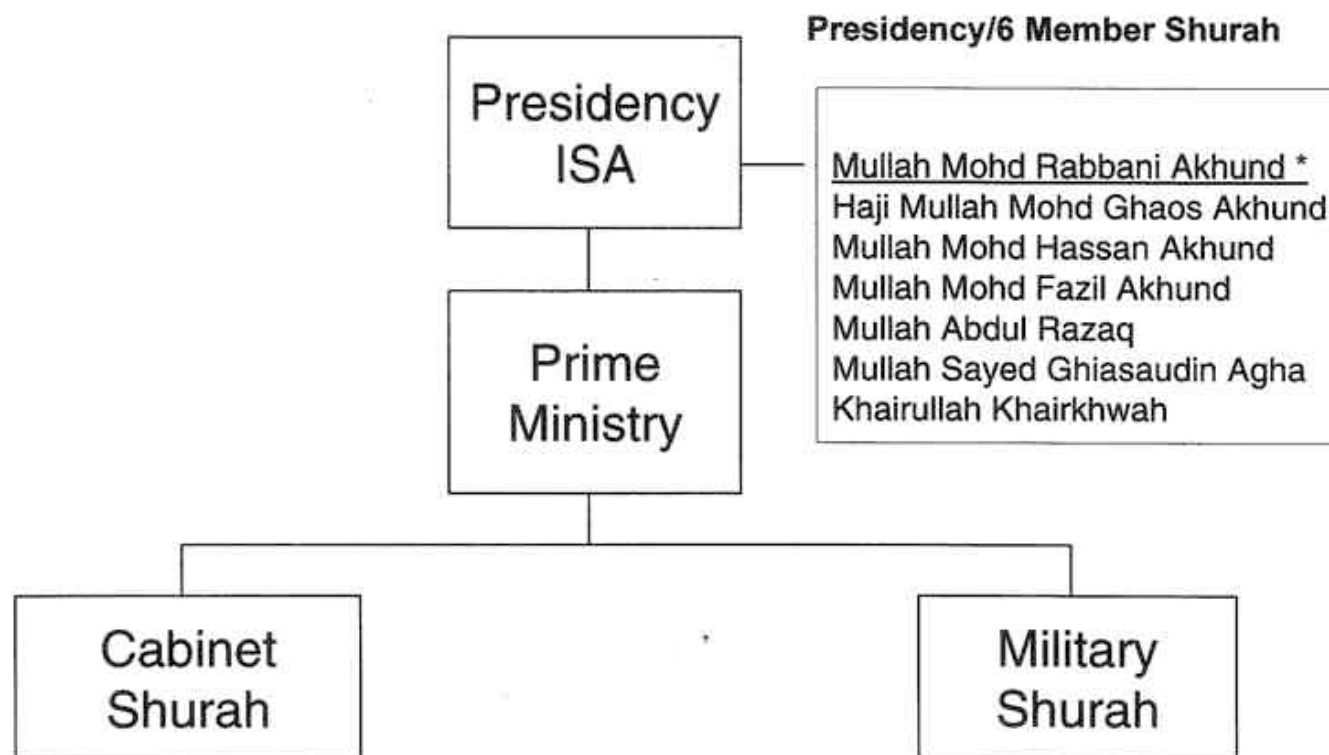
Direktøren kommenterede efterfølgende de fremførte klager med, at man der på stedet havde tradition for at sætte en ovn ind i hver celle fra 1. december.

Delegationen drøftede efterfølgende tillige forholdene i fængslet med Afghan Red Crescent (ARC), som oplyste at foretage fængselsbesøg der efter aftale med ICRC. ARC oplyste, at man var bekendt med behovet for vintertøj, og at man forberedte snarlig uddeling af bl.a. tæpper.

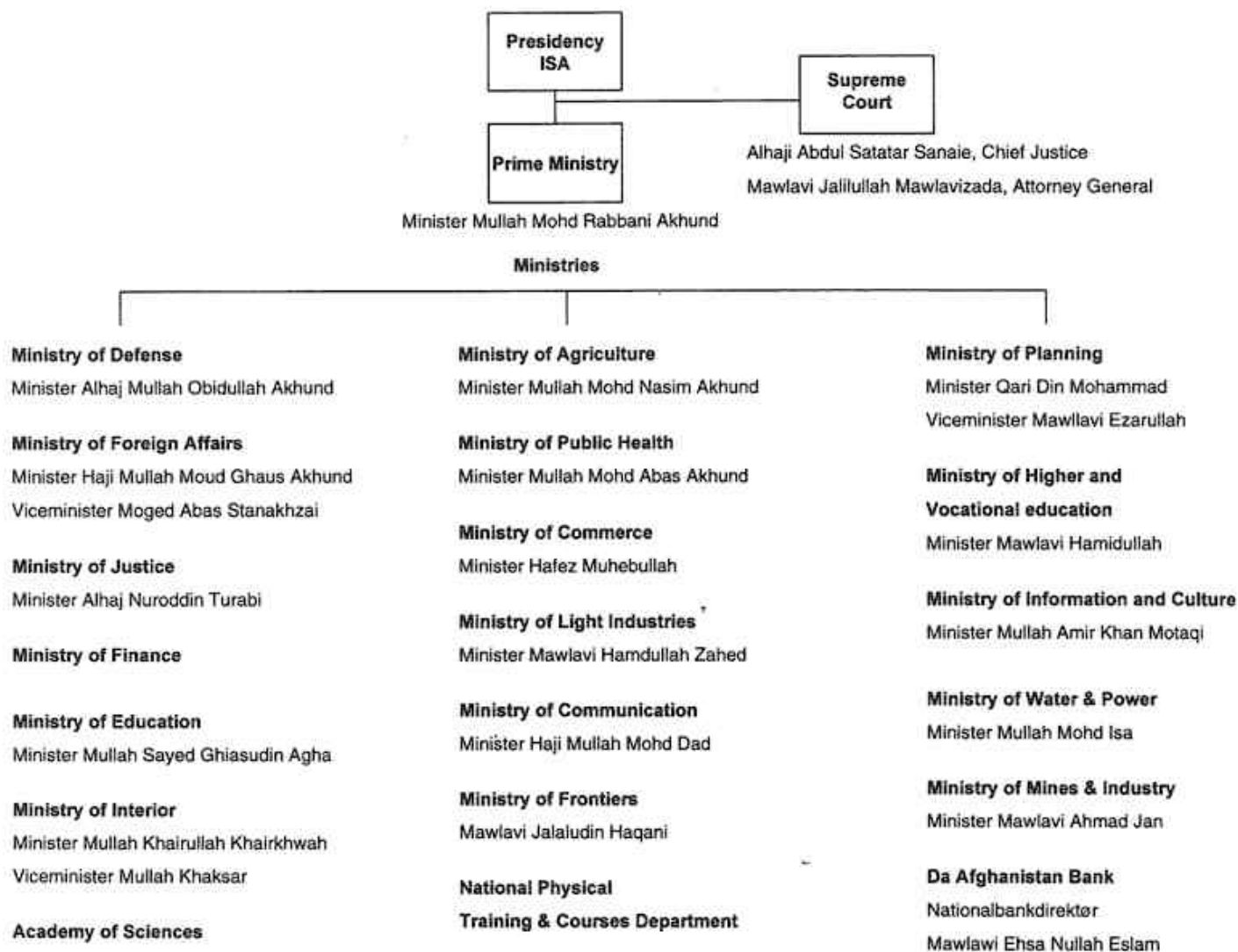
Bilag 9

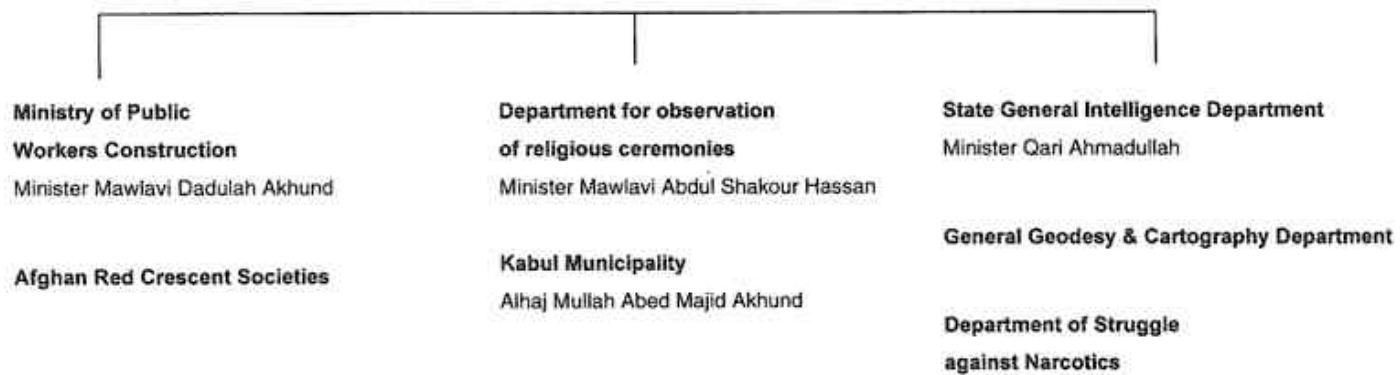
- a. Taliban's øverste ledelse under Mullah Omar.
- b. Højesteret og fagministerier.
- c. Diagram over Taliban's væbnede styrker.
- d. Kabul-provinsens centrale administrative enheder.
- e. Liste over nogle af guvernørerne i det Taliban-kontrollerede område.

Bilagene 9 a-e er leveret af en UN-kilde.

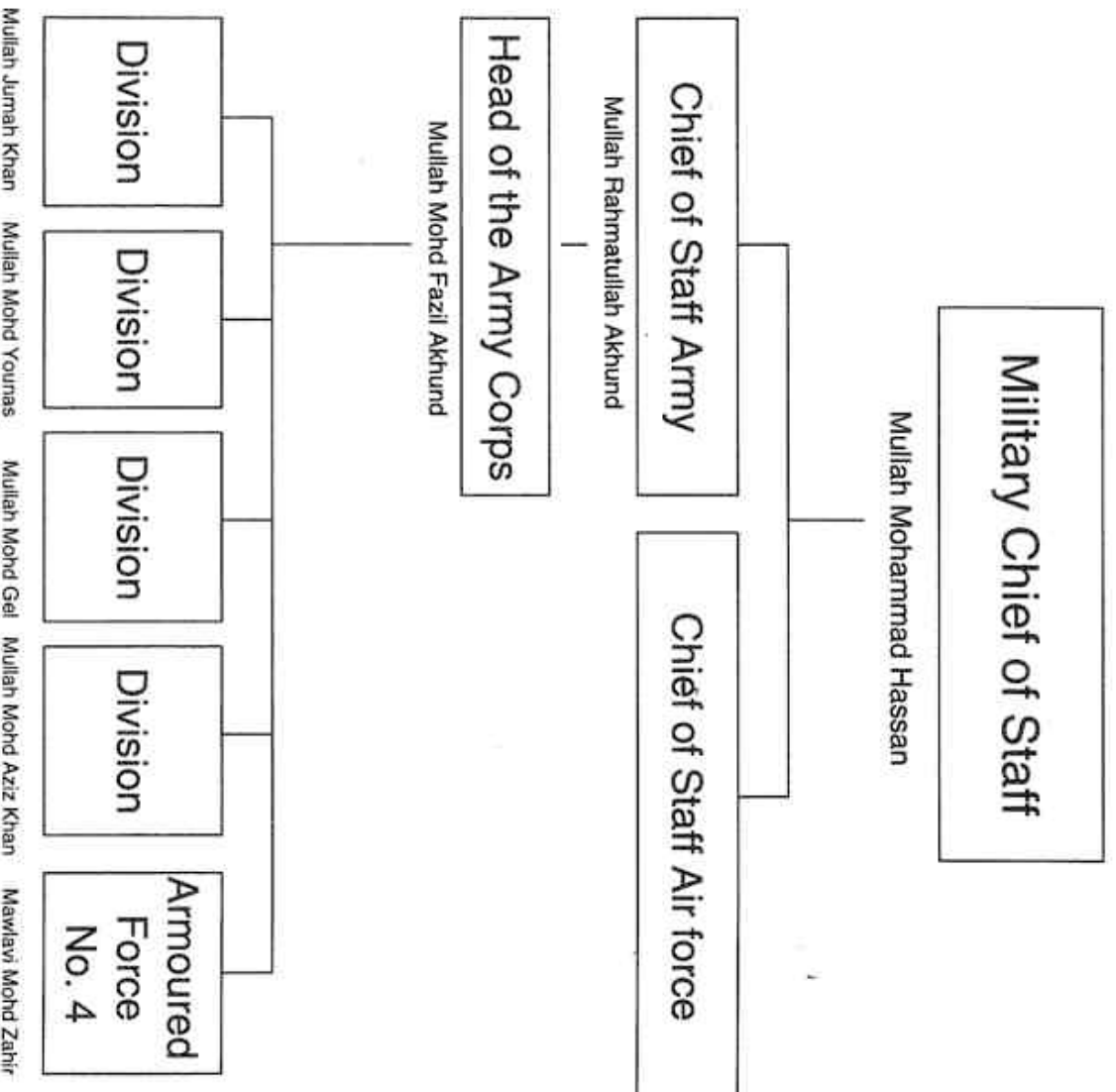
* Mullah Mohd Rabbani Akhund er såvel vicepræsident som leder af 6 Member Shurah og premierminister.

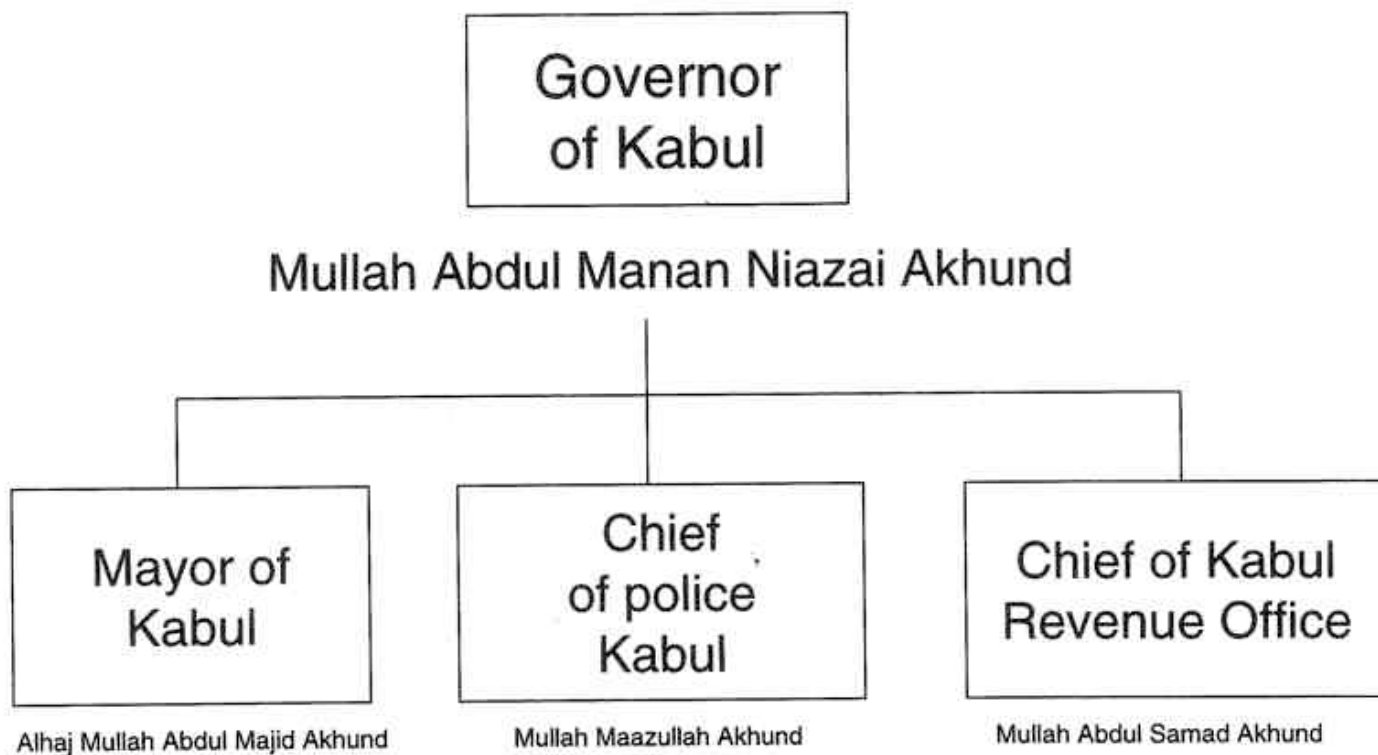

Bilag 9C

Military

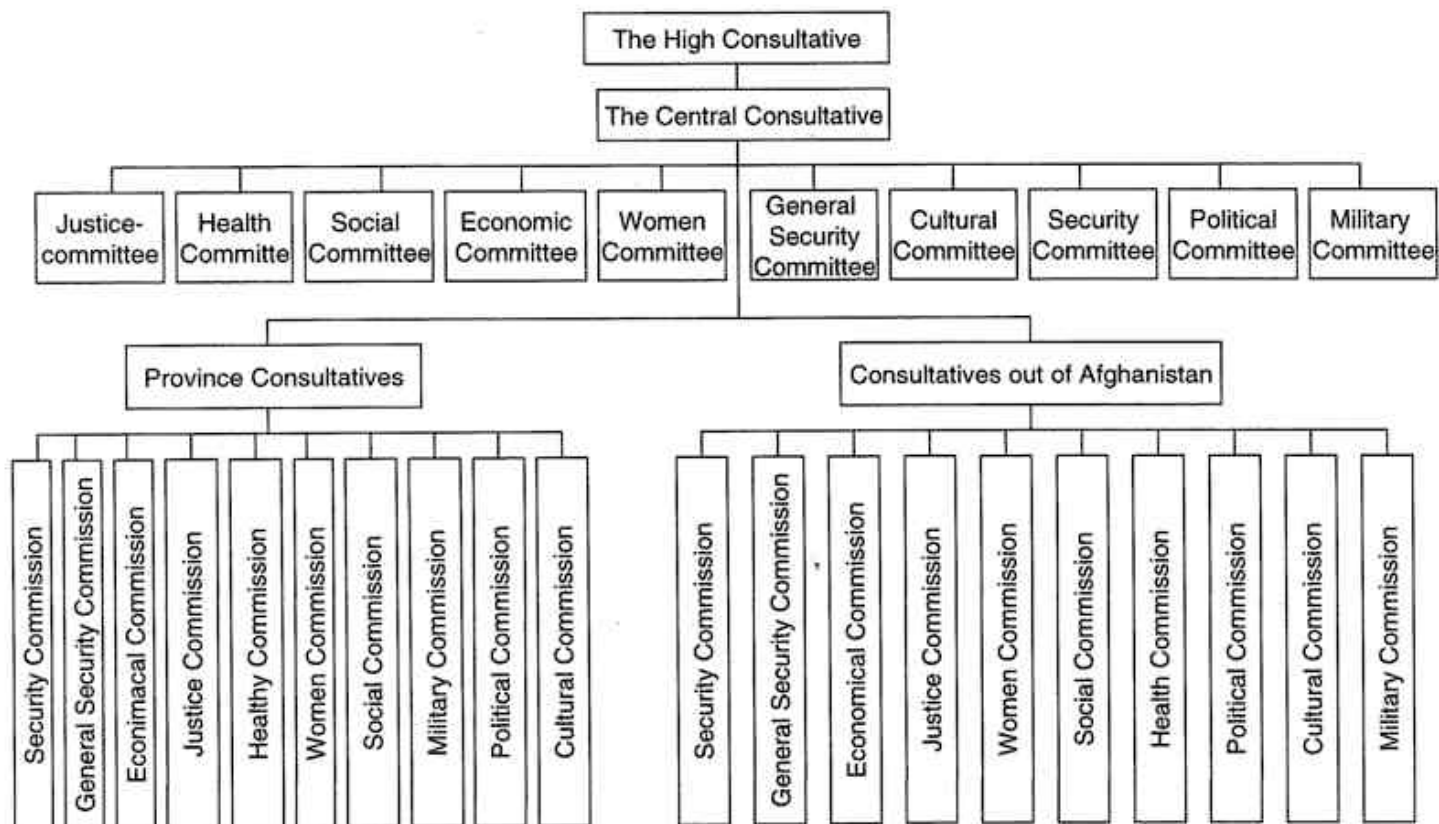

Bilag 9E

List of Governors in Afghanistan

Governor	Kabul	Mullah Abdul Manan Niazaï
Governor	Paktia	Mawlawi Shsuddin
Governor	Paktika	Mawlawi Kerमतullah
Governor	Herat	Mullah Abdul Razaq Akhund
Governor	Qandahar	Mullah Moh,d Hassan Rahmani
Governor	Helmand	Mullah Abdul Bari Akhund
Governor	Zabul	
Governor	Nimroz	
Governor	Ghazni	Mullah Yar Mohammad Akhund

Hezb - i - Wahdat Islami - Afghanistan

Bilaget er leveret af Hezb-i-Wahdat

Bilag 11

Edicts of the Ministry of the Prevention of Vice
and the Preservation, Kabul
No. 77/50 dated 20 July 1997
(brief translation)

To: United Nations

A. EMPLOYMENT

1. Unconditional humanitarian assistance of foreign organisations is acceptable, provided it conforms with the Islamic Sharia.

The Islamic rules of our country regarding not employing women and confining them to homes is an obligation to be observed by foreign and Afghan organizations.

Women have no right to work in any office, other than in medical institutions and hospitals.

4. If anyone working for an institution violates the Islamic Sharia in any way, the management of the concerned office is obliged to warn him/her; if he/she refuses to comply, serious action must be taken against him/her. Otherwise the Department of Promotion of Virtues and Suppression of Vice will take serious action.

5. Assistance to women, whether widows or non widows, is appreciated when provided through their close male relatives ('mahram') without employing those women.

6. Home-based employment of women in vocational areas such as embroidery, knitting/weaving etc. can be organised and implemented after their close male relatives ('mahram') obtain permission from the Department of Promotion of Virtues and Suppression of Vice.

7. Permission from the Department of Promotion of Virtues and Suppression of Vice must be obtained if a foreign organisation or NGO decides to employ or assist women.

8. With regard to surveys and the identification of eligible women, action should be taken after informing the Imam (religious leader) of the mosque, the 'wakil' (community representative) and three elders of the area.

A. HEALTH

1. Unconditional Humanitarian assistance of foreign organisations is acceptable, provided it conforms with the Islamic Sharia.
2. In those hospitals where women are hospitalised, they must be informed of the arrival of male doctors or visitors in advance.

3. It is 'harm' (illegal) and forbidden for women in hospitals to wear fashionable dress and use cosmetics.
4. It is the obligation of female employees to preserve their dignity and walk calmly, and avoid making a noise with their feet, in their work place and corridors.
5. It is forbidden for women to visit a patient where those who are not close male relatives (non-'mahram') are also hospitalised in the same room.
6. All sick and healthy men and women are obliged to pray at the right time. Only those who have valid (Islamic Sharia) reasons are an exception to this.
7. If anyone working in a hospital violates the Islamic Sharia in any way, the management of the hospital is obliged to warn him/her, if he/she refuses to comply, serious action must be taken against him/her. Otherwise the Department of Promotion of Virtues and Suppression of Vice will take serious action.
8. While taking your women relatives to the hospital, the women must not sit in the seat beside the driver.
9. No Afghan women is permitted to travel in a vehicle together with foreigners.
10. Afghan women can not become members or alternate members of foreign hospitals.
11. Foreign hospitals under no circumstances have the right to send an Afghan women abroad.
If there is a need, permission from the Department of Promotion of Virtues and Suppression of Vice must be obtained.

Islamic State of Afghanistan
General Presidency of Amr Bil Marof Wa Nai Az Munkir (Religious Police)
Administration Department

To:

The received letter from Cultural and Social affairs Department of General Presidency of Islamic state of Afghanistan No 6-40 dated 26.09.1375 states that:

17/2/96

The role and regulation of Amr Bil Marof Wa Nai Az Munkir is to distributed via your office to all whom it may concern for implementation.

To prevent sedition and female uncovers (Be Hejab):

Drivers are allowed to pick up female who are using Iranian Burqa. In the case of violation the driver will be imprisoned. If such kind of female are observed in the street, house will be found and their husbands punished. If the women use stimulating and active cloth and there is no accompany of close male relative with them, the drivers should not pick them up.

2) To prevent music:

To be broad coasted by the public information resources. In shops, hotels, vehicle and Rikshaws cassettes and music are prohibited. This matter should be monitored within five days, if any music cassette found in a shop, the shopkeeper should be imprisoned and the shop locked. If five people guarantee, the shop could be opened and the criminal released later. If cassette found in the vehicle, the vehicle and the driver will be imprisoned. If five people guarantee, the vehicle will be released and the criminal released later.

3) To prevent beard shaving and its cutting:

To be broad coasted by the public information resources. After one and half month, if any one observed who has shaved and or cut his beard, they should be arrested and imprisoned until their beard gets bushy.

4) To prevent not-praying and order gathering pray at the bazaar:

To be broad coasted by the public information resources that the pray should be done on their due times in all districts. The exact pray time will be announced by the Amr Bil Marof Wa Nai Az Munkir department. Fifteen minutes prior to pray time in front of the mosque, where the water facilities and possibilities is available, should be blocked and transportation should strictly prohibited and all people are obliged to go to the mosque. the pray time the this matter should be monitored. If young people are seen in the streets they will be immediately imprisoned. If five people guarantee, the person should be released otherwise, the criminal will be imprisoned for ten days.

- 5) **To prevent keeping pigeons and playing with birds:**
To be broad coasted by the public information resources that within ten days this habit/hobby should be stop. After ten days this matter should be monitored and the pigeons and any other playing birds should be killed.
- 6) **To eradicate the use of addiction and its user:**
Addict should be imprisoned and investigation made to find the supplier and the shop. The shop should be locked and both criminals (the owner and the user) should be imprisoned and punished.
- 7) **To prevent kite flying**
First should be broad coasted by the public information resources than advise the people of its useless consequences such as betting, death of children and their deprivation from education. The kite shops in the city should be abolished.
- 8) **To prevent idolatry:**
To be broad coasted by the public information resources that in the vehicle, shops, room, hotels and any other places pictures/portraits should be abolished. The monitors should tear up all pictures in the above places. This matter should be announced to all transport representatives. The vehicle will be stopped if any idol is found in the vehicles.
- 9) **To prevent gambling:**
a collaboration with the security police the main centers should be found and the gamblers imprisoned for one month.
- 10) **To prevent the British and American hair style:**
To be broad coasted by the public information resources that people with long hair should be arrested and taken to the Amr Bil Marof Wa Nai Az Munkir department to shave their hair. The criminal has to pay the barber.
- 11) **To prevent interest charge on loans, charge on changing small denomination notes and charge on money orders:**
All money exchanger should be informed that the above three types of exchanging the money are prohibited in Islam. In the case of violation the criminal will be imprisoned for a long time.
- 12) **To prevent washing cloth by young ladies along the water streams in the city:**
It should be announced in all mosques and the matter than should monitor. Violator ladies should be picked up with respectful Islamic manner taken to their houses and their husbands severely punished.
- 13) **To prevent music and dances in wedding parties:**
To be broad coasted by the public information resources that the above two things should be prevented. In the case of violation the head of the family will be arrested and punished.

14) **To prevent the playing of music drum:**
First the prohibition of this action be announced to the people. If any body does this then the religious elders can decide about it.

15) **To prevent sewing ladies cloth and taking female body measures by tailor:**
If women or fashion magazine are seen in the shop the tailor should be imprisoned.

16) **To prevent sorcery:**
All the related books should be burnt and the magician should be imprisoned until his repentance.

The above issues are stated and you are requested to, according to your job responsibilities, implement and inform your related organizations and unites.

Regards,

Lawlavi Enayatullah Baligh
Ministry minister
General presidency of Amr Bil Marof Wa Nai Az Munkir

Translated by ACBAR office on 06.01.1997

ISLAMIC STATE OF AFGHANISTAN

GENERAL PRESIDENCY OF AMAR DEL MARUF AND NAHI AZ MUNKAR

TO : ACBAR KABUL OFFICE

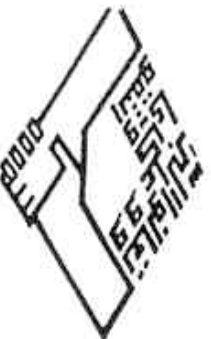
DECLARATION

WE KINDLY REQUEST ALL OUR AFGHAN SISTERS TO NOT APPLY FOR ANY JOB IN FOREIGN AGENCIES AND THEY ALSO SHOULD NOT GO THERE. OTHERWISE IF THEY WERE CHASED, THREATENED AND INVESTIGATED BY US, THE RESPONSIBILITY WILL BE ON THEM.

WE DECLARE TO ALL FOREIGN AGENCIES TO RESPECT THE ISSUED REGULATION OF ISLAMIC STATE OF AFGHANISTAN AND SHOULD STRICTLY AVOID EMPLOYMENT OF AFGHAN FEMALE STAFF,

MAWLAVI RAFIULLAH MUAZIN
GENERAL PRESIDENT.

Bilag 12

مركز تعاون افغانستان (منا)
Cooperation Centre for Afghanistan
(CCA)

13 Oct, 1997

CCA warns of the repetition
of frightening massacres in Afghanistan

Reports of the recent mass killing in Qazel Abad, Dehdadi and Jangal villages in suburbs of Mazar-e-Sherif City as well as the killing of war captives by the two sides show that fighting in Afghanistan enters its frightening phase. Unfortunately it is expected that retaliatory attacks and genocide operations will be intensified in the future.

Cooperation Centre for Afghanistan (CCA) as human rights organization condemning these massacres in which more than 150 civilians including children and women have been killed, warns that without taking preventive measures similar massacres in greater scales may take place in Afghanistan.

CCA calls upon the Security Council of the United Nations, neighboring countries, and organizations for defense of Human Rights and peace to prevent such incidents from happening in the future and do not let Afghanistan become another Rwanda and Bosnia.

Those countries that provide funds for military operations in Afghanistan should review their policies. We also ask both sides of the conflict not to insist in military solution. Insisting in military solution will eventually lead to endless killing and direct national unity of Afghanistan.

CCA also draw the attention of the Afghan religious leaders, intellectuals and all people to the huge dimensions of the catastrophe faced by Afghan people and ask them to launch a new campaign for promoting the spirit of peace and brotherhood in the country.

Bilag 13

ISLAMIC STATE OF AFGHANISTAN
SUPREME COURT

Office of Chief Justice

Ref No. 30
Date: June 26, 1997

IN THE NAME OF ALMIGHTY ALLAH
*Declaration of Amnesties and Invitation
To Afghan Refugees to Repatriate*

The Taliban Administration ;

Confident that the areas under their administration are enjoying peace, stability and social and economic progress,

Underlining the right and freedom of all Afghans living outside their country as refugees to return to their places of habitual residence or to establish residence in any part under their control, and to participate in the process of national reconciliation and consolidation of peace, shura and social development, according to Shari'a law,

Decisions to take further confidence building measures to promote the expeditious voluntary return and reintegration of Afghan refugees in safety and with dignity;

Hereby,

a) Call upon, invite and encourage all Afghan refugees to return to their country and settle in a place of their choice in any part under their control and participate fully in the process of national reconciliation, reconstruction, consolidation of peace, shura and social and economic development;

b) Declare the following:

Return in Safety and Dignity

(1) The voluntary repatriation and reintegration shall take place in conditions of safety and dignity according to recognized Islamic Shari'a

(2) No refugee shall suffer any form of harassment, discrimination, persecution or any other form of punitive action on account of having fled Afghanistan and having sought and found refuge in Pakistan, Iran or any other country

(3) No refugee shall be subject to harassment, intimidation, discrimination or persecution for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group, political opinion or gender.

Fact-finding mission til Afghanistan

Amnesty

(4) All returnees, irrespective of their political affiliations, are exempted from prosecution for all criminal offenses committed for whatever reason prior to, or in, exile except of those criminal offenses committed against other persons. This exemption includes inter alia having left Afghanistan and having found refuge in Pakistan, Iran or any other country; joining different commanders; draft evasion and desertion as well as the act of performing military service in internationally non-recognized armed forces.

Respect for Human Rights

(5) In common with all other citizens, the human rights and fundamental freedoms of returnees will be accorded full respect

Returnee Monitoring

(6) UNHCR and other international agencies as appropriate will be allowed and will receive full cooperation and access to monitor the treatment of returnees in accordance with humanitarian and human rights standards, including the implementation of commitments contained in this Declaration.

Access to Land

(7) Returnees will have access to land for settlement and agricultural use in accordance with Afghan laws

Property

(8) All measures will be taken to facilitate, to the extent possible, the recovery and restitution to the returnees of their land or other immovable property which they may have lost or left behind. Finding this, returnees will be assisted to obtain reparation for loss of such property.

Military and other Obligatory Service

(9) In order to support their reintegration, returnees will be exempted from any outstanding military services or other obligatory service for the period of one year. Positive consideration will be given to requests for a complete exemption from military or other service obligations.

Date

26/6/97

Signature

ISLAMIC STATE OF AFGHANISTAN
SUPREME COURTد افغانستان اسلامي دولت
سپریم محکمہ

Ref. No

د قاضی القضاة دفتر ریاست

Date

Office of the Chief Justice

احترام به حقوق بشر

په مائتد د پکړانچ، حقوق بشريانو د هائي اسلامي دودونو کي کيښودل کېږي ۱۴۰۴ لخوا خپاره شوي.

مواظبت اړيکون ته کيښودل کېږي.

۱- کيښودل عالي ملل شوي د درلودو مجري وند کړکېچنايي هائي من المللي مائتد اجازه راکوي همکاري
همه جانيه د رياست خپاره شوي نورو ناليزو کړکېچنو دودونو يا دودونو کي کيښودل کېږي. دودونو دواړو شاخصه شوي
انسانو و حقوق بشريو ته تطبيق ته دودات شامل دي اسلامي مائتد ته مواظبت شامل دي.

د سترس په زمين.

۲- دودونو کي کيښودل کېږي اسلامي ملايکو توانيږي يانې د درناوي ستاين، د ستور اسلامي د رياست په زمين د سترس
خپاره شوي دي.

ملکي ست.

۳- همه کړه اقدامات لاس ورسېدونکي دي شوي د رياست واکمنانو د زبرد وند کړکېچت هائي غوښتل دي مجري وند
که ايمال از ستر دودونو دواړو کړکېچنو خپاره شوي دي. دودونو کړکېچني دي، دواړو دواړو شاخصه دي
دودونو کي کيښودل کېږي.

خديت تالان وند کړکېچنات احبارو.

۴- د ستور کړکېچنات دواړو مجري وندونو، علم دودونو کي کيښودل کېږي اسلامي کيښودل کېږي
تالان يا تالان دواړو کي کيښودل کېږي. دودونو دواړو مجري وندونو کي کيښودل کېږي. دودونو دواړو
مواظبت دواړو اسلامي اړيکونو ته شامل دي. دودونو دواړو مجري وندونو کي کيښودل کېږي.

شارح

11/11/1403

63701 61709 64378

Bilag 14

UNHCR
Afghan Refugee Statistics
3 November 1997

Afghan Repatriation Statistics

From:	Pakistan (assisted)	Pakistan (spontaneous)	Pakistan Subtotal	Iran (assisted)	Iran (spontaneous)	Iran Subtotal	Grand Total
1988/89	---	200,000	200,000	---	---	---	200,000
1990	63,000	87,000	150,000	---	---	---	150,000
1991	174,000	26,000	200,000	---	---	---	200,000
1992	1,274,000	---	1,274,000	7,000	287,000	294,000	1,568,000
1993	133,000	225,000	358,000	337,000	269,000	606,000	964,000
1994	32,000	71,000	103,000	121,000	106,000	227,000	330,000
1995	77,000	76,000	153,000	92,000	103,000	195,000	348,000
1996	101,000	20,000	121,000	8,000	6,000	14,000	135,000
1997	† 64,000	† 11,000	† 75,000	* 1,600	---	* 1,600	77,000
Total	1,918,000	717,000	2,634 million	567,000	771,000	1,338 million	3,972 million

† From 1 January to 31 October 1997

* From 1 January to 30 September 1997

Bilag 15

Forkortelser:

ACBAR:	Agency Coordinating Body for Afghan Relief
ADA:	Afghan Development Association.
ARCS:	Afghan Red Crescent Society
ASCHIANA:	Afghan Street Working Children and New Approach
BBC:	British Broadcasting Corporation
CCA:	Cooperation Centre for Afghanistan
CHA:	Coordination of Humanitarian Assistance
DACAAR:	Danish Committee for Aid to Afghanistan
FAO:	Food and Agriculture Organization of the United Nations
ICRC:	International Committee of the Red Cross
IDP:	Internally Displaced Person
KHAD:	Khidamat-i-Itala'i- Dawlati (Ministeriet for Statens Sikkerhed)
KF:	Krigsfanger
MACA:	Mine Awareness and Clearance Agency
NGO:	Non-Governmental Organization
PDPA:	People's Democratic Party of Afghanistan
UN:	United Nations
UNCHR:	United Nations Commission on Human Rights
UNCHS:	United Nations Centre for Human Settlements
UNIFSA:	United National Islamic Front for the Salvation of Afghanistan
UNHCR:	United Nations High Commissioner for Refugees
UNOCHA:	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Assistance to Afghanistan
UNSMA:	United Nations Special Mission to Afghanistan
WFP:	World Food Program
WHO:	World Health Organization

